

**DOĞAL SES VE VİDEO ARACILIĞIYLA YAPILAN DİNLEME
ÇALIŞMALARININ ANLAMA BAKIMINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS

GÖKHAN ÖZMEN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MERSİN
EKİM - 2018**

**DOĞAL SES VE VİDEO ARACILIĞIYLA YAPILAN DİNLEME
ÇALIŞMALARININ ANLAMA BAKIMINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS

GÖKHAN ÖZMEN

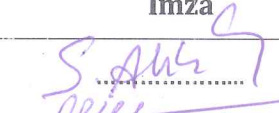
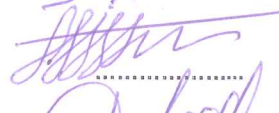
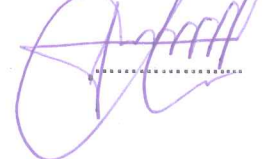
**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**Danışman
Doç. Dr. SERDARHAN MUSA TAŞKAYA**

**MERSİN
EKİM - 2018**

Gökhan ÖZMEN tarafından Doç. Dr. Serdarhan Musa TAŞKAYA danışmanlığında hazırlanan "Deneme Tez Başlığı (Doğal Ses ve Video Aracılığıyla Yapılan Dinleme Çalışmalarının Anlama Bakımından Karşılaştırılması)" başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Ünvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Doç. Dr. SAİT AKBAŞLI	
Üye	Doç. Dr. SERDARHAN MUSA TAŞKAYA (Danışman)	
Üye	Doç. Dr. LÜTFİ ÜREDİ	

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 09.11.2018 tarih ve 35/06 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
 - Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
 - Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
 - Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi
- beyan ederim.

ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions,

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with academic rules,
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with specified ethics,
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of the other's work,
- I used all of the referred works as the references,
- I did not do any tampering in the used data,
- I did not present any part of this thesis as another thesis at Mersin University or another university,
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

22 EKİM 2018

İmza
GÖKHAN ÖZMEN

ÖZET

DOĞAL SES VE VIDEO ARACIĞIYLA YAPILAN DINLEME ÇALIŞMALARININ ANLAMA BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

İletişimi anlamlı ve etkileşimli kılan dil becerilerinden biri dinleme becerisidir. Dinleme, iletişim çağının teknolojik gelişmeleriyle dikkate alındığı günümüzde en çok kullanılan dil becerilerindendir. Türkçe dersinde ve öğretiminde de dinleme becerisinin aktif kullanımına bağlı yapılan çalışmalar; çocuklarda dikkati toplama ve organize etme, ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurma ve onların sınıf ortamında özgüvenlerini yüksek tutma bakımından önemlidir. Bu araştırmada doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının anlama bakımından karşılaştırılmasının ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan araştırma, yarı deneysel türde desenlenmiştir. Çalışma, 2015-2016 öğretim yılında Mersin il merkezinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir devlet ilkokulda 2. sınıfta öğrenim görmekte olan 34 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmayla ilgili metinler, uzman araştırmacıların görüşleri doğrultusunda seçilerek öğrencilere dinleme çalışmaları yaptırılmıştır. Çalışma başlamadan önce, öğrenciler çalışma hakkında bilgilendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan başarı testinden yararlanılmıştır. Öğrencilerle yapılan 3 haftalık deneme çalışmaları sınıf öğretmeninin görüşü doğrultusunda düzenlenmiştir. Araştırma, deneme çalışmalarıyla birlikte toplam 5 hafta olarak gerçekleştirilmiştir. 2 haftada 8 günü kapsayan çalışmada elde edilen bulgulara göre anlama puan ortalamalarına bakıldığında doğal sesle yapılan dinleme çalışmalarında videodan yapılan dinleme ile doğal ses dinleme arasında, doğal sesle yapılan dinleme çalışması lehine fark olduğunu göstermektedir. 2. değerlendirici tarafından kontrol edilen başarı testi sonucunda da tüm işlemler yapıldıktan sonra doğal ses lehine fark olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, doğal sesle yapılan dinleme çalışmasının videodan yapılan dinleme çalışmasına göre anlama bakımından karşılaştırıldığında daha etkili olduğu, doğal sesle yapılan çalışmalarda, öğrencilerin öğretmeni daha dikkatli ve organize içerisinde dinlediği, sesin daha net anlaşıldığı, dikkatlerin daha az dağıldığı ve ortaya çıkan puanlarla da bunları ortaya koydukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca dinleme metinlerinde öyküleyici metnin bilgilendirici metne göre daha iyi anlaşıldığı bilgilendirici metinlerde öğrencilerin zorlandıkları görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Anlama, dinleme, doğal ses, metin türü, videodan dinleme

Danışman: Doç. Dr. SERDARHAN MUSA TAŞKAYA, Mersin Üniversitesi, İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

COMPARISON OF UNDERSTANDING LISTENING STUDIES IN NATURAL SOUND AND VIDEO RANGE

Communication is one of the most skillful and interactive language skills. Listening is one of the most used language skills today, which is taken into account by the technological advances of communication age. Studies in Turkish lessons and teaching depending on the active use of listening skills; collecting and organizing attention in children, taking into account their interests and needs, and keeping their self-confidence high in the classroom. In this research, it is aimed to compare listening comprehension by means of natural sound and video. The research prepared for this purpose is designed in semi-experimental type. The study was carried out with 34 students who are studying in the second grade in primary school in a state affiliated to the Ministry of National Education in Mersin province center in 2015-2016 school year. Texts were selected in line with the opinions of expert researchers and listening activities were made to the students. Before the study started, students were informed about the study. The evaluation of the data was based on an achievement test consisting of open-ended and multiple-choice questions developed by the researcher. The 3-week trial trials conducted with the students were arranged according to the opinion of the class teacher. The research was conducted with a total of 5 weeks, including trial work. According to the results obtained in the study covering 2 days and 8 days, when the mean scores of the understanding points are taken into consideration, it is shown that there is a difference between the listening to video and the natural voiced listening in the natural voiced listening studies. After the achievement test, which is controlled by the 2nd evaluator, it is determined that there is a difference in favor of natural sound after all the operations are done. In the study, it was found that the natural listening work was more effective when compared with the listening work done by the listening to video, compared with the listening study, it was found that the students were more attentive and organized listening, the voice was more clearly understood, the less distracted, have been achieved. In addition, it has been seen that in narrative texts, the narrative texts are more difficult for informative texts that are better understood than the informative text.

Key words: Understanding, listening, natural sound, type of text, listening to video

Advisor: Assoc. Dr. SERDARHAN MUSA TAŞKAYA, Mersin University, Department of Primary School Teaching, Mersin.

TEŞEKKÜR/ÖNSÖZ

Doğal Ses ve Video Aracıyla Yapılan Dinleme Çalışmalarının Anlama Bakımından Karşılaştırılmasını inceleyen bu araştırma birçok kişinin emeği ve desteği ile gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle tez konumu belirlememde katkısı olan ve araştırmam boyunca görüşleri ve önerileriyle bana yol gösteren, ihtiyaç duyduğum her zaman yanımda olan ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım, saygıdeğer hocam Doç. Dr. SERDARHAN MUSA TAŞKAYA'ya, gösterdikleri yakın ilgi ve sıcaklıktan dolayı çok değerli hocalarım Doç. Dr. LÜTFİ ÜREDİ, Doç. Dr. SAİT AKBAŞLI, Dr. Öğretim Üyesi SERKAN SAY, Dr. Öğretim Üyesi EMINE YILMAZ BOLAT ve Prof. Dr. M. SONER ÖZDEMİR'e ve uygun metinleri seçmemde görüşlerini aldığım kıymetli hocam CENNET ÖZER TAŞKAYA'ya araştırmanın katılımcılarını oluşturan sevgili öğrencilerine çok teşekkür ederim. Mersin Mezitli Kuyuluk İlkokulunda çalışmanın yürütülebilmesi için her türlü desteği veren okul müdürü ve okulun rehber öğretmeni, öğretmenlik mesleğine beni en iyi şekilde hazırlayan ve bu mesleği sevmemde büyük rol oynayan Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan saygıdeğer öğretmenlerime ve üniversite çalışanlarına çok teşekkür ederim.

Çalışmamın her anında benden desteklerini esirgemeyen, her zaman yanımda olan canım aileme, yüksek lisans arkadaşlarıma ve dostlarıma çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
KISALTMALAR ve SİMGELER	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlar	4
1.6. Sınırlılıklar	4
1.7. Tanımlar	5
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Yurt Dışı Araştırmaları	6
2.2. Yurt İçi Araştırmaları	7
2.3. Araştırmanın Kuramsal Temelleri	19
2.4. Temel Dil Becerileri	19
2.5. Dinleme Nedir?	20
2.5.1. Dinlemede Amaç	21
2.5.2. Dinlemenin Önemi	22
2.5.3. Dinleme Becerisi Eğitimi	22
2.5.4. Dinleme İlkeleri	25
2.5.6. Dinleme Süreci ve Dikkat	26
2.5.7. Dinleme Engelleri	27
2.5.7.1. Öğretmenin Sınıfa Hâkim Olamayışı	28
2.5.7.2. Öğrencinin Pasifliği	29
2.5.7.3. Kötü Sınıf Yönetimi	30
2.5.7.4. Konunun Ağırlığı	30
2.5.7.5. Ortamın Elverişsizliği	31
2.5.7.6. Kültür Farkı	32
2.5.7.7. Fiziksel Durumun Yetersizliği	32
2.5.7.8. Beden Dilinin Kullanılamayışı	33
2.5.7.9. Çevresel Faktörler	33
2.5.7.10. Anadilinin Farklı Olması	33
2.5.7.11. Saygı Göstermeme	33
2.5.7.12. Pasif Dinleme	34
2.5.7.13. Psikolojik Faktörler	34
2.5.8. Dinlemede Öğretmen	35
2.5.9. Dinlemede Öğrenci	35
2.5.10. Dinlemede Aile	36
2.5.11. Öğrenmede Dinlemenin Yeri	37
2.5.12. Dinleme Şekilleri ve Türleri	37

	Sayfa
2.5.13. Etkili Dinleme	39
2.6. Türkçe Öğretim Programlarında Dinleme	40
2.7. Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Dinleme/İzleme Yöntem ve Teknikleri	41
2.8. Dinleme Becerisi Öğretimi ve Dinlemede Öğretim Yöntemleri	43
2.9. Okuma ve Okuma Türleri	45
2.10. Dinleme- Okuma	45
2.11. Dinleme- İşitme	46
2.12. Dinleme-Anlama	46
2.13. Dinleme-Konuşma	47
2.14. Dinleme-Yazma	48
2.15. Dinleme-İzleme	48
2.16. Dinlenecek\İzlenecek Materyallerin İçeriğinde Bulunması Gereken Özellikler	49
2.17. 2006 Türkçe Öğretim Programı'nda Dinleme Alanı için Ayrılan Etkinlikler	51
2.18. Dinleme Üzerine Yanlış Kanılar	52
2.19. Dinleme Hatalarını Düzeltme	52
2.20. Dinleme Becerisini Ölçme ve Değerlendirme	53
3. YÖNTEM	55
3.1. Araştırma Modeli	55
3.2. Katılımcılar	55
3.3. Veri Toplama Araçları	55
3.4. Verilerin Toplanması	57
3.4.1. Süreç	57
3.4.1.1. Dinleme öncesi	57
3.4.1.2. Dinleme sırası	57
3.4.1.3 Dinleme sonrası	57
3.5. Veri Analizi	58
4. BULGU VE YORUMLAR	59
4.1. Bilgilendirici Metnin Doğal Ses ve Video Aracılığıyla Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum	59
4.2. Öyküleyici Metnin Doğal Ses ve Video Aracılığıyla Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum	59
4.3. Video Aracılığıyla Dinlemede Metin Türlerine İlişkin Bulgu ve Yorum	60
4.4. Doğal Sesten Dinlemede Metin Türlerine İlişkin Bulgu ve Yorum	60
4.5. Kız Öğrencilerde Bilgi Verici Metinlerin Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum	61
4.6. Kız Öğrencilerde öyküleyici Metinlerin Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum	61
4.7. Erkek Öğrencilerde Bilgi Verici Metinlerin Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum	62
4.8. Erkek Öğrencilerde öyküleyici Metinlerin Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum	62
4.9. Video Aracılığıyla Dinlenen Metin Türlerinde Cinsiyete İlişkin Bulgu ve Yorum	62
4.10. Doğal Sesten Dinlenen Metin Türlerinde Cinsiyete İlişkin Bulgu ve Yorum	63
5. SONUÇ VE TARTIŞMA	65
6. ÖNERİLER	68
6.1. Öğretmene	68
6.2. Araştırmacılara	69
6.3. Aileye	69
6.4. Öğrenciye	69
6.5. Program ve Ders Araç Gereçlerine Yönelik Öneriler	70
KAYNAKLAR	71
EKLER	77
ÖZGEÇMİŞ	135

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.2.1. Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri	55
Tablo 3.3.1. Değerlendiriciler Arasındaki Uyumun İncelenmesi	57
Tablo 4.1.1. Bilgilendirici Metnin Doğal Sesten ve Video Aracılığıyla Dinlenmesinin Anlama Düzeyi Bakımından Farkını Belirlemek Üzere Paired t Testi Sonuçları	59
Tablo 4.2.1. Öyküleyici Metnin Doğal Sesten ve Video Aracılığıyla Dinlenmesinin Anlama Düzeyi Bakımından Farkını Belirlemek Üzere Paired t Testi Sonuçları	59
Tablo 4.3.1. Video Aracılığıyla Dinlenen Metin Türlerinin Anlama Düzeyi Bakımından Farkını Belirlemek Üzere Paired t Testi Sonuçları	60
Tablo 4.4.1. Doğal Ses Aracılığıyla Dinlenen Metin Türlerinin Anlama Düzeyi Bakımından Farkını Belirlemek Üzere Wilcoxon Testi Sonuçları	60
Tablo 4.5.1. Kız Öğrencilerde Bilgi Verici Metinlerde Doğal Ses ve Video Arasındaki Farkını Belirlemek Üzere Wilcoxon Testi Sonuçları	61
Tablo 4.6.1. Kız Öğrencilerde Öyküleyici Metinlerde Doğal Ses ve Video Arasındaki Farkını Belirlemek Üzere Wilcoxon Testi Sonuçları	61
Tablo 4.7.1. Erkek Öğrencilerde Bilgi Verici Metinlerde Doğal Ses ve Video Arasındaki Farkını Belirlemek Üzere Wilcoxon Testi Sonuçları	62
Tablo 4.8.1. Erkek Öğrencilerde Öyküleyici Metinlerde Doğal Ses ve Video Arasındaki Farkını Belirlemek Üzere Wilcoxon Testi Sonuçları	62
Tablo 4.9.1. Video Aracılığıyla Dinlenen Metin Türlerinin Cinsiyete Göre Farkını Belirlemek Üzere Independent Samples t Testi	63
Tablo 4.10.1. Doğal Ses Aracılığıyla Dinlenen Metin Türlerinin Cinsiyete Göre Farkını Belirlemek Üzere Independent Samples t Testi	63
Tablo 4.11. Doğal Ses ve Video Puan Ortalamaları	64

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 4.11.1. Doğal Ses ve Video Uygulama Çizgi Grafiği	65

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simgesi	Tanım
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDÖP	Türkçe Dersi Öğretim Programı
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi

GİRİŞ

İletişim çağının teknolojik gelişmelerle revaçta olduğu zaman diliminde, yaşanılan bir hayatın olması, arzu edilen bir durumdur. İletişimin olduğu yerde kullanmaya çalışılan zihinsel, bilişsel ve psiko-motor süreçler etkileşimi kaçınılmaz kılmaktadır. Bu etkileşim, bazen duygusal bazen de eğitimsel etkileşim olmaktadır. Ayrıca; bu etkileşim, bazen dille bazen de dilden dökülen sıcak bir muhabbetle varlığını sürdürmektedir. Muhabbetin ya da etkileşimin varlığı, dilin kullanışlılığında gizliken, dilin kullanışlılığı da dil becerilerinin (konuşma, okuma, dinleme, yazma) temelini oluşturması bakımından önemlidir. Bununla birlikte dil becerilerin temelinde dinleme önemli bir yere sahiptir. Bu temeli oluşturan diğer dil becerilerinin de kendi aralarındaki etkileşimi yadsınamaz.

Dil becerilerin ortaya çıkışının yanında literatürde de farklı tanımları yapılmaktadır. İnsanoğlunun doğumla gelen bir dil becerisi ve onu çevreleyen donanımları vardır. Ana dilinin temellerinin büyük ölçüde olduğu aile ortamı, sosyal çevresi ve okula başlama zamanına kadar anlama kabiliyeti olarak dinleme becerisiyle bir bütün halindedir. Bundan dolayı bu beceri diğer becerilerin de hem kaynağına tanıklık etmekte hem de inşasının başlangıcı olarak ifade edilmektedir (Akyol, 2014). Dil becerilerinden dinleme becerisi de farklı yazarlar tarafından farklı şekilde tanımlanabilmektedir. Dinleme becerisini hem bilişsel, hem duyuşsal, hem de psiko-motor süreçlerle tanınması, bunun yanında eğitsel olarak sosyal yönlerinin olduğu olgular bütünü olarak da tanımlanmaktadır (Karadüz, 2010). Dinleme becerisi, sesleri zihinsel süreçler çerçevesinde tanıma, anlama, değişikliklerin farkındalığı ve iletiyi doğru algılamadır (Vural, 2004). Başka bir ifadeyle dinleme becerisi, kendiyle birlikte anlam ifade eden diğer becerileri ayakta tutan direktir (Akyol, 2014).

Günlük hayatta bilerek ya da bilmeyerek süreklilik arz ederek kullandığımız dil becerilerinin okullarda sistemli olarak geliştirilmesi ve beklenen hedeflerin yakalanması amaçlanmıştır. Okullarda, dil becerilerinin gelişiminde büyük öneme sahip ders Türkçe'dir. Türkçe dersinin öğrenme alanlarından biri olan dinleme becerisinin geliştirilmesinin odak noktasında "öğretim programı", bu dersin demirbaşı "ders kitapları" ve bunu harekete geçirip yönlendirecek olan "öğretmenler" (Karabay, 2014) bunları hak ettiği noktaya getirecekler de "öğrenciler" dir. Buna yardımcı olacak çeşitli materyallerde bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de teknolojinin ürünü olarak ortaya çıkan videolardır. Video, ses ve görüntüyü bir araya getirerek iletme ve bilgi deposu olma özelliklerinden dolayı 20.yy ortalarına doğru eğitim amaçlı kullanılmaya başlanmıştır (Çelik, 2010). Özellikle de derslerde çalışılan konuların doğal sesle aktarımının yanında, teknolojik aletlerin de devreye girmesiyle öğrencilerin dinlediklerinin anlama durumu değişebilmektedir. Eğitim teknolojileri adı altında bazı etkinlikler ve bazı

uygulamalar dinleme becerisi adına dinleme eğitiminde pek çok yenilikler getirmesini sağlamıştır. Bu yeniliklerden biri de video kullanımıdır. Üstelik son yıllarda oldukça yaygın bir hale gelmiştir (Akdemir, 2010). Acaba bunlardan biri de çalışılan metinlerle ilgili öğrencilerin doğal sesten yapılan dinleme çalışması mı yoksa video aracılığıyla dinledikleri mi anlamayı kolaylaştıran etkenler arasındadır?

Dinlemenin ne anlama geldiğini, ilkelerini, dikkatli dinlemenin neyi ifade ettiğini, dinleme eğitiminin bizlere faydasını, dinlemede ölçme değerlendirmelerin nasıl yapıldığını, dinleme öğretim yöntemlerinin nerede, ne şekilde icra edileceğini bilmek, eğitim ve toplumsal hayatımızda ulaşmak istediğimiz ideallerden biridir. Dil becerileriyle kıyaslandığında daha önemli olduğu düşünülen dinleme becerileri, kişileri sosyal ve toplumsal hayata bağlanmasına yardımcı olmakta, psikolojik, sosyolojik, biyolojik hatta felsefik bakış açılarının da organize edilmesine yardımcı olmaktadır (Özmen ve Taşkaya, 2016). Bunun için kullanım alanı geniş olan bu dil becerisine gereken önem verileceği gibi teşvik edilmesi de birey açısından da toplumsal açıdan da yarar sağlayacağı bilinmelidir.

1.1. Problem Durumu

İlkokullarda dinleme ve anlama çalışmalarıyla ilgili doğru tespitlerin yapılması ve gerekli becerilerin kazandırılması için farklı yöntemlerin denenmesi önem arz etmektedir. Eğitim programlarımızda bu becerinin uygulanması noktasında kazanımların sağlanmış olmasına rağmen öğrencilerden beklenen karşılığı bulamamasının eksikliği yaşanmaktadır. En büyük sorun da Türkçe dersinin amaç ve hedeflerine uygun eğitim metodların kullanılmaması yatmaktadır (Yazkan, 2000). Günümüz eğitim programında dil becerilerinden dinleme becerisi istediği yeri alamamaktadır. Dinleme becerilerinin gelişmesinde teknolojinin etkisi ekrandan okuma ve ekrandan dinlemeyle oldukça yaygınlaşmıştır. Özellikle FATİH (Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi kapsamında okullarda etkileşimli tahta kullanımı hızla artmıştır. Bu tür ders araçlarının teknolojinin gelişmesi devam ettikçe yakın gelecekte daha da yaygınlaşması beklenmektedir. Bu proje kapsamında eğitimdeki kalitenin yükseleceği, başarının arttırılmasıyla da ders tekrarlarının kolaylaşacağı, yer ve zamana bağlılığının öğretimin sağlanmasında önemli bir noktaya geleceği, çoklu ortamlarda değişik materyallerin kullanılmasıyla öğrenmenin kalıcılığının amaçlanan hedeflere ulaşacağı, eğitim alanındaki bilişim teknolojisinin kalitesinin arttırılmasıyla fırsat eşitliğinin sağlanacağı, öğrencilerin bilişim teknolojileri araçlarıyla okul dışında da öğrenim etkinliklerinin gerçekleştirilebileceği hedeflenmektedir. Diğer bir deyişle öğretmenin liderliğinde kitabın, defterin kalemin tahtanın ve tebeşirin egemen olduğu eğitimin yerine, öğretmen rehberliğinde öğrenci katılımıyla sağlanan bilişim teknolojinin aracı olduğu bir eğitimin amaçlanması hedeflenmektedir. Ancak bu proje

avantajlı olmanın yanısıra dezavantajlarıyla da gündemdeki yerini korumaktadır. Bu durumun göz önünde bulundurulmasıyla yeni çalışmalar yapılabileceğinden çeşitli değişkenlerin de göz önünde bulundurarak da farklı çalışmaların olduğu yeni adımların atılması sağlanabilmektedir. Bunun için dinleme çalışmaları çeşitli değişkenler açısından ele alınmıştır. Çalışmada doğal sestem ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının anlama bakımından karşılaştırılması yapılmıştır. Aralarındaki farka göre öğrencilerin hangisinden daha iyi dersi anlayıp anlamadıkları sınanmıştır. Bundan dolayı: “Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, doğal sestem ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının anlama bakımından karşılaştırılmasında hangisi anlamayı daha iyi etkilemektedir?” sorusu gündeme gelmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Doğal sestem ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının anlama bakımından karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Doğal sestem ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının anlama bakımından karşılaştırılması yapılmıştır. Aralarındaki farka göre öğrencilerin hangisinden dersi daha iyi anlayıp anlamadıkları sınanmıştır. Bundan dolayı: “Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, doğal sestem ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının karşılaştırılmasında hangisi anlamayı daha iyi etkilemektedir?” sorusu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır ve araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaktadır.

1) Türkçe dersinde video aracılığıyla dinlenen metin türünün (öyküleyici ya da bilgilendirici metinlerin) anlamaya etkisi ne düzeydedir?

2) Türkçe dersinde doğal sestem dinlenen metin türünün (öyküleyici ya da bilgi verici metinlerin) anlamaya etkisi ne düzeydedir?

3) Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, kız öğrencilere göre bilgi verici metinlerde doğal sestem ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık göstermekte midir?

4) Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, kız öğrencilere göre öyküleyici metinlerde doğal sestem ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık göstermekte midir?

5) Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, erkek öğrencilere göre bilgi verici metinlerde doğal sestem ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık göstermekte midir?

6) Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, erkek öğrencilere göre öyküleyici metinlerde doğal sestem ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık göstermekte midir?

7) Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

8) Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, doğal sestem yapılan dinleme çalışmalarının cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Yurt içinde konuyla ilgili yapılmış çalışmaların azlığı araştırmanın önemini açıkça göstermektedir. “Bu tür çalışmalar dil becerileri kapsamında ele alınmaktadır. Türkiye’de dil becerileri öğretimi dersi Türkçe ve Türk Dili dersleridir. İlkokullarda Türkçe dersi haftada 8-10 saat gibi önemli bir zaman dilimine ulaşmaktadır. Bu derste anlama ve anlatım çalışmaları yoğun bir şekilde yapılmaktadır. Ancak dinleme ve anlama konusunda bazı eksiklikler vardır” (Özmen ve Taşkaya, 2016, s. 1906). Yapılan bu araştırma alan yazındaki açığı kapatması, doğal ses ve videodan dinleme öğretiminde yeni boyutlar sağlaması açısından önem arz etmektedir. Bundan dolayı dinleme çalışmalarıyla ilgili:

- 1) Çocuklarda dikkati toplama,
- 2) İlgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak dersi işleme
- 3) Öğrencilerin özgüvenlerini yüksek tutma bakımından önemli olacağı düşünülmektedir
- 4) Ayrıca bu çalışma bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutabileceği öngörülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan öğrenciler kendilerine uygulanan başarı testini içten ve doğru bir şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.

2. Kontrol altına alınamayan değişkenlerin (ortamdaki hava, sınıfın fiziksel durumu, ışık ve ses) sınıfı aynı düzeyde etkilediği düşünülmektedir.

3. Öğrenciler için seçilen ve araştırmacılar tarafından hazırlanan dinleme metinlerinin öğrencilerin seviyelerine uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2015-2016 öğretim yılında Mersin il merkezinde yer alan bir ilkokulda 2. sınıfta öğrenim görmekte olan 34 öğrenci ile sınırlıdır.

2. Öğrencilerin dinlediği/izlediği ile ilgili anlama başarıları, başarı testinden alınan puanlarla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Dinleme: Seslerin ve görüntülerin fark edilmesiyle dikkati söylenenlere veren, ilgi ve ihtiyaçların göz önünde bulundurulmasıyla öğrenme yetisini geliştiren bir serüven olup zihinde anlamlandırma yaparak son bulan psikolojik bir yolculuktur. Buna göre dinleme, emek ve dikkat gerektiren farkındalık olarak ifade edilebilir.

Doğal ses: Canlıların ağzından çıkan anlamlı ya da anlamsız, ortama yayılan sese denir.

Video: Görüntüyle sesin birleşmesiyle ortaya çıkan aygıtı denir.

Anlama: “Anlama, yazının ve konuşmanın ne demek istediğinin algılamaktır; okuma ve dinlemenin amacıdır. Okuma ve dinleme esasında bir anlama sürecidir” (Göğüş, 1978, s. 41).

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Dinleme becerisinin, ilgili alanyazındaki yerine bakıldığında ise genellikle çalışmalar şu kısımlarda yapılmıştır;

A) Dinlediğini anlama becerisi (Arslan, 2013; Aydın, 2009; Bulut, 2013; Ceran, 2015; Çelikbaş, 2010; Durukan ve Maden, 2010; Hedrick ve Cunningham, 2002; Katrancı ve Yangın, 2013; Kodan ve Bozdemir, 2016; Lehto ve Antilla, 2003; Markert, Mehrpour ve Rahimi, 2010; Odacı, 2006; Osada, 2004; 1974; Pearson ve Fielding, 1982; Temur, 2010; Türkyılmaz, 2010; Wetstone ve Friedlander, 1974; Yazkan, 2000; Yıldırım, Yıldız, Ateş ve Rasinski, 2010; Yıldız ve Kılınç, 2015).

B) Dinlemeyi etkileyen faktörler ve dinleme engelleri (Aşılıoğlu, 2009; Çiftçi, 2001).

C) Dinleme eğitimi ve dinleme etkinlikleri (Altuntaş ve Akyüz, 2015; Aşılıoğlu, 2009; Barr, Dittmar, Roberts ve Sheraden, 2002; Beall, Gill-Rosier, Tate, Matten, 2008; Deniz, 2007; Doğan, 2007; Doğan, 2008; Epçaçan, Karabacak, 2014; Kaya, 2015; Kocaadam, 2011; Kuşçu, 2010; Mead ve Rubin, 1985; Odacı, 2006; Şahin ve Aydın, 2009; Yılmaz, 2007).

Ancak ulaşılan alanyazında “Doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının anlama bakımından karşılaştırılması” ile ilgili yeterli sayıda çalışmaya rastlanmamıştır.

2.1. Yurt Dışı Çalışmalar

Lehto ve Antilla (2003) tarafından yapılan “Listening Comprehension in Primary Level Grades Two, Four and Six” (İlköğretim 2, 4 ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Düzeyleri) isimli çalışmada ilköğretim 2, 4 ve 6. sınıflarında okuyan 107 öğrenciyle yapılmıştır. Öğrencilere araştırmayı içeren üç öyküleyici, üç bilgilendirici metin CD ile ses kaydı olarak dinletilmiştir. Sınıf düzeyi ve metin türü değişkenlerinin dinlediğini anlama üzerindeki etkisi olarak yapılan bu araştırma sonunda, 2. ve 4. sınıflarda öyküleyici metin türünde başarı düzeylerinde anlamlı bir farklılık tespit edilirken, bilgilendirici metin türünde sınıflar arası anlamlı farklılık oluşmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin bilgilendirici metne göre öyküleyici metinlerde daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Markert (1974) tarafından yapılan “*Relationships Between Listening Comprehension and Reading Comprehension Among Second-Graders*”/İkinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki” isimli yüksek lisans tezinde çeşitli değişkenler (yaş, okuma becerisi ve zeka) bakımından ikinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin dinlediklerini anlama puanları daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında zekâ ve okuma becerisi açısından dinlediğini anlama ve okuduğunu anlama arasında anlamlı bir farklılık bulunamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Rasinski (1990) tarafından yapılan “Effects of Repeated Reading and Listening-While-Reading on Reading Fluency” isimli çalışmada üçüncü sınıf öğrencileri üzerinde akıcı okuma üzerinde tekrarlı okuma ve dinlemenin etkisi karşılaştırmıştır. Araştırma sonunda iki yöntem arasında anlamlı bir farklılık tespit edilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında her iki yaklaşım da öğrencilerin okuma hızlarında ve kelime tanımlarında anlamlı derecede artış gözlemlendiği tespit edilmiştir.

Osada (2004) tarafından yapılan “Listening Comprehension Research: A Brief Review of the Past Thirty” isimli çalışmada son otuz yılda dinlediğini anlama becerisi ile ilgili yapılmış çalışmaları incelemiştir. Bu incelemeler sonunda dinlediğini anlama becerisinin ihmal edildiği belirtilmekte ve literatürde dinlediğini anlama ile ilgili yapılmış çalışmaların okuduğunu anlamaya ile kıyaslandığında daha az olduğu ifade edilmektedir.

Hawkins, Musti-Rao, Hale, McGuire ve Hailley (2010) tarafından yapılan “Examining Listening Previewing As a Classwide Strategy To Promote Reading Comprehension and Vocabulary” isimli çalışmada dördüncü sınıf öğrencileri üzerinde okuma öncesi dinleme stratejileri kullanılarak öğrencilerin okuduğunu anlama ve kelime bilgisi başarılarında meydana gelen değişme incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya toplamda yirmi bir dördüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Öğrencilere ise toplamda on anlama sorusu sorulmuş ve kelime eşleştirmeleri yaptırılmıştır. Araştırma sonunda dinleme stratejileri kullanılarak ders işlenen deney grubundaki öğrencilerin okuduğunu anlama ve kelime bilgisi başarılarında artış olduğu gözlemlenmiştir.

Mehrpour ve Rahimi (2010) tarafından yapılan “The Impact of General and Specific Vocabulary Knowledge on Reading and Listening Comprehension” isimli çalışmada kelime bilgisinin okuduğunu ve dinlediğini anlama üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmaya yabancı dil programında okuyan 58 İranlı öğrenci katılmıştır. Deney grubundaki öğrencilere, okuduğunu anlama sorularını yanıtlamaları istenmiş, anlamada zorlandıkları kelimeleri sözlükten bakma imkânı verilmişken kontrol grubunda ise böyle bir imkan verilmemiştir. Aynı prosüdür dinlediğini anlama testi için de geçerlidir. Araştırma sonunda hem okuduğunu anlamada hem de dinlediğini anlamada deney grubu kontrol grubuna göre daha iyi performans sergilemiştir sonucuna ulaşılmıştır.

2.2. Yurt İçi Çalışmaları:

Keskil (1997) tarafından yapılan “Listening vs. Reading: An Experiment to See How They Improve Each Other” isimli İngilizce hazırlık sınıfı öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada, dinlemenin mi okuma konusunda tahmin geliştirmede daha etkin olduğunu, yoksa okumanın mı öğrencileri dinleme konusunda daha doğru tahminlere yönelttiğini incelemiştir. Eşit düzey ve

sayıda öğrenciden oluşturulmuş dört grupta yapılan araştırmanın sonucunda okumanın dinlemeye olan etkisinin çok daha belirgin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yazkan (2000) tarafından yapılan “İlköğretim Okullarının 1. Kademesinde Dinlediğini Anlama Davranışının Kazandırılmasına Dramatizasyonun Etkisi” isimli yüksek lisans tezi, 1999-2000 yılında İstanbul ilinin Ümraniye ilçesinde bulunan üç ilköğretim okulunun üçüncü ve dördüncü sınıflarında okuyan 428 öğrenciye yapılmıştır. Araştırma sonunda dramatizasyonun anlamayı ve hatırlamayı kolaylaştırdığını, dramatizasyonun dinlediğini anlama davranışının kazandırılmasında okuma yöntemine göre daha etkili olduğunu ve kız öğrencilerin korkma, heyecanlanma ve sevinç gibi duygusal yaşantılarının olduğu metinleri erkek öğrencilere göre daha iyi anladığı ortaya çıkarılmıştır.

Aras (2004) tarafından yapılan “İlköğretimde Dinleme Anlama Becerisinin Geliştirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde Kırıkkale ilinde sosyo-ekonomik yönden birbirinden farklı üç ilköğretim okulunun 6, 7 ve 8. sınıflarında okuyan öğrencilerine okuduğunu anlama testi yapılarak öğrencilerin seviyeleri belirlenmiştir. Daha sonra öğrencilerin seviyelerine uygun metinler sınıflarda işlenmiş, ardından derste anlatılanlara yönelik, dinlediğini anlama testi uygulanmış ve dinleme becerilerinin yanı sıra sınıf ve okul karşılaştırmaları yapılarak sosyo-ekonomik yönden farklı bu üç okul arasındaki başarı oranları değerlendirilmeye alınmıştır. Yapılan uygulamalar sonucunda sınıf seviyesinin artmasına bağlı olarak öğrencilerin okuduğunu anlama ve dinlediğini anlama düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Bununla birlikte il merkezinde okuyanların ilçe merkezinde okuyanlara, ilçe merkezinde okuyanların da köy merkezinde okuyanlara göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Kaplan (2004) tarafından yapılan “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Araştırma” isimli yüksek lisans tezi sonucunda, dinlediğini anlama becerisinin geliştirilmesi için yapılan etkinlikler sonunda, anlamlı bir gelişme gözlemlendiği, düzenli olarak okunan farklı türdeki metinler, öğrencilerin ilk defa dinledikleri bir metni anlama seviyelerini yükselttiği, erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla gelişim gösterdiği tespit edilmiştir.

Deniz (2007) tarafından yapılan “İlköğretim İkinci Kademe Konuşma ve Dinleme Yoluyla Öğrencileri İkna Üzerine Bir Araştırma” isimli doktora tezinde eğitimde ikna edici iletişim konusu ele alınmıştır. Yapılan çalışmada ilköğretim ikinci kademe bir ders işleme sürecindeki öğretmen öğrenci iletişimi, öğretmenlerin konuşma ve dinleme yoluyla ikna edici iletişim unsurlarını ne ölçüde kullandıkları ve bunları kullanma düzeylerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırmaya 150 Türkçe öğretmeni ve bu öğretmenlerin dersine girdiği yedinci ve sekizinci sınıflardan toplam 750 öğrenci ile katılmıştır. Araştırma, öğretmenlerin ikna edici iletişim davranış ve tekniklerini uygulayıp uygulamadıklarını yine kendi görüşleri çerçevesinde belirleme temeli üzerine kurulmuştur. Aynı zamanda örneklem kapsamına alınan öğretmenlerin,

bu konudaki davranışlarının tutarlılık anlamında güvenilirliğini test etmek için dersine girdiği öğrencilere de öğretmenlerin belirtilen davranış ve teknikleri sergileyip sergilemedikleri farklı bir forumla sorulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenler, ikna beceri ve tekniklerini genel olarak “iyi” düzeyde uyguladıklarını belirtirken öğrenci görüşleri bunu desteklememektedir. Bu sonuç, belirtilen davranış ve teknikleri öğretmenlerin “iyi” düzeyde uyguladıklarını veya uygulanması gerektiğine inandıklarını; ancak, öğrenci seviyesinde, öğrencilerin çoğunluğunu etkileyecek ve onların dikkatini çekecek şekilde bunları kullanamadıkları şeklinde yorumlanmaktadır.

Yılmaz (2007) tarafından yapılan “Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Önerilen Etkinliklerin Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında dinleme becerisini geliştirmek ve önerilen etkinliklerin dinleme becerisini geliştirmede yeterli olup olmadığını ortaya koyma amaçlanmıştır. Araştırmada ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerine 2006 Türkçe Dersi Programın ve Klavuzu doğrultusunda ve alanyazında önerilen etkinlikler uygulanmıştır. Araştırmada deney grubuna dinleme-izleme, dinleme-yeniden yapılandırma, dinleme-müzik, dinleme-boşluk doldurma, dinleme-haber, dinleme-not tutma etkinlikleri uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise geleneksel yöntemle dinleme çalışmaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda önerilen etkinliklerin uygulandığı deney grubu sınıflarının, etkinliklerin uygulanmadığı kontrol grubu sınıflarına göre dinleme becerisinin gelişiminde daha başarılı olduğu görülmüştür. Önerilen etkinliklerden, dinleme-izleme, dinleme-yeniden yapılandırma, dinleme-not tutma, dinleme-boşluk doldurmada öğrencilerin daha başarılı oldukları saptanmıştır ve uygun etkinliklerle Türkçe öğretiminin amaçları doğrultusunda dinleme becerisinin gelişebileceği görülmüştür.

Aşlıoğlu (2009) tarafından yapılan “Türkçe Öğretmen Adaylarına Göre Derslerde Karşılaşılan Başlıca Dinleme Engelleri” isimli çalışmada Türkçe öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin derslerde karşılaştıkları başlıca dinleme engellerine ilişkin görüşlerini belirlemek ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik öneriler ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin; anlatım süresinin uzun olmasını, dersin hedefleri hakkında yeterince bilgilendirilmemelerini, konuya ilgi duymamayı, dinleme esnasında kişisel sorunların zihinlerini meşgul etmesini, derse etkin bir şekilde katılmalarını sağlayacak ortamın yaratılmamasını, anlatılanların pek çoğunun gelecekte kullanılmayacak bilgilerden oluşmasını başlıca dinleme engelleri olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı dinleme engellerinden kızların erkekler göre daha az etkilendiği tespit edilmiştir.

Aydın (2009) tarafından yapılan “Zihin Haritalama Tekniğinin Dinleneni Anlamaya Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin dinledikleri metinleri anlama ve hatırlamaları üzerinde zihin haritalama not alma tekniği ile klasik not alma teknikleri arasında

bir farkın olup olmadığı incelenmiştir. Dört haftalık süre içerisinde, deney grubuna zihin haritalama not alma tekniği, kontrol grubuna ise klasik not alma teknikleri ile ilgili strateji eğitimi verilmiştir. Araştırma sonunda Türkçe eğitimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin dinledikleri metni zihin haritalama tekniği ve klasik not alma tekniğiyle not almaları dinleme-anlama başarılarının artmasını olumlu yönde etkilediği, ancak bu artış zihin haritalama tekniğinin kullanıldığı grupta daha belirgin olduğu saptanmıştır. Dinlenen metnin hatırlanmasında zihin haritalama tekniğini kullanan grup klasik not alma tekniklerini kullanan gruba göre çok daha başarılı olduğu ve dinleme sırasında zihin haritalama tekniğiyle not tutan deney grubu öğrencilerinin tekniğe yönelik tutumlarında olumlu ve belirgin bir artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zihin haritalama tekniğiyle ilgili strateji eğitiminin verildiği deney grubunda öğrencilerin derse karşı ilgilerinin arttığı, derslerin daha zevkli ve eğlenceli hale geldiği gözlenmiştir.

Akdemir (2010) tarafından yapılan “Videonun Dinleme Becerisine Ön Örgütleyici Olarak Uygulanması” isimli yüksek lisans tezinde özgün videonun yabancı dil öğretiminde dinleme becerisini geliştirmede ön örgütleyici olarak kullanılması ve bu uygulamanın dinleme becerisini ne derece etkilediğini incelemiştir. Araştırmada Erzincan Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu bünyesindeki öğrencilerden deney ve kontrol grupları oluşturulmuş ve yabancı dil bilgisi ‘Başlangıç’ düzeyinde olan bu deneklere video ve ses materyalleri kullanılarak altı haftalık bir uygulama yapılmıştır. Araştırmada sonunda videonun dinleme becerisini geliştirmede ses materyallerine göre daha etkin ve etkili bir kullanımı olduğu saptanmış ve ön örgütleyici olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Çelikbaş (2010) tarafından yapılan “Anlama/Dinleme Stratejilerinin Kullanımı ile Dinlediğini Anlama Düzeyi Arasındaki İlişki” isimli yüksek lisans tezinde ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin anlama/dinleme stratejilerinin kullanımı ile dinlediğini anlama düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemeyi incelemiştir. Bu çalışma sonucunda, öğrencilerin dinleme stratejilerini daha rahat kullandıkları, dinlediklerini anlama ve dinledikleri ile ilgili yargılar çıkarabilme düzeylerinin, bildikleri ve dinledikleri arasında ilişkiler kurabilme becerilerinin geliştiği anlaşılmıştır. Buradan dinleme eğitimini düzenli alan öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Kuşçu (2010) tarafından yapılan “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Dinleme, Konuşma, Okuma Ve Yazılı Anlatım Becerilerinin Geliştirilmesinde Türkçe Öğretmeninin Rolü (Çekmeköy İlçesi Örneği)” isimli yüksek lisans tezinde İkinci kademe öğrencilerinin dinleme, konuşma, okuma ve yazılı anlatım becerilerini yapılandırmacı yaklaşıma göre geliştirmede Türkçe öğretmenlerinin rolleri, öğretmenlerin cinsiyet, eğitim durumu, toplam hizmet süresi ve hizmet içi eğitim kursuna katılıp katılmama durumlarına göre incelenme yapılmıştır. Araştırma

sonunda, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme, konuşma, okuma ve yazılı anlatım becerilerinin yapılandırmacı yaklaşıma göre geliştirilmesinde Türkçe öğretmenlerinin rolü; cinsiyet, eğitim durumu, hizmet süresi ve hizmet içi eğitim kursuna katılım bakımından anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Temur (2010) tarafından yapılan “Dinleme Metinlerinden Önce Ve Sonra Sorulan Soruların Üniversite Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Beceri Düzeyine Etkisi” isimli çalışmada dinleme metinlerinden önce ve sonra sorulan soruların üniversite öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda metin öncesinde verilen soruların dinlediğini anlama beceri düzeyine olan etkisinin, metni dinledikten sonra verilen sorulara göre daha büyük olduğu; dinlediğini anlama düzeyi açısından cinsiyete dayalı bir farklılığın olmadığı, metni dinlemeden önce soruların bilinmesinin seçici ve amaçlı dinlemeye katkı sağladığı, metin sonrasında sorulan soruların ise öğrencilerin metnin tamamına odaklanmalarına sebep olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Türkyılmaz (2010) tarafından yapılan “Bir Ders Aracı Olarak Dinleme Metinlerinin Anlamaya Etkisi” isimli çalışmada dinleme, görsel destekli dinleme, sesli ve sessiz okumanın anlamaya olan etkisini incelemiştir. Araştırmada çalışma grubu olarak belirlenen 48 öğrenci dört gruba bölünmüştür 12 kişilik bir gruba kendi sınıflarında dinleme metni dinlettirilmiş ve 12 kişilik diğer gruba yine sınıflarında metin, sessiz okutturulmuştur. Diğer gruplara slayt destekli metin dinletilmiş ve sesli okuma yaptırılmıştır. Çalışma sonucunda başarı testi uygulanmıştır. Çalışma sonunda görsel destekli olarak metni dinleyen grubun başarı puanı ortalamasının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yıldırım, vd. (2010) tarafından yapılan “İlköğretim Beşinci Sınıf Türk Öğrencilerin Metin Türlerine Göre Okuduğunu ve Dinlediğini Anlama Düzeyleri” isimli çalışmada ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerin metin türlerine göre okuduğunu ve dinlediğini anlama düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin dinledikleri öyküleyici metni okuduklarından daha iyi anladıkları, öğrencilerin dinledikleri ve okudukları bilgi verici metni anlama düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, hem okumada hem de dinlemede öyküleyici metnin bilgi verici metinden daha iyi anlaşıldığı ve Türkçe dersi başarı puanı arttıkça öğrencilerin okuduğunu ve dinlediğini anlama başarılarının da arttığı saptanmıştır.

Arı (2011) tarafından yapılan “(6, 7, 8. Sınıf) Ders Kitaplarındaki Okuma Ve Dinleme/İzleme Metinleri İle Yazma Görevleri Arasındaki Tür Uyumu” isimli çalışmada öğrencilerin okudukları ve dinledikleri metin türünden sonra aynı türün özelliklerine uygun metni daha bilinçli yazabilecekleri varsayımına dayanarak okuma ve dinleme/izleme metinleri ile yazma görevi olarak verilen metinler arasında metin türü bakımından bir uyumun olup olmadığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonunda ders kitaplarındaki okuma ve

dinleme/izleme metinlerinde tür bağlamında adlandırma, tür tespiti ve türlerin işleviyle ilgili birtakım sorunlar, okuma ve dinleme/izleme metinlerinin türleri ile yazma görevi olarak verilen türler arasında uyumun az olduğu belirlenmiştir. Bazı kitaplarda, Öğretim Programı"nda zorunlu tutulan metin türlerine okuma ve yazmada yer verilmediği saptanmıştır.

Aytan (2011) tarafından yapılan "Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri" isimli doktora tezinde ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri, aktif öğrenme tekniklerinden oluşan bir dinleme eğitimi programı ile geliştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada öğrencilerin dinleme düzeylerini belirlemek amacıyla öyküleyici ve bilgilendirici dört metin uzman görüşü alınarak seçilmiş ve bu metinlerden hareketle dinlediğini anlamaya yönelik test soruları hazırlanmıştır. Araştırma sonunda her iki grubun da ortalama puanlarında bir artış görülmüştür fakat deney grubundaki öğrencilerin puan ortalamasındaki artış, kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamasındaki artıştan belirgin derecede fazla olmuştur. Bu sonuç, aktif öğrenme teknikleriyle verilen eğitimin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Ayrıca deney grubundaki öğrenciler, yapılan görüşmelerde aktif öğrenme tekniklerinin sınıf içi etkileşim, anlama ve kavrama, Türkçe dersine yönelik tutum üzerinde olumlu etkiler meydana getirdiğini, eğitici ve eğlendirici olduğunu ifade etmişlerdir.

Gündoğdu (2011) tarafından yapılan "İlköğretim Sekizinci Sınıf Dinleme Metinlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" isimli çalışmada İlköğretim Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan dinleme metinlerinin içeriksel ve biçimsel açılarından, dinleme becerisini geliştirmeye yönelik birtakım yetersizlikler barındırdığı ifade edilmiştir.

Kocaadam (2011) tarafından yapılan "Not Alarak Dinleme Eğitiminin İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkisi" isimli yüksek lisans tez çalışmasında not alarak dinleme tekniğinin ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisini incelemiştir. Araştırmada deney grubu öğrencilerine, hazırlanan etkinliklerle on hafta boyunca not alarak dinleme eğitimi verilmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilerle ise dersler normal devam etmiştir. Araştırma sonucunda ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerine verilen not alarak dinleme eğitiminin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği tespit edilmiştir.

Şahin, Aydın ve Sevim (2011) tarafından yapılan "Cornell Not Alma Tekniğinin Dinlenen Metni Anlamaya ve Kalıcılığa Etkisi" isimli çalışmada Cornell not alma tekniğinin, üniversite öğrencilerinin dinlediklerini anlamaları ve hatırlamaları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışmada ön-test/son-teste dayalı kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Hem deney hem kontrol grubunda dinleme-anlama ön-testinin uygulanmasının ardından deney grubu öğrencilerine Cornell not alma tekniği ile ilgili strateji eğitimi verilirken kontrol grubuna klâsik not alma teknikleri anlatılmış ve uygulamalar yaptırılmıştır. Araştırma sonucunda, deney ve

kontrol grupları arasında dinlenileni anlama düzeyleri bakımından deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir.

Yıldırım, Yıldız ve Ateş (2011) tarafından yapılan “Kelime Bilgisi Okuduğunu Anlamanın Anlamlı Bir Yordayıcısı mıdır ve Yordama Gücü Metin Türlerine Göre Farklılaşmakta mıdır?” isimli çalışmada ilköğretim okulunun beşinci sınıfında okuyan öğrencilerin kelime bilgilerinin metin türleri açısından okuduğunu anlama ile ilişkili olup olmadığı ve kelime bilgisinin okuduğunu anlamayı metin türleri açısından yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Araştırma sonunda kelime bilgisi ile hikâye edici metni anlama arasında orta düzeyde, kelime bilgisi ile bilgi verici metni anlama arasında yüksek düzeyde ilişki olduğunu belirtirken kelime bilgisinin bilgi verici metni anlamayı daha fazla anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir.

Karasakaloğlu ve Bulut (2012) tarafından yapılan “Görsel Destekli Dinleme Metinlerinin Anlamaya Etkisi” isimli çalışmada görsel destekli dinleme metinlerinin, dinlediğini anlamaya etkisi incelenmiştir. Araştırmaya üçüncü sınıfa devam eden 21 kontrol ve 22 deney grubu olmak üzere toplam 43 öğrenci katılmıştır. Araştırmada kontrol grubundaki öğrencilere uygulamada olduğu gibi dinleme metni sadece sınıf öğretmeni tarafından okutulmuştur. Deney grubundaki öğrenciler ise metni Windows Live Movie Maker kullanılarak uygun resim ve fotoğraflar aracılığıyla seslendirilmiş olarak işlemişlerdir. Araştırma sonunda, kontrol ve deney grubunun başarı son testleri için yapılan tek faktörlü kovaryans analizinde deney grubu lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca dinleme metinlerinin görsel öğelerle desteklenmesinin öğrencilerin açısından dinlediğini anlamaları üzerinde avantajlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Baştuğ ve Keskin (2012) tarafından yapılan “Okuma Becerilerinin Okuma Ortamı Açısından Karşılaştırılması: Ekran Mı Kâğıt Mı?” isimli çalışmada öğrencilerin okuma becerileri olarak hız, doğruluk ve anlama başarılarının ekran ve kâğıt okuma ortamları açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Betimsel tarama modelinde gerçekleştirilen bu çalışmanın araştırma grubunu 5. sınıfta okuyan 88 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında öğrencilerin bir dakikada doğru okudukları kelime sayısı ve yüzdesi ile anlama testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin okuma hızı, doğru okuma ve anlama puanları ekran ve kâğıttan okuma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Bu farklılaşma kâğıttan okuma lehine gerçekleşmiştir. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin kâğıttan okumada hız, doğruluk ve anlama yönünden ekrandan okumaya göre daha başarılı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özbay ve Melanlıoğlu (2012) tarafından yapılan “Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi” isimli çalışmada yürürlüğe konan birinci ve ikinci kademe Türkçe öğretim programlarında dinleme becerisine ne kadar yer verildiğini incelemiştir. Araştırmanın değerlendirilmesinde batıda anlatıldığı gibi Türkiye’de de dinlemenin “ihmal edilen

bir beceri” olduğu ancak 1968 yılındaki programla bu becerinin, Türkçe eğitim ve öğretimi içinde düşünüldüğü; dinlemenin öneminin anlaşılmasına rağmen diğer becerilere göre hâlâ göz ardı edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan (2013) tarafından yapılan “Çeşitli Değişkenler Açısından İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Durumları” isimli çalışmada yedinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlamadaki durumlarını ve çeşitli değişkenlerin dinlediğini anlamadaki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesindeki yedi il merkezinin sosyo ekonomik açıdan birbirinden farklı yirmi bir ilköğretim okulunda yedinci sınıfta öğrenimlerine devam eden 2001 öğrenciye, stüdyo ortamında seslendirilmiş olan iki ayrı metin dinlettirildikten sonra, iki farklı başarı testi uygulamıştır. Araştırmanın bitiminde yedinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama durumlarının düşük düzeyde olduğu veya istenen seviyede olmadığı, öğrencilerin hikâye türünde yazılmış metni biyografi türündeki metinden dinleyerek daha iyi anladıkları, dinlediğini anlamada iller arasında farklılıklar bulunduğu, Türkçe dersini sevmenin, okunan kitap sayısının, ailenin gelir düzeyinin, okul öncesi eğitimin ve evde demokratik bir ortam olmasının dinlediğini anlamada etkili olduğu ifade etmiştir. Bunun yanında, dinlediğini anlamada cinsiyet değişkeni ile ilgili bir anlamlılığın olmadığı ve dinleme eğitiminde yanlış tür seçiminin, Türkçe dersini sevmemenin, kitap okumamanın, ebeveynin veya öğretmenin çocuğu yeterince dinlememesinin vb. bir dinleme engeli olarak değerlendirilebileceği sonucuna vararak farklı öneriler sunmuştur.

Bulut (2013) tarafından yapılan “Etkin Dinleme Eğitiminin Dinlediğini Anlama, Okuduğunu Anlama Ve Kelime Hazinesi Üzerine Etkisi” isimli çalışmada dördüncü sınıf öğrencilerine verilen etkin dinleme eğitiminin, öğrencilerin dinlediklerini anlamaları, okuduklarını anlamaları ve kelime hazineleri üzerine etkisini incelemiştir. Elde edilen bulgularda, etkin dinleme eğitiminin dördüncü sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi düzeylerinin gelişimine olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında bir diğer sonuç da öğrencilerin dinlediğini anlama başarısının, okuduğunu anlama başarısındaki gelişime ön koşul teşkil ettiği ve yeni sözcüklerin öğrenilmesine katkı sağladığını tespit etmiştir.

Durmuş (2013) tarafından yapılan “İlköğretim 2. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesinde Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde ilköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi incelenmiştir. Çalışma, on iki haftalık bir süreçte; ön test ve son test ölçümlü, tek gruplu deneysel bir çalışma olarak planlanmıştır. Çalışma sonunda, ön test ve son test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur diğer bir ifadeyle çocuk edebiyat ürünlerinin öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde önemli etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Emiroğlu (2013) tarafından yapılan “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Sorunlarına İlişkin Görüşleri” isimli çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının dinlemeye ilişkin yaşadıkları sorunları ortaya çıkarmak ve bu sorunların çözümüne ilişkin düşünce ve yaklaşımların geliştirilmesi incelenmiştir. Araştırmaya sonunda dinleme sorunlarının %58’inin göndericiden, %22’sinin alıcıdan, %21’inin ise diğer sorunlardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada cinsiyete dayalı belirgin bir fark olmadığı da görülmüştür

Katrancı ve Yangın (2013) tarafından yapılan “Üstbiliş Stratejileri Öğretiminin Dinlediğini Anlama Becerisine Ve Dinlemeye Yönelik Tutuma Etkisi” isimli çalışmada üstbiliş stratejileri öğretiminin, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediklerini anlama becerileri ve dinlemeye yönelik tutumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sürecinde, deney grubunda, dinleme metinlerinden yararlanarak etkinlikler yoluyla üstbiliş stratejileri öğretimi gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda ise Türkçe Öğretim Programı’na göre dinleme çalışmaları yapılmıştır. Araştırmanın uygulama süreci haftada iki ders saati olmak üzere toplam 12 haftada gerçekleştirmiştir. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin dinlediklerini anlama düzeyleri, dinlemeye yönelik üstbilişsel farkındalıkları ve dinlemeye ilişkin tutumları, uygulama sürecinin başında ve sonunda araştırma kapsamında geliştirilen ölçekler yardımıyla belirtilmiştir. Araştırma sonunda, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin dinlediğini anlama, üstbilişsel dinlediğini anlama farkındalığı ve dinlemeye yönelik tutum erişileri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Maden (2013) tarafından yapılan “Niçin dinlemiyoruz? Dinleyememe probleminin sosyokültürel analizi” isimli çalışmada dinleyememe problemi öncelikle tanımlanmaya ve nedenleri çok boyutlu bir şekilde analiz edilmeye çalışılmıştır. Dinleyememe probleminin nedenleri, özel yaşam alanı (aile) ve toplum yapısı, sözlü kültürden yazılı kültüre geçiş, eğitim geleneğimiz içinde dinleme becerisinin ihmali ve kitle kültürü ve teknolojik yaşam boyutlarında analiz edilmesi olarak tespit edilmiştir.

Tüzel ve Keleş (2013) tarafından yapılan “Dinleme Öncesi Ve Dinleme Sonrası Verilen Soruların 5. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Beceri Düzeyine Etkisi” isimli çalışmada dinleme öncesi ve dinleme sonrası verilen soruların 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyine etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, dinleme metinlerinden önce sorular verildiğinde, bilgi tipi sorulara cevap verme oranı yükselmiş eleştirel düşünme tipi sorulara cevap verme oranı düşmüştür. Dinleme metinlerinden sonra sorular verildiğinde ise eleştirel düşünme tipi sorulara cevap verme oranı yükselmiş bilgi tipi sorulara cevap verme oranı düşmüştür. Ayrıca metin öncesinde verilen soruların dinlediğini anlama beceri düzeyine olan etkisinin, metni dinledikten sonra verilen sorulara göre öyküleyici metinlerde daha küçük; bilgilendirici metinlerde ise daha büyük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle, soruların dinleme etkinliğinden önce veya sonra verilmesinin, öğrencilerin dinlediğini anlama düzeylerini metin türü ve soru tipi değişkenleriyle birlikte etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım ve Er (2013) tarafından yapılan “Türkçe Dersi Öğretim Programı Dinleme / İzleme Alanı Amaç Ve Kazanımlar Boyutunun Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” isimli çalışmada sekizinci sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP) Dinleme / İzleme alanına yönelik amaç ve kazanımları öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi incelenmiştir. Araştırma sonunda Türkçe öğretmenleri, amaç ve kazanımları genel olarak yeterli bulduklarını ve öğrencilerin dinleneni / izleneni anlama ve çözümleme amacına ulaşmakta zorluk çektikleri tespit edilmiştir.

Başaran (2014) tarafından yapılan “4. Sınıf Seviyesinde Ekrandan ve Kâğıttan Okumanın Okuduğunu Anlama, Okuma Hızı ve Metne Karşı Geliştirilen Tutum Üzerindeki Etkisi” isimli çalışmada bir metni kâğıttan ve ekrandan okumanın, okuduğunu anlama, metne karşı geliştirilen tutum ve okuma hızı üzerinde bir etkisi olup olmadığının tespitini amaçlamıştır. Araştırma sonunda dördüncü sınıf öğrencilerinin hem hikâye edici hem de bilgi verici metinleri ekrandan veya kâğıttan okumalarının onların metni anlaması ve okuma hızları üzerinde manidar bir etkisi olmadığı ancak öğrencilerin hikâye edici metinleri ekrandan ziyade kâğıttan okumaktan daha çok hoşlandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Doğan ve Özçakmak (2014) tarafından yapılan “Dinleme Becerisinin Eğitimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi” isimli çalışmada dinleme eğitimi konusunda 1998-2013 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin ele alındığı ve yapıldığı yıl, üniversite ve enstitü, tür, hedef kitle ve konu değişkenlerine göre değerlendirilmesi incelenmiştir. Araştırma sonucunda dinleme eğitimi alanında 10’u doktora 39’u yüksek lisans olmak üzere 49 çalışmanın yapıldığı, en çok tezin enstitü bazında sosyal bilimler enstitüsünde (f=24), üniversite bazında ise Gazi Üniversitesinde (f=10) yapıldığı belirlenmiştir. Ayrıca yapılan tezlerin hedef kitle bakımından en fazla ilköğretim ikinci kademeye, konu bakımından ise en çok “öğretim yaklaşım, strateji, yöntem ve teknikleri”ne (f=23) yöneldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Sonuçta, sayısı giderek artmasına rağmen, anlama becerilerinden okuma üzerine yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında dinleme becerisiyle ilgili çalışmaların yeterli olmadığı ve dinleme becerisinin ihmal edilmişliğinin devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Güleç ve Bozkurt (2014) tarafından yapılan “İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Dinledikleri Metinlerin Doğa Sevgisi, Temizlik ve Sağlıklı Olma Tutumlarına Etkisi” isimli çalışmada doğa ile ilgili dinleme metinlerinin İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin doğa sevgisi, temizlik ve sağlıklı olma tutumları üzerindeki etkisinin belirlenmesi incelenmiştir. Araştırma sonunda, “Doğa ve Kirlilik” ile ilgili dinleme metinlerinin, doğa sevgisi tutum puanları arasında deney grubu lehine anlamlı

farklılık bulunmazken, temizlik ve sağlıklı Olmaya yönelik tutum puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Karabay (2014) tarafından yapılan “Dinleme Metinlerinin Sınıf İçi Uygulamaları” isimli çalışmada 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin işlenişiyile ilgili olarak öğretmen uygulamalarını incelemektir. Araştırma sonucunda, Türkçe öğretmenlerinin öğretmen kılavuz kitabında yer alan dinleme metinlerini yönergelere uygun işlediği, materyal olarak ders kitabını kullandığı, dinleme sırasında metni hem öğretmenin hem de öğrencilerin seslendirdiği, dinleme sonrasında ise metinle ilgili sorular sorarak değerlendirme yapıldığı belirlenmiş, öğrenci katılımının metnin türüne ve öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre değiştiği saptanmıştır.

Karatay, Dolunay ve Savaş (2014) tarafından yapılan “Türkçe Öğretmenlerinin Etkin Dinleme Ve Dönüt Durumları” isimli çalışmada Türkçe öğretmenlerinin, etkin dinlemenin göstergesi olan sözlü dönüt tekniklerinden ne kadar ve ne oranda yararlandığı belirlenmiştir. Araştırma sonunda öğretmenlerin yansıtma ve soru sorma tekniklerini kullandıkları, duyguların anlaşıldığını gösterme tekniğini hiç kullanmadıkları, sınıfta kullanılan dönütlerin çoğunun etkin dinleme tekniği niteliği taşımadığı ve etkin dinleme tekniklerinin kullanımındaki dağılımın oldukça çarpık olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerle yüz yüze yapılan görüşmelerin ise çoğunun etkin dinleme teknikleri hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadığı saptanmıştır.

Ünal ve Özer (2014) tarafından yapılan “Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisi İle İlgili Kaynakça Çalışması” isimli çalışmada, Türkiye’de dört temel dil becerisinden olan dinleme becerisi alanında yapılan çalışmaları belirlemek, tasnif etmek ve bu alanlarda çalışma yapacaklara kaynakları bir bütün olarak sunabilmek amaçlanmıştır. Bundan dolayı çalışmada, dinleme ile ilgili kitaplar, makaleler, bildiriler, yüksek lisans tezleri ve doktora tezleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda dinleme becerisi ile ilgili; 17 kitap, 7 bildiri, 59 makale, 73 yüksek lisans tezi ve 14 doktora tezi belirlenmiştir. Dinleme becerisi ile ilgili son 20 yıl içinde kitap, makale, bildiri, yüksek lisans tezi, doktora tezi gibi alanlarda toplam 160 çalışma tespit edilmiştir. Bu sayının dinleme becerisi gibi önemli bir alanda 20 yıl için yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Başkan ve Deniz (2015) tarafından yapılan “Ortaöğretim Öğrencilerinin Ders İçi Dinleme Sorunları (Malatya İli Örneği)” isimli çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin ders içi dinleme sorunlarının belirlenmesi incelenmiştir. Araştırma sonunda ortaöğretim öğrencilerinin ders içi dinleme sorunlarının öğrenci, öğretmen ve çevre kaynaklı birçok unsurdan etkilendiği, öğrencilerin genel olarak kolay buldukları ve rahat geçeceklerini düşündükleri dersleri dinleme ihtiyacı hissetmedikleri, ilgi duymadıkları dersleri dinlemede sorun yaşadıkları, kendileri için faydalı olup sevmedikleri dersleri ise dinlemede sorun yaşamadıkları, anlatılan konunun

öğrencilerin ilgi alanına girmesinin ve öğretmenin öğrenci tarafından sevilmesinin kız öğrencilerin dinleme tutumları üzerinde daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında, erkek öğrencilerin, öğretmenlerinin akıcı ve ilgi çekici bir anlatıma sahip olmalarını, kullandıkları anlatım yöntemlerinin değişip değişmediğini ve öğretmenlerin derse hâkim olmalarını kız öğrencilerden daha fazla önemsedikleri belirlenmiştir.

Çakır ve Kana (2015) tarafından yapılan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Video Kullanımının Dinleme Becerisine Etkisi” isimli çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirilmek amacıyla kullanılan videoların dil öğretimine etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklem grubunu Ankara Üniversitesi TÖMER şubelerinin birinde 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 36 öğrenci oluşturmuştur. Ankara Üniversitesi TÖMER şubelerinin dinleme becerisini ölçmede kullandıkları sınavlarla ön test yapmıştır. Dört haftanın sonunda yine Ankara Üniversitesi TÖMER şubelerinin kullandığı dinleme testleriyle son test uygulamıştır. Çalışmanın sonunda deney ve kontrol grubunun dört hafta boyunca aldıkları puanlar hesaplamış ve puanların ortalamaları karşılaştırmıştır. Araştırmada videolarla yapılan dinleme eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkisini öğrenmek amacıyla öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre video kullanarak yapılan dinlemelerin, video kullanmadan sadece sestten oluşan dinlemelere göre daha başarılı olduğu tespit etmiştir. Video kullanarak yapılan dinlemelerin öğrenmeyi kolay ve kalıcı hale getirdiği örneklem grubu üzerinde test etmiştir.

Yıldız ve Kılınç (2015) tarafından yapılan “Dinleme Stratejileri Öğretiminin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi” isimli çalışmada dinleme stratejileri öğretiminin, beşinci sınıf Türkçe dersinde dinleme becerisinin kazanılması üzerinde etkisinin olup olmadığının sınanması incelenmiştir. Araştırma sonunda ön test ve son test başarı testlerinde son test lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin dinleme stratejilerini kullanma farkındalığını ölçmeyi amaçlayan “dinlediğini anlama farkındalığı ölçeği” ön uygulama ve son uygulama arasında son uygulama lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik duruma göre dinleme stratejisi öğretiminin ekonomik ve sosyal yönde iyi olan ailelerin öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık oluşturduğu; öğrencilerin birinci dönem not ortalamaları ile son testten aldıkları puanlar arasında akademik başarı yüksek olan öğrencilerin son test lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyete göre dinleme stratejileri öğretimini ölçen başarı testlerinde anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kodan ve Özdemir (2016) tarafından yapılan “İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediklerini Anlama Düzeyinin Belirlenmesi” isimli çalışmada öğrencilerin dinlediklerini anlama düzeyleri incelenmiştir. Araştırmada öğrencilerin dinledikleri hikâyeye edici metinleri

anlama düzeylerinin bilgilendirici metinleri anlama düzeylerinden daha fazla olduğu, öğrencilerin dinledikleri hikâye edici metinleri anlama düzeyleri ile bilgilendirici metinleri anlama düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu, öğrencilerin dinledikleri metinleri anlama düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sevim ve Kaya (2016) tarafından “Ortaokul (5-8) Türkçe Dersi Dinleme Eğitimi Etkinliklerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi: Durum Çalışması” isimli araştırmada ortaokul (5-8) Türkçe dersindeki dinleme etkinliklerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi incelenmiştir. Araştırma sonunda öğretmenlerin dinleme becerisinin öneminin farkında olduğu ve öğretmenlere göre Türkçe dersinde dinleme etkinliklerinin yapılmasını engelleyen faktörlerin bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Macit ve Demir (2016) tarafından yapılan “İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Kâğıttan Okuma Becerileri İle Ekran Okuma Tercih Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli çalışmada ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin kâğıttan ve ekrandan okuma beceri düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonunda ekran okuma tercih düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği ve kâğıttan okuma beceri düzeylerinin ise cinsiyet değişkenine göre kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Öğrencilerin haftalık kitap okuma süreleri ile ekran okuma tercihi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca öğrencilerin ekran okuma tercihleri ile kâğıttan okuma becerileri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Özmen ve Taşkaya (2016) tarafından yapılan “Doğal Sesle Ve Videodan Yapılan Dinleme Çalışmalarının Anlamaya Etkisinin Karşılaştırılması” isimli çalışmada doğal sesle ve videodan yapılan okumanın dinlenmesinin öğrencilerin anlamasına etkisinin hangi düzeylerde olduğunun ortaya koyulması amaçlanmıştır. Araştırmada, doğal sesle yapılan dinleme çalışmasının videodan yapılan dinleme çalışmasına göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.3. Araştırmanın Kuramsal Temelleri

Bu bölümde araştırma kapsamında yer alan dinleme, doğal ses ve videodan dinlemelerin anlama bakımından karşılaştırılması, dinlemenin diğer dil becerileri ile ilişkisiyle ilgili kuramsal açıklamalara ve araştırma konusu ile ilgili yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

2.4. Temel Dil Becerileri

Dil, insanoğlu için iletişimin merkezidir. Orkestra şefi gibi duygulara ve anlatılacaklara tercüman olup yönlendirmelerde bulunur. Bu tercümanlığı yapabilmesini kolaylaştıracak ve harekete geçirecek becerilerle işbirliği halindedir. Dil becerilerinin tamamı, insan için çok önemlidir. Etkili bir iletişimin sağlanması iyi bir dil eğitime sahip olmakla doğru orantılıdır. Bu

dil eğitimi evde, okulda, sokakta ve sosyal yaşamın her anında diğer dil becerilerinin de etkileşimiyle kendini gösteren becerilerden biridir. Bir dil eğitimiyle ve onun öğrenilmesiyle konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerisi, bu beceri için gereken çalışmaları yerine getirmekle mümkündür. Bundan dolayı dil kazanımı sürecinde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri ortaya çıkmaktadır. Bunların içinde, dinlemenin ayrı bir yeri vardır. Çünkü insan, daha dünyaya gözlerini açmadan anne karnında dinleme becerisini kullanmaya başlar; doğduktan sonra da dinleme becerisi sayesinde ilk sözcüklerini, ana diline ait ilk bilgileri yaşantı yoluyla öğrenmektedir (Katrancı ve Yangın, 2009). Bu bakımdan çocuğun dil öğrenmesinin dinleme ile başladığı söylenebilir. Dinleme ana dili ediniminde ilk kazanılan beceridir. Bu yüzden dinleme, hayatın her anında ve her alanında insanoğlunun gelişimi düşünüldüğünde, ölümüne kadar geçen sürede en çok kullandığı dil becerilerindendir (Akan, 2011; Altuntaş ve Akyüz, 2015; Arı, 2013; Doğan, 2010; Kodan ve Özdemir, 2016; Lundsteen, 1979; Osada, 2004; Robertson, 2002; Yangın, 1999) kısaca dinleme, bireyin çevresinden aldığı uyarıcıları beyin tarafından kontrol edilmesi ve algılanması sürecidir (Ünal ve Özer, 2014).

2.5. Dinleme Nedir?

Dinlemenin dört dil becerileri içinde en az yer verilen dil becerilerinden biri olduğu (Vandergrift, 2004; Epçaçan 2013; Azizah, 2016), dinleme becerisinin, ihmal edilen, aksatılan, bir beceri olduğu (Ak, 2012; Akyol, 2014; Barın, 2002; Brown, 1954; Devine, 1982; Doğan ve Özçakmak, 2014; Elemen, 2014; Er, 2011; Ghaderpanahi, 2012; Girmen ve Bayrak, 2013; Gücüyeter, 2009; Kline, 1996; Özbay ve Melanlıoğlu, 2012; Ratebi ve Amirian, 2013; Richards, 2008; Şahin, 2013; Wandergrift, 2004) ve işitmeyi de kapsayan kompleksli bir süreç olduğu vurgulanmaktadır. (Bayrak, 2010; Epçaçan, 2013; Wacker ve Hawkins, 1995). Ayrıca dinleme, işitmeden farklı (Akyol 2014; Arı, 2013; Doğan, 2010; Mert Lüle, 2014; Yangın, 1999;) konuşmadan gelen iletiyi anlama ve öznel ifade etme (Epçaçan, 2013) amaçlı bir davranış olmasının yanında insanın beynini ve fonksiyonlarını harekete geçiren bir beceri olduğu (Akyol, 2014; Bozpolat, 2015; Doğan, 2013; Yorulmaz, 2009) diğer dil becerileri gibi eğitimle geliştirilebilir bir beceri olduğu da vurgulanmaktadır (Doğan, 2008; Kaya, 2015 Lehto ve Antilla, 2003; Yangın, 1999).

Dinlemeye ilişkin yapılan tanımlar incelendiğinde bazı ortak unsurları vurguladıkları görülmektedir. Bu unsurları şöyle sıralayabiliriz:

- İletileri doğru bir şekilde anlama ve yorumlama çabası,
- Dilin dört temel işlevinden biri olma,
- Kişiler arası iletişim unsuru olma,
- Belirli bir amaç doğrultusunda yapılma,

- İnsanın seçme özgürlüğünün bir yansıması olma,
- İşitmeyi de içine alan bir etkinlik,
- Öğrenilebilen ve öğrenilmesi gereken bir dil becerisi olma,
- İnsan beyninin çeşitli bilişsel süreçlerini gerektirme,
- Çok farklı boyutları olan bir olgu olma,
- Karmaşık ve aktif bir süreci içermesi (Epçaçan, 2013, s. 334).

Dinlemeyle ilgili tanımlarda genel olarak iki durum üzerinde durulmaktadır. Bunlardan birincisi dinlemenin fizyolojik (dinlemenin gerçekleşmesi, duyma ve işitmeden farklı olduğu) diğeri ise dinlemenin fonksiyonel (anlama, yorumlama ve iletişim) yönüdür. Bu doğrultuda fonksiyonel bir tanım yapılacak olursa; dinleme, etkileşim sürecinde duyulanların ya da işitilenlerin uyarılması olarak anlamlandırılıp analiz edilmesi ve bunun sonucunda uyarıcıya tepki geliştirme olarak ifade edilmektedir (Erdem ve Erdem, 2015; Gürel ve Tat, 2012; Maden, 2013).

İletişimde dinleme çok önemlidir. Çünkü karşıdaki kişiyi dinlemediğimizde iletişimde aksaklıklar meydana gelecektir. Derslerin istenen verimlilikte gerçekleştirilmesi için nitelikli dinlemeye ihtiyaç vardır. Dinleme ayrıca karşıdaki kişiye verilen değerin ve saygının da göstergesidir. Bunu da hayata aktarabilme adına, dinleme eğitiminin verilebilmesi gerekmektedir. Bu eğitimi, bazen evde, bazen çevremizde, bazen de ama en önemlisi okulda verilenle olabileceği unutulmamalıdır. Bu yüzden dinleme, eğitimle kendini yenileyen bir süreç olarak hafızalara kazınmalıdır.

2.5.1. Dinlemede Amaç

Dinlemenin faydalı olması için amacının olması gerekmektedir. Amacına hizmet etmeyen dinlemeler, zaman kaybından başka bir şey vermemektedir. Ana dili dersleri kapsamında verilmeye çalışılan dinleme eğitiminin amaçları arasında söylenileni, anlamlandırabilme, dinlenenler arasında sebep-sonuç ilişkisi kurabilme, dinlenenlerin ana fikrini kavrayabilme diğer derslerle de ilişkilendirme olarak sıralanabilir (Özbay, 2013). Dinlemede amaç, anlamak ve öğrenmektir. Dinleyici bütün dikkatini konuşmacıya vermelidir. Konuşan, ilgili konuyu nasıl işliyor, hangi örnekleri veriyor, dinleyicilere vermek istediği mesaj nedir? İyi bir dinleyici bu soruları kendi kendine otomatik olarak sorar, dinlemesini bu ana sorular üzerinde sürdürür. Öğretmen derslerde bunlarla ilgili alıştırma yapmalı, öğrenciye bir dinleme sonrası bu soruları sormalıdır. “Dinleme faaliyetinde bulunmanın pek çok farklı amacı vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Bir konuda bilgi edinmek,
2. Hayatı ve olayları eleştirel gözle değerlendirmek,

3. Eleştiri almak,
4. Hoş vakit geçirmek,
5. Başka insanların tecrübelerinden yararlanmak,
6. İletişim kurmak,
7. Başka insanların düşüncelerini değerlendirmek,
8. Çevremizdekilere yardım etmek” (Yorulmaz, 2009, s. 49).

2.5.2. Dinlemenin Önemi

Günümüz eğitiminde, değişmeler çağın gereksinimlerini dikkate alarak gerçekleştirilmektedir. Gerek teknolojik gerekse iletişim araçları tek fonksiyonluktan kayıp yerini beyni, birçok alanda uyarıp harekete geçiren ve işlevi olan araçlara bırakmıştır. Bu araçlar çok hızlı bir şekilde çocukların hayatına girerken; öğrencilere gerekli olan dinlemeyi ve dinlediğini anlamayı ifade eden eğitimin verilmesini zorunlu kılmıştır (Yazkan, 2000).

Dinleme ile ilgili beceriler, ana dil edinmenin temeli olarak kabul edilir. Çocuğun çevresindeki insanlara bilinçli ya da bilinçsiz olarak kurduğu ilk ilişkilerde dinlemenin önemli bir rolü vardır. Dinleme, sosyal hayatta konuşma, okuma ve yazma kadar önemli ve gerekli bir beceridir. Dinleme, bilgi birikimi elde etme, daha önce kazanılmış deneyimlerden yararlanma yollarından biridir. İnsan ilişkilerinin çoğu konuşma ve dinlenmeye dayanır. İnsan evde, okulda, sokakta, çarşıda, pazarda.... dinleme etkinliği ile iç içedir. Öte yandan, kültürel hayatımızın öyle yönleri vardır ki tek taraflı olarak dinleme ile ilgilidir: Konferans, açık oturum, panel izleme; meydanlardaki siyasi konuşmaları izleme; radyo dinleme gibi (Calp, 2010, s. 161).

2.5.3. Dinleme Becerisi Eğitimi

Dinleme, eğitimle geliştirilebilecek bir beceridir. Bunu bir plan ve program dahilinde yapmak elbette okulda gerçekleştirilecektir. Ancak okul çağına kadar dinlemenin kendiliğinden kazanılmasını beklemek büyük bir hata olacaktır. Bu nedenle dinleme eğitimi daha çocukluğun ilk döneminde ailede başlanmalıdır. Okul öncesi dönemde çocukların iyi bir dinleyici olması için aile tarafından bilinçli olarak çeşitli etkinlikler yapılmalıdır. Bu sayede çocuk önemli bir yeterlikle okula başlamış olur. “Okulda dinleme çalışmalarının faydalı olması için yerine getirilmesi gereken bazı ön şartlar vardır. Bunlar: Hazırbulunusluk, dikkat ve öğretmenin rehberliğidir. Derse başlamadan evvel özellikle öğrencilerin dinlemeye hazır bulunmaları sağlanmalıdır. Her öğretmen kendisine has bir üslupla (konuyla ilgili bir soru, fıkra vb.) bunu yapabilir. Öğrencilerin derse, konuya dikkatini toplamak da iyi bir dinlemenin ön şartıdır. Dikkati dağınık bir öğrencinin dinlediğini anlaması zordur. Öğrencilerin dinledikleri kişi veya materyali görmesi, ortamda sessizliğin olması ve hepsinden önemlisi öğretmenin iyi bir dinleyici olarak rehber olması

dinleme eğitiminin vazgeçilmez ön şartlarıdır” (Umagan, 2007, s. 155). Dinleme becerisinin gelişmesi, beraberinde algılama gücünün gelişmesine bağlı olarak 16 yaşlara kadar devam etmektedir. Çocuk yaştakiler daha basit bilgiler algılamaktayken, zamanla bu birikim beyinde daha karmaşık bir bilgi hali almaktadır. Bu yüzden bilginin akıcı olması ve süreklilik arz etmesi, çocukta; dinlediklerini zihinsel süreçlerden geçirerek yorumlamayla doğrudan ilişkisini ortaya çıkarmaktadır (Yılmaz, 2007).

Dinlemenin niteliği ve süresinin uzun olması için bu konuda eğitimin yanı sıra yaşı da önemli bir etkisi vardır. Literatürde çeşitli eğitim kademeleri için dinleme süreleri ile ilgili bazı rakamlara rastlanmaktadır. Ancak unutmamak gerekir ki dinleme süresi ile ilgili olarak büyüklerde bile bu rakamların tam olarak geçerli olduğunu söylemek zordur. Öğrencilerin dinleme süreleri İlköğretim Kurulu Türkçe Dersi Taslak Programı’nda şöyle belirtilmiştir:

“Birinci sınıfta 3-5 dakika,
İkinci sınıfta 5-8 dakika,
Üçüncü sınıfta 8-10 dakika,
Dördüncü sınıfta 10-15 dakika,
Beşinci sınıfta 15-20 dakika,
Altıncı sınıfta 20-25 dakika,
Yedinci sınıfta 25-30 dakika
Sekizinci sınıfta ise 30-35 dakika” (MEB, 1998, s. 3).

Günlük yaşam içinde, okulda veya okul dışında dil becerilerine, özellikle dinlemeye ayrılan zaman farklı oranlarda ifade edilmektedir. “Okulda öğrenciler öğretmenlerini ve arkadaşlarını günde 2. 5- 4 saat dinlemektedirler. Okul başarısı da öğrencinin dinleme yeteneğine sıkı sıkıya bağlıdır” (Göğüş, 1978, s. 227). “Böyle bir durum, anadili öğretiminde, öğrencilere dinleme becerisinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlarına yönelik davranış örüntülerinin kazandırılabilceği, uygun öğretme-öğrenme durumlarının düzenlenmesi sorununu ortaya çıkarmaktadır” (Sever, 2004, s. 11). Bunlardan bazıları: Yine farklı araştırmalara göre insanların okuma, yazma ve konuşmaya harcadıkları zamanın toplamı kadar zamanı dinlemeye harcadıkları ifade edilmektedir (Rankin, 1926; Werner, 1975; Wilt, 1950).

1) Okul öncesine ait bilgi dağarcığının azımsanmayacak bir kısmı dinleme yoluyla elde edilmektedir. Okul döneminde de öğrenciler, bilgileri daha çok dinleyerek öğrenirler. Amerika da yapılan araştırmaların sonucunda, tipik bir ilkokul ve ortaokul öğrencisinin okuldaki zamanının % 50’sini, üniversite öğrencisinin % 90’ını dinleyerek geçirdiği belirtilmiştir (Yangın, 1999, s. 30).

2) Yapılan başka bir araştırmada birey, diğer insanlarla geçirmiş olduğu sürenin % 42’sini dinleyerek geçirmektedir (Yangın, 1999).

3) “Aynı şekilde yine Amerika’ da yapılmış bir araştırmanın sonucu ise şöyledir: Bir dilbilgisi okulu öğrencisi zamanının % 57’sini yüksekokul öğrencisi % 53’ünü ve kolej öğrencisi % 69’unu dinleme yaparak geçirmektedir” (Kaplan, 2004, s. 20).

4) Günlük yaşamda bir yetişkin ortalama olarak günün % 31’ini dinleyerek geçirmektedir (Aras, 2004).

5) Başka bir araştırmacı dinlemeyi % 45 olarak ifade eder (Kline, 1996).

6) İletişim sürecinde dört temel dil becerisinin ne ölçüde kullanıldığına ilişkin araştırmalara göre, insanlar iletişim için harcadıkları sürenin yaklaşık % 45’ini dinlemeyle geçirmektedir (Akt: Aşlıoğlu, 2009, s. 46).

7) İlköğretim okulu öğrencileri zamanın çoğunu diğer bir deyişle % 57’sini dinlemeye ayırmaktadır (Robertson, 2002).

8) Doğu üniversitelerin birinde 680 lisans öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada öğrenciler zamanın %24’ünü dinlemeye ayırmaktadır (Janusik ve Wolvin, 2009).

9) Yaptıkları araştırmalarda da Rankin (1930) ve Bird (1953) dinlemeye % 42, zaman harcadığını ifade etmişlerdir (Akt: Doğan, 2013).

10) Norton (1985) yaptığı araştırmada çocuklar okul dışındaki zamanlarının % 45’ini dinlemeye ayırdıklarını ortaya çıkarmış ve Wilt (1950) de ilköğretim öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmada sınıfta dinlemeye % 45’lik bir zaman dilimi harcadıklarını ortaya çıkarmıştır (Akt: Winn, 1998).

11) Bir grup üniversite birinci sınıf öğrencisinin, bir günlük zaman dilimi içerisinde dinlemeye harcadıkları miktar % 42 olarak tespit edilmiştir (Calp, 2010).

12) İş dünyasıyla ilgili yapılan çalışmalarda mevcuttur. Minnesota Üniversitesi’nin yayınladığı raporda iş dünyasıyla ilgili yanlış anlamaların % 60’ı, zayıf dinlemeden kaynaklanmaktadır (Iwankovitsch, 2001).

Dinleme eğitimi diğer becerileri de olumlu yönde etkileyecek kadar önemlidir. Çünkü okullarda dinleme ve okuma etkinlikleriyle anlama eğitimi verilmektedir. Şu da bir gerçek ki dinleme etkinliği salt Türkçe dersinin bir etkinliği değildir. Diğer dersleri de kapsayan ve anlam için kullanılan bir etkinliktir sürecidir (Arı, 2013).

Dinleme eğitiminde; doğumdan ölüme kadar en önemli dinleme tutum ve davranışlarının belirlenmesi; bu tutum ve davranışların geliştirilmesinde, eğitiminde ne tür etkinliklerin kullanılabileceğinin ortaya konması; bu kapsamda uygun ders materyallerinin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve materyallerin etkililiğinin sürekli olarak izlenmesi, gereken durumlarda bunlarda düzenlemeler yapılması en önemli işlem basamakları olarak karşımıza çıkmaktadır (Doğan, 2008, s. 266).

Dinleme becerisinin eğitimine yönelik yapılacak çalışmalarda edebi türlerin dışında; haberler (TV radyo), hava durumu (TV radyo), kısa videolar, yol tarifleri, reklamlar (TV radyo), dikte çalışmaları (şarkı

ve türkü sözleri dikte ettirme vb.) çeşitli duyurular, bilgilendirici metin içeren radyo programları, yemek tarifleri, çocuk oyunları, yönergeleri takip çalışması, fıkralar, alışveriş problemleri gibi materyallerden ve uygulamalardan yararlanılabilir (Elemen, 2014, s. 54).

Dinleme eğitimi sürecinde öğretim programı göz önünde tutulmalıdır Dinleme becerisini geliştirmeye ve amacına ulaşmasına yönelik metinler ve metni anlamaya ilişkin çalışmalar, her temanın sonunda öğretmen kılavuz kitabında verilmektedir. Bu süreç kapsamında Türkçe öğretmenin dinleme metnini seslendirmesi, CD'den ya da videodan dinletmesi, ardından da metne yönelik çalışmaların yapılması uygun olmalıdır (Karabay, 2014). Özellikle videodan dinletilecek metinlerde bulunması gereken özellikler; öğrenci düzeyine uygunluk taşımali, ses ve görüntü kalitesinin önemine dikkat edilmeli ve etkili öğrenmeyi sağlayıcı nitelikte olmalıdır.

2.5.4. Dinleme İlkeleri

Yapılandırmacı eğitim sistemimizde öğretmen rehberliğinde öğrenci merkezli eğitimin önemsendiği günümüz eğitimi dinleme becerilerinin öğretmen tarafından etkin kullanılması, öğrencileri de aktifleştirecek bir anlayışa yönelmesi istenen bir durumdur (Deniz, 2007). Sağlıklı bir dinleme olabilmesi beraberinde sağlam temelleri olan ilkelere bağlıdır.

Bu ilkelerin başlıcaları şunlardır:

- Dinleme eğitime küçük yaşlardan itibaren başlanmalıdır. Öğrencilerin düzeyine uygun öykülerin okunması, öyküler üzerinde konuşulması ve dramatizasyon etkinlikleri öğrencilerin daha erken yaşlarda dinlemeye karşı bir yatkınlık göstermelerini sağlayacaktır.
- Dinleme eğitimi için okulun her türlü olanaklarından yararlanmalıdır. Özellikle müzik ve konferans dinleme, film ve oyun izleme, eğitsel kollarla görev alma gibi etkinlikler dinleme zevk ve alışkanlığı kazandırma bakımından çok önemlidir.
- Dinleme eğitiminde; kasetçalar, TV, video, bilgisayar gibi modern eğitim araçlarından yararlanmalıdır.
- Dinlemede zihin etkindir. Çocukta dinleme süresi, yaşa ve zihinsel gelişime paralel olarak artar. Okulda dinleme etkinlikleri düzenlenirken bu noktalar üzerinde durulmalıdır (Aras, 2004, s. 36-37).

Dinleme ilkeleri etkili dinleme için takip edilmesi gereken kural ve önerileri içerir. Dinleme kural ve ilkelerinin bilinmesi dinleme becerisi konusunda kişiye büyük kolaylık sağlamaktadır. Etkili dinleme ilkeleriyle ilgili:

• **“Dinlemeye hazırlanma:** Ruhumuz ve bedenimiz dinlemeye hazır olmalıdır. Konuya ilgili duyuyorsak ya da konuşulanları biliyorsak dinlemeye hazırız demektir. Derste öğretmenin anlatacaklarını anlamak için konuyu önceden anlamak gerekir” (Calp, 2010, s. 173).

• **Konuşmacının düşüncelerini anlama:** Çoğu dinleme durumlarında temel iş, söylenen şeyin anlamını ve amacını kapsayan ana fikri bulmak ve biçimlendirmektir. Ana düşünce için ipuçlarının bazıları yapısalıdır. O, girişte genellikle bir tez olarak sunulur ve sonuçta yeniden ifade edilir. Konuşma sırasında

çeşitli şekillerde tekrarlanabilir ve konuşmaya, “Söylediklerimden şunu görebilirsiniz.... ” gibi ifadelerle başlanabilir. Konuşmacı sık sık ana fikri vurgulayarak dinleyiciye yardım eder (Calp, 2010, s. 174).

Konuşmacının ana düşüncesini belirledikten sonra, iyi bir dinleyici temel destekleyici düşünceleri bulmaya çalışır. Onlar, konuşmacı tarafından birer birer sayılıp dökülebilir, soru biçiminde ifade edilebilir. Sesin hacmi, yoğunluğu ve duraklar bu ana düşünceleri belirlemeye yardım edebilir. İyi bir dinleyici, her zaman konuşmanın genel amacıyla ilişkili olmayandan ilişkili olanı, zandan olguyu ve genellemeden ayrıntıyı ayırt etmeye çalışır (Calp, 2010, s. 174).

• **“Konuşmacının düşüncelerini değerlendirme:** İyi bir dinleyici dinlediklerini ilk önce anlamaya, sonra değerlendirmeye çalışır” (Calp, 2010, s. 174).

• **Konuşmacının düşüncelerine tepki verme:** İyi bir dinleyici işittiği şeye karşılık verir. Tepki, notlar biçiminde olabilir. İyi notlar konuşmacının ne söylediğini tam bir kesinlikle dikte etme meselesi değil, anlama-değerlendirme sürecinin ürünüdür. Notlar, bir dinleyici olarak sizin anladığınız ve önemli olduğuna karar verdiğiniz düşüncelerin bir kaydı olmalıdır (Calp, 2010, s. 175).

Zayıf dinleyici, ileri sürülen görüş ve düşünceler hakkında düşünmeksizin, konuşmacının söylediklerini dikte etmeye çalışır, hiç soru sormaz, dinleme sırasında tepkisizdir ve daha sonra konuşmacının düşüncelerini yeniden ifade edemez veya tartışamaz. Zayıf dinleyicinin tepki kalıbı şöyle başlar: “Konuşma zevkliydi.”, “Konuşmacı yakışıklıydı değil mi?”, “İyi bir hikâye anlattı veya “Yeni hiçbir şey söylemedi.” Demeyi sürdürürüz (Calp, 2010, s. 175).

2.5.6. Dinleme Süreci ve Dikkat

Dinlemenin olması için dikkat gerekmektedir. Dikkat, dinlemede temel oluşturur. Temel ne kadar sağlam olursa yıkılması o kadar zor olur. Bu temelin sağlam olması dersteki etkinliklerle kendini bulacaktır. Derslerin etkinliklerle süslenmesi, eğitimi daha keyifli hale getirecektir. Bu etkinliklerle sınıf yönetimi istenilen seviyeye ulaşmada büyük yol kat etmelidir. Eğitim sistemiyle ilgili gelişmiş ülkelere bakıldığında dil becerilerinin geliştirilip ilerletilebilme adına farklı yöntem ve teknikleri kullanıp uyguladıkları yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Eğitim sistemimizde de kendini göstermeye başlayan bu durum giderek etkisini hissettirmeye başlamıştır (Yılmaz, 2007). Bu süreç, genel olarak dinleme öncesi, dinleme sırası veya anı ve dinleme sonrası olmak üzere üç basamakta gösterilmektedir (Doğan, 2013; Kahraman, 2015; Melanlıoğlu, 2012; Temur, 2010). Bu basamaklar, dinleme öğretimini kullanmadan önce ne tür hazırlıklarının olduğu, sırasında neler yapılması gerektiği ve sonrasında ne tür sonuçlarla karşılaşılacağına alt yapısını oluşturmak, adına önemlidir.

1) Dinleme öncesi: Sağlıklı dinleme ortamı oluşması için sınıfta sessizliğin sağlanması ön koşuldur. Bunun yanında öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre oturma düzeni gerekmektedir. Bununla birlikte eğitim ortamının bütün öğrencilerin eşit şartlarda öğrenim görecek şekilde; öğretmen öğrenci birlikteliğinde gerek psikolojik gerekse fiziksel anlamda ayarlanması

yapılmalıdır. Özellikle dinleme öncesi yapılacak çalışmaların öğrenciler adına güdüleme, dikkat çekime ve hazırbulunuşlukları fark ettirici olmalıdır.

2) Dinleme sırası: Sağlıklı dinlemenin devam etmesi için dinleme sırasında yapılacak metin çalışmalarıyla ilgili önemli görülen noktaların not alınması, çeşitli sembol ve simgelerle bunu belirtilmesi, fiziksel ve ruhsal açıdan dikkatin verilmesi, öğretmenin jest ve mimiklerinin öğrenci için değer taşıdığının bilinmesi önem arz etmektedir.

3) Dinleme sonrası: Bu dilimde de sağlıklı dinleme ortamının devam ettirilmesi gerekmektedir. Alınan notların kişisel bir değerlendirmeden geçirilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Öğretmen ve sınıf arkadaşlarından gelebilecek sorulara çözümler getirilmelidir. Bunu yaparken de heyecanın kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu konuyla ilgili;

Dinleme öncesinde; konuşmacının gayesi ve bizim gayemiz nedir, dinlediklerimizin ne işe yarar, not tutulmalı mı ve hangi dinleme stratejinin kullanılması gerektiğine karar verilme söz konusuysa dinleme sırasında; seçilen strateji etkili olur mu, bilginin yeterince anlamlandırılması, konuşanın gerektiği ipuçlarının verip vermediği, konuşanın sesinin uygunluğu önemliyken, dinleme sonrasında; konuşana soru sorulmalı mı, söylenenlerle ilgili akılda soru işareti var mı, dinlemek için uygun strateji seçildi mi gibi sorular dinlemenin basamaklarını oluşturmaktadır (Akyol, 2014).

Dinleme stratejileri adı altında, dinleme öncesi olarak kullanılmasında metin öncesi anlamayı sağlama alma adına öndeide bulunma, soru sorma teknikleri kullanılırken, dinleme sırasında, öğrencilerin not tutma ve anlatıcının tonlamalarına dikkat etmesi vardır. Dinleme sonrasında ise öğrenciler anladıklarını test etmek amacıyla soru sorma ve tuttuğu notları gözden geçirmesi gerekir (Temur, 2010). Dikkatli dinleme her sorunu çözemeyebilir. Hedeflenenler hemen ortaya çıkmasa da de şu üç yararı görülür:

Kişisel saygınlık artar,

Dinleme becerisi gelişir,

İlgi ve ihtiyaçları belirlenir, gelişmesi için çalışmalar yapılır (Robertson, 2002).

2.5.7. Dinleme Engelleri

Dinleme, kendi kendimize kazandığımız bir beceri olarak kabul edilir. Buna rağmen herkesin dinleme konusunda yeterli olduğunu söylemek zordur. Çevremizi gözlemlediğimizde ya da kendimize baktığımızda dinleme konusunda sürekli sorunlar yaşandığı görülecektir. İyi bir dinleyici olmadığımızda çeşitli problemlerle karşılaşmamız kaçınılmazdır. Dinleme becerisi gelişmemişse anlama ve anlatma konusunda çok büyük zorluklar yaşanacaktır. Çünkü dinleme, anlama alanında en çok kullandığımız beceridir. İyi bir dinleyici olamazsak karşıdaki kişiyi ya yanlış anlar ya da anlayamayız. Aynı şekilde dinleme becerisi gelişmemiş bir kişinin iletişimde

de sorunlar ortaya çıkacaktır. 1950-60'lardan sonra pek çok ülkede dinlemeye verilen önem artmıştır. Özellikle eğitim ve öğretim programlarında dinleme, bir beceri ve alan eğitimi olarak önemli bir misyonu eda etmiştir. Günümüz şartlarında da dinleme becerisi eğitimle içi içe olmuş, dinlemeyle ilgili olumsuzluklar belirlenmiş, çocukların da bu olumsuz dinleme alışkanlıklarından korunmaları adına neler yapılacağı noktasında çalışmalar ortaya konulmuştur (Emiroğlu, 2013). Dinlemede engeller şu şekilde açıklanabilir:

- Öğretmenin sınıfa hâkim olamayışı
- Öğrencinin pasifliği,
- Kötü sınıf yönetimi,
- Konunun ağırlığı,
- Ortamın elverişsizliği,
- Kültür farkı,
- Fiziksel durumun yetersizliği,
- Beden dilinin kullanılamayışı,
- Çevresel faktörler,
- Anadilin farklı olması,
- Saygı göstermeme,
- Pasif dinleme,
- Psikolojik sebepler.

2.5.7.1. Öğretmenin sınıfa hâkim olamayışı

Eğitimin odak noktasında öğrenciyle birlikte öğretmen vardır. Buna binaen öğretmenlerin sorumluluğu da toplumun her kesimden daha fazla ve ayrıdır. Öğrencilerin iyi bir dinleyici olarak yetiştirilmesinde öğretmenin rol, model olması çok önemlidir. Eğer öğretmen ders içi ve ders dışı çalışmalarında ya da etkinliklerde, resmi ve özel temaslarında öğrencilerine rol model olamıyorsa yetiştirdiği çocuklardan da beklenen dinleme aşk ve iştiyakını, alışkanlık ve becerilerini beklememelidir (Kandemir, 1997). İyi bir öğretmen aynı zamanda iyi bir psikologdur. Derse girdiğinde öğrencileri güdülemelidir. Sınıfın durumuna göre derse başlamadan önce öğrenciler neşesiz, uykusuz vs. ise birkaç öğrenciyle şakalaşmalı, yüksek sesle konuşmalı, birkaç soruyla öğrencilerin dikkatini çekmelidir. Sınıfın orkestra şefi diyebileceğimiz bir öğretmenin, sınıf içindeki olumsuz tutumu, durumu ve duruşu dinlemeyi etkileyen ve engelleyen en önemli unsurlardır. Burada öğretmen canlı bir ortama ayak uyduramadığı takdirde sınıf içi etkileşimi gerçekleştiremediği gibi kendini de öğrencilere sağlıklı bir şekilde dinletemez.

Oysaki sağlıklı etkileşimin ölçütü dinleme becerileridir (Arnold ve Coran, 2011). Bu durumda öğretmen sınıfta en büyük engel haline gelebilmektedir.

Dinleme faaliyeti görüntülü ve sesli (TV, video gibi) bir dinleme aracı yardımıyla gerçekleşiyorsa bu araç gereçlerin ses ve görüntü bakımından kaliteli olması gerekir. Tıpkı, konuşmacının hatalı davranışları gibi, kaynak aracın eksik nitelikleri de dinlemeyi olumsuz etkileyecektir. Gerek konuşmacının ve gerekse dinleme aracının, dinleme faaliyetinin önemli bir parçasını oluşturduğu unutulmamalıdır (Çiftçi, 2001, s. 176).

Sınıf içinde öğretmenin dinlemede en büyük engellerden biri haline gelmesinde:

- Derse hazırlıksız gelişi,
- Özgüven eksikliği,
- Önyargıları,
- Anlatım şekli (ses tonunun ayarlanamaması),
- Sıkıcı gelecek tekrarların cümle içinde fazlaca ve ders boyunca kullanılması
- Otoriter öğretmen görüntüsü verme,
- Sorduğu soruların anlaşılmayacak kadar zor ve uzun olması,
- Dikkati toplayacak yönetimi ele alamaması gibi sebepler, öğretmenin dinleme

konusunda yaşayabileceği en büyük engellerdir.

Diğer taraftan dinlemede dikkat yoğunlaştırmayı bazı öğretmen davranışları da engelleyebilir. Öğretmen:

- Çok hızlı konuşuyorsa,
- Sınıfta uygun bir dinleme ortamı sağlamıyorsa,
- Sesini (vurgulama, tonlama, duraklama) uygun şekilde kullanmıyorsa, öğrenci

dikkatini toplama ve izlemede sorun yaşayabilir.

2.5.7.2. Öğrencinin pasifliği

Dinlemedeki en büyük engellerden biri de öğrencinin tavır ve bakış açısında gizlidir. Bunlar da genel olarak:

- Derse hazır değilse,
- Öğrencilerin dinlemeyi tam olarak idrak edememesinden kaynaklanan sebepler,
- Dikkat dağınıklığı,
- Konuşulan konuya takılıp ulaşılması gereken hedeften uzak kalmak,
- Utangaçlık duygusuyla hareket edip derste anlatılanları dinlemeyip kendisini

başka işlerle meşgul etmek,

- Çok biliyorum havasıyla dinlememek,
- Kalabalık sınıflarda öğrencilerin öğretmenle iletişim kurmama isteği,

- Diğerlerden farklı olduğunu göstermek için dinlememek de dinlemede en büyük engellerdendir.

Dinleme stratejilerinin etkili bir şekilde kullanılması dinleme sürecinde dikkatin yoğunlaştırılmasıyla yakından ilgilidir. Bir öğrenci;

- Açıklamaların ve yönergelerin sık sık tekrarlanmasını istiyorsa,
- Anlamadığı zaman konunun tekrar edilmesini istemiyorsa,
- Dikkatini dağıtan unsurları engelleyemiyorsa,
- Uygun bir şekilde konuşulanı dinlemeye çalışmıyorsa, dikkatini konu üzerinde yoğunlaştıramıyor demektir.

2.5.7.3 Kötü sınıf yönetimi

Eğitim-öğretimin daha etkili olabilmesi, iletişimin gerçekleşmesine ve dinlemenin daha sağlıklı yaşanmasına bağlı olan sınıf yönetimi şeklidir. Bunun için:

- Demokratik bir ortamdan yoksun, sınıf yönetimi.
- Dil becerilerinden olan dinlemeden yoksun bir sınıf yönetimi, etkileşimde en büyük engellerdendir.
- Uygun strateji, yöntem ve tekniklerin kullanılmaması, iletişim kopukluğuna neden olacağı gibi dinlemeyi engelleyecek hususlardan da olabilmektedir.
- Hâkimiyet sağlayamama da sınıf yönetiminde dinlemede engeller arasındadır.

2.5.7.4. Konunun ağırlığı

Anlatılan ya da işlenilen konunun uygun olmamasıyla ilgili:

- Hedefe götürmeyen konu seçimi,
- Açık ve anlaşılır olmayan konu seçimi,
- Anlaşılır bir dille yazılmayan ve anlama kapalı konu seçimi,
- Üzerinde tartışılmayacak ve soru cevabı zor olan konu seçimi,
- Konunun ilgi çekici olmaması da dinleme önündeki engellerdendir.

Bütün öğrencilerin dinleme için hazırbulunuşlukları farklıdır. Birçok araştırma öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dinleme becerilerinde dikkat etmesi gereken konular bulunduğunu ifade etmektedir.

- Okul programlarında öğrencilerin azami dinleme süreleri göz önünde tutulmalıdır.
- Öğrencilere ilk olarak karşıdaki kişi ile göz teması kurulma öğretilmelidir.

- Öğretmen dinleme problemi olan öğrencileri tespit etmeli ve bu problemlerin çözümü için gerekirse uzman yardımı almalıdır.
- Öğretmen öğrencileri dinlerken sınıfa dinlemenin nasıl yapıldığına dair örnek olmalıdır.
- Öğretmen sınıfta ders anlatırken veya konuşurken bağırmasın.
- Öğrencilerin biri konuşurken sessiz olmaları gerektiği sık sık hatırlatılmalıdır.
- Öğretmenler, dinleme gerektiren ders anlatımlarda öğrencilerin gelişim düzeylerini göz önüne almalıdır.

Derste anlatım veya sunum süresi uygun uzunlukta olmasına özen gösterilmelidir. Eğitim açısından öğretmenin dinlemede öğrenciye uygulaması gereken ilk ve en önemli nokta öğrenciyi peşin hükümlerden uzaklaştırmaktır. Öğrenci konuşanı sevmiyor olabilir. Konu hakkında daha önceden bilgisi veya deneyimi olabilir. Konuşmacının düşünceleri, dinleyenin düşüncelerine uymayabilir. Bunlar dinlemeyi engellememelidir. Genellikle dinlenenler zamanla unutulmaya meyillidir. Bundan dolayı not almak gerekir. Dinlerken not almak, konuşmacıyı izlemeye yardım eder. Dikkatin başka bir yere kaçmasının önler. Not almak ya da tutmak konuşmayı olduğu gibi yazmak değil, önemli görünen noktaların kısaca yazılmasıdır. (Yıldız, 2006).

Dinleme eğitiminde metin seçimi çok önemlidir. Öğretmen, çocukların seviyesine uygun ilgi çekici bir metin sınıfa getirir ve yüksek sesle okur. Öğrencilere dinledikleri metinle ilgili resimler çizdirebilir. Dinledikleri metne uygun düşebilecek başlıklar buldurabilir. Öğretmen, dinleme becerilerinin kazandırılmasında dikkatle dinlemeyi gerektirecek oyunlara ve müziklere de yer vermelidir.

2.5.7.5. Ortamın elverişsizliği

Dinlemede en büyük yere sahip noktalardan bir tanesi de dinlemenin nasıl bir ortamda gerçekleştiğidir. Dinlemek için fiziki şartların tam olması gerekir. Sınıf teneffüste iyi havalandırılmalı; dinleme derslerinde camlar kapalı tutulmalıdır. Böylece dışarıdan ses gelmesi önlenmiş olur. Yazı tahtasında dikkat çekecek bir renk veya ibarenin olmaması, öğrencilerin konuşmayı dinlemeye odaklanmasını sağlar. Işığın veya ısının az veya çok olması dikkati bozar, uykuyu getirir. Duruma göre öğretmen perdeyi çekmelidir.

- Kalabalık sınıf ortamı,
- Gürültünün yoğun olduğu ortamlar,
- Işık sisteminin gözü alacak şekilde olması,
- Sınıf ortamındaki ısının ayarlanamaması (ya çok soğuk ya da çok sıcak olması),
- Sınıf içinin dikkati dağıtacak bir renkle boyanmış olması,

- Sınıfın temiz olmaması,
- Öğrencilerin öğretmenle etkileşime girecek şekilde iyi bir dinleme ortamının oluşması için dinlemenin yapıldığı yerin fiziki şartlarına ve oturma dizaynının oluşması gerekir.
- Sınıfın olumsuz iç dizaynı da dinlemedeki en büyük engellerden biri sayılmaktadır.
- Sınıf için çok amaçlı kullanılabilmesine uygun olmayan ortamlar da dinleme önündeki en büyük engellerdendir.
- İletişimin kim vurdulara gitmesine neden olarak birçok ağızdan konuşma, dinlemede en büyük engellere sebep olmaktadır.
- Birden fazla uyarının olması, sınıf içinde dikkat dağılımına sebep olduğu gibi dinleme önündeki en büyük engellerdendir.
- Eş zamanlılığın ayarlanamaması diğer bir deyişle bir konuyla alakalı herkesin hep bir ağızdan konuşması, birbirini dinlememesi.
- Zamanın da har vurup harman savrulması gibi kullanımı dinlemede en büyük engellerdendir.

2.5.7.6. Kültür farkı

Bu durumu üç türlü ele almak gerekir:

- **Öğretmen açısından:** Özellikle öğretmenin geldiği yer ve yaşadığı ortamın farklı kültüre sahip olması öğrencinin öğretmeni dinlemesinde en büyük engellerden olabilmektedir.
- **Öğrenci açısından:** Öğretmen için söylenenler öğrenciler için de geçerli olabilmektedir. Kendini anlatamama söylemek istediklerini değişik ve anlaşılmayacak şekilde ifade edebilme dinleme sorununu ortaya çıkarmaktadır.
- **Çevresel faktör:** Farklı kültürlerin yaşandığı ortamların da dinleme üzerinde etkileri büyüktür, şayet bu eğitim öğretimde aksamalara neden olabilecek bir durum teşkil edecekse ona göre önlemler alınmasında yarar vardır.

2.5.7.7. Fiziksel durumun yetersizliği

Öğrencinin gelişiminde meydana gelen özürlü durumlar, dinlemede en büyük engeller olabilmektedir.

- Öğrencinin beyinde bir problem varsa dinlemeyle ilgili neyi algılayıp algılamadığına,

- Kulağında veya gözünde problem varsa öğretmenin nasıl bir önlem alacağı (ön sırada oturtma, duymasıyla ya da görmesiyle alakalı aletle sorunu bulma ya da doktora yönlendirme),
- Açlığı varsa (aç ayı oynamaz misali),
- Vücutta şekil bozukluğu söz konusu olduğunda (hem öğretmen hem de öğrenci için).

2.5.7.8. Beden dilinin kullanılamayışı

- Tuhaf hareketler (tik, ani refleksler hem öğretmende hem de öğrenci kaynaklı),
- Parmak kaldırıp aynı zamanda sesli konuşup ayağa kalkıp izin isteme,
- Yanındakinin dikkatini dağıtacak hareketlerde bulunup sözlü sataşmalarda bulunma,
- Öğretmenin öğrencinin konuşmasını ve dinlemesini dağıtacak giyim kuşamla sınıfta hal ve hareketlerde bulunması da dinlemede en büyük engellerdendir.

2.5.7.9. Çevresel faktörler

Dinlemede hem konuşanın hem de dinleyenin bulunduğu yerler dinleme açısından uygun koşulları sağlamadığında çevresel faktörler de dinlemede engellerden biri olabilmektedir.

- Yaşanılan alanın, bölgenin gelenek görenekleri,
- Sosyal yaşama duygusunun az yaşandığı bir yer olması,
- Kentsel alanda yetişen bireyle kırsal alanda yetişen bireyin anlama ve dinleme durumları de en büyük engellerden biri olabilmektedir.

2.5.7.10. Anadilinin farklı olması

En büyük iletişim becerisi dildir. Dil becerilerinde de en önemlisi dinlemedir. Dilin dinlemedeki engelleri:

- Aynı dilin kullanılmıyor olması,
- Öğretmen açısından bulunduğu çevrede o dili bilememe ve o çevrenin ana dili eğitiminden yoksun olması,
- Öğrencilerin de kendi aralarında iletişim kopukluğu olduğu gibi birbirini dinlememe de boy gösteren sebeplerden biridir.

2.5.7.11. Saygı göstermeme

İletişimde birbirini anlayamama,

Öğretmen açısından: Sadece kendi söylediklerinin doğru olacağı kanaati ya da belirlediği yollarla dersin anlatımını sürdürme, dinlemedeki engellerden sayılabilmektedir.

Öğrenci açısından: Kendi aralarında birbirini dinlememe, önderlik vasıfları, ben merkezietçi hayat yapısına sahip olma isteği, çok şey biliyormuş tavırlarına sahip olma ve karşısındakinin söyleyeceğinin kendi nezdinde kıymetinin olmayacağı düşüncesi de dinlemedeki engellerdendir.

2.5.7.12. Pasif dinleme

En önemli özellik tek taraflı anlatımlarla gerçekleşmektedir.

- Öğretmenin anlatıp öğrencinin dinlemesi,
- Anlatılan konunun veya yapılması gereken bir hareketin öğrencinin gözünde bir anlama ifade etmemesi,
- Etkinlikler zamanında öğrencinin görev almayarak ya da öğretmenin verdiği görevi yerine getirememesi de pasif dinleme olarak dinleme engellerindendir.

2.5.7.13. Psikolojik faktörler

Buraya kadar değindiğimiz dinleme engelleri içinde belki de en önemli dinleme sorunlarından biridir. Çünkü sağlıklı bir bedene ve akla sahip olmayan biri ne iletişime geçebilir ne konuşabilir ne de dinleme zahmetinde bulunur. Burada en büyük sebepler:

- İlgi ve ihtiyaç durumunun göz önünde bulundurulması,
- Konunun ilginç olmaması,
- Sabırsız ve üstünlük anlama isteği,
- Aile içinde yaşanan psikolojik bunalımların derste kendini hissettirmesi (Özellikle çocuğun ipotekli aile tipine sahip olması ya da anne baba arasındaki şiddetli geçimsizlik),
- Kişinin kendisiyle ilgili kaygı, korku ve karmaşık ruh haliyle yaşaması ve gelecek beklentisi olmaması,
- Kendi dikkatinin dağılmasına sebep olacak durumlarda bulunması da dinlemedeki en büyük sebeplerdendir.

Bunun yanında dinlemede engel yerine kusur kullanan ve bu kusurları;

- 1) Konuya ve derse ilgisiz kalmaktan,
- 2) Konuşmacının anlattıklarından ziyade tavır ve davranışlarına bakmaktan,
- 3) Zamansız söz hakkı almaktan,
- 4) Konuşmacıyı ve dinleyenleri rahatsız edecek davranışlarda bulunmaktan,
- 5) Anlatılan her şeyi not tutmaya çalışmaktan,

- 6) Konudan uzaklaşarak hayale dalmaktan,
- 7) Kendi söyleyeceklerine odaklanmadan,
- 8) Geniş düşünüp asıl konudan sapmaktan,
- 9) Önyargılardan,
- 10) Zor kelimeleri bilmek istemeden,
- 11) Tekli dinleme yöntemini kullanma olarak maddeleştiren, yapılmış araştırmalardan yola çıkarak ortaya çıkan dinleme kusurlarıdır (Doğan, 2013).

2.5.8. Dinlemede Öğretmen

Etkili Dinleme

1. Konuşmayı durdurun. Öğretmenler genelde çok konuşur. Öğrencilerin konuşması için onlara süre verin ve ne dediklerini dikkatle dinleyin.
2. Öğrencileri rahatlatın. Öğrencilere düşüncelerine saygı gösterdiğinizizi belli edin. Onların yorumlarını ve önerilerini hoş karşılayın.
3. Uygun tepkiler verin. Öğrenciler derse katıldığında onlara olumlu dönütler verin.
4. Öğrencinin söyledikleri üzerinde yoğunlaşın. Öğrenci konuşurken yalnızca söylediklerin dinleyin. İyi dinlediğinizde ne söylediğini daha iyi anlayacaksınız.
5. İlginizin dağılmamasına özen gösterin. Öğrencinin verdiği önemli mesajı alırken ilginizin dağılmaması için başkalarının konuşmasına izin vermeyin. Yalnızca konuşana odaklanın.
6. Tahminler yapmaktan kaçının. Öğrencinin size söyleyeceklerini zaten bildiğinizi düşünmeyin. Böyle yaptığınızda onların ilginç ve kendilerine özgün yorumları olduğunu göreceksiniz ve şaşıracaksınız.
7. Düşünsel olarak tartışmayın. Öğrencilerin görüşlerine ve düşünce biçimlerine karşı çıkmayın. Düşüncelerine ilişkin olumlu ve destekleyici tutumlar geliştirin.
8. Ana noktalar için dinleyin. Öğrencilerin söylediklerini ayrıntılardan ayıklayarak ana noktaları bulun. Örtük ve derin mesajları yakalamaya çalışın.
9. Sorumlulukları paylaşın. Sınıf içi iletişimde bütün sorumluluğu üstlenmeyin. Dersin bazı boyutlarında öğrencilerin sunum yapmalarına izin verin. Onlara orijinal sunumlar yapma fırsatı tanıyın.
10. Sorular sorun: soracağınız uygun sorular öğrencilerinizin sözel yanıtlar geliştirmesini sağlar.
11. Aktif dinlemeyi kullanın. Yeri geldiğinde size söylenen bazı sözcükleri tekrar edin ya da yanıt verin. Bu aktif etkileşim öğrencinizi dinlediğinizi gösterecek ve öğrencinizle aranızda etkin bir etkileşim kurulmuş olacaktır (Gözütok, 2006, s. 80).

2.5.9. Dinlemede Öğrenci

Dinleme etkinliklerinin uygulanması sırasında öğrencilerin dikkat etmeleri gereken hususlardan başlıcaları şunlardır:

1. Dinleme etkinlikleri sırasında öğrenciler yalnızca dinlemelidirler. Çeşitli nedenlerden dolayı, işitemedikleri, anlayamadıkları noktalarla ilgili soru sormamaları konusunda öğrenciler uyarılmalıdır. Bir öğrencinin dahi konuşması, öğretmene veya bir arkadaşına soru sorması, gürültü yapması diğer öğrencilerin dinlemelerini olumsuz etkileyecektir.

2. Dinleme sırasında çeşitli nedenlerden dolayı dikkatten kaçan noktalar üzerinde fazla durmamalarının, metnin kalan bölümünü dikkatli dinlemelerinin yararlı olacağı öğrencilere söylenmelidir.

3. Öğrencilere; etkinlik öncesi, sırası ve sonrasında öğretmenin tüm uyarılarına uymaları gerektiği belirtilmelidir.

4. Öğrencilere, dinleme sırasında önemli gördükleri hususları not almaları hatırlatılmalı, alınan bu notların sorulan soruları cevaplamada kendilerine yardımcı olacağı vurgulanmalıdır (Doğan, 2010, s. 266-267). Ayrıca öğrencide dinleme becerisiyle ilgili:

Öğrencilerin iyi bir dinleyici olması konusunda birçok neden bulunmaktadır. Buradaki nedenler aşağıdadır.

1. Konuşan kişinin düşüncelerini dikkatlice dinlemek kibarlık gereğidir.
2. Dikkatli bir dinleme doğrultusunda, konuşan kişilerden çok fazla şey öğrenilebilir.
3. Öğrenme, İyi dinleme alışkanlıklarının gelişmesiyle birlikte giderek devamlı hâle gelir.
4. Konuyla ilgili sorular sorulduğunda dinlememiş olmaktan dolayı zor durumda kalmamak adına iyi bir dinleyici olmak gerekir.
5. Bir kişinin dinlemesi yetersiz olduğunda bir tartışmada aktif katılım mümkün değildir.
6. Yönlendirmeler doğru şekilde takip edilmediğinde, zaman boşa harcanır ve uygunsuz işlem sona erdirilmelidir.
7. Uygunsuz sözlü iletişim bireyler ve dinleyiciler arasındaki kötü iletişimin kanıtıdır.
8. Öğrenciler, okul ve toplumla bütünleştiklerinde nitelikli dinleme alışkanlıkları ortaya çıkar. Bu nedenle okuldaki iyi dinleyici toplumdaki nitelikli dinleyiciden ayırt edilemez.
9. İnsanlar birbirilerini nezaket çerçevesinde dinlediklerinde iletişimin iyi olduğu insan ilişkileri ortaya çıkar (Ediger, 2002, s. 3).

2.5.10. Dinlemede Aile

Çocuk bunu henüz anne karnındayken kullanmaya başlar. Bununla birlikte bebeklik döneminin ilk aylarında anlamsız sesler çıkaran ve bu seslerin büyük çoğunu ağlama ile çıkaran çocuk, önce ailesinden sonra da yakın çevresinden duyduğu sesleri taklit ederek ana dilini öğrenir. İlk aylarda duyduklarını anlamlandıramasa da sesleri tekrarlamaya çalışan çocuk, böylelikle ana dilini kazanmaya başlar.

İlk yıllarda çocuklar zamanlarının çoğunu anne ve babalarıyla geçirirler. Bundan dolayı, çocukların iletişim becerilerini yapılandırmada anne ve babalara da önemli görevler düşmektedir. Üstelik çocuklar, diğer insanlardan daha çok, anne-babalarını daha çok dikkate alırlar, iletişim, çocukların gördükleri örneklerle pekişir. Çocuklarını ilgiyle, sabırla ve dikkatle dinleyen anne-baba ve öğretmenler iyi bir örnek oluştururlar (Calp, 2010, s. 184).

2.5.11. Öğrenmede Dinlemenin Yeri

Eğitim faaliyetlerinde öğrenciler için gerekli olan ana davranışlardan biri dinlemedir. Dinleme yapmadan başkasından öğrenme çok zordur. Dinleme sayesinde bilgilerin alımı hızlı yapılabilmektedir. Dinleme zevk almak için de yapılır. Dinleme becerisiyle birlikte öğrenme şekilleri de vardır: Gözlem, deneme-yanılma, okuma, konuşma, fikir edinme, soru sorma ve cevaplama, ilgi ve merak, araştırma, inceleme, deney, yaşanmışlık, özlü sözler, deyimler, diğer sanat dalları, bilim, din, kültür vs. bu öğrenme yollarının her biri hususi bir gayret ve yöntem gerektirir. Kişinin daha çok çalışmasını sağlar (Aras, 2004). Dinlemesiz bir öğrenmenin problemlili olacağı gibi; öğrenmenin de temelini oluşturan etmenlerden biri olan dinlemenin eksikliği eğitimde ve günlük hayatta aksamalara neden olabilmektedir.

2.5.12. Dinleme Şekilleri ve Türleri

Günlük hayatımızı kolaylaştıran, bizlere yön veren, bizleri aydınlatan ve olası problemlere çözüm olacak araştırmaların katkısı, dinleme eğitimi ve öğretimi ile örtüşmektedir. Bu eğitim ve öğretim ilişkisi farklı şekillerde gerçekleşmektedir. Bununla birlikte dinleme, etkileşimli ve etkileşimsiz dinleme olarak iki şekilde incelenebilir. Bu şekillerle ilgili: Etkileşimli dinleme, dinleyenin kendisine gelen mesaja verdiği cevapken; etkileşimsiz dinleme, dinleyenin, iletişime girmedikçe ve kendisine ulaşılan mesajın yanıtsız kalmasına, dikkate alınmadığına işaret eder (Aras, 2004).

Dinleme de diğer dil becerilerinde olduğu gibi farklı özelliklere sahiptir.

Dinleyicinin içinde bulunduğu çevre, zaman, iş yoğunluğu, dinlemedeki amacı, konuya olan ilgisi ve bilgi, kültür seviyesi, inançları gibi bireysel durumlara göre şekillenen dinleme stilleri ilgili literatürde dinleme türleri, dinleme çeşitleri gibi farklı biçimlerde adlandırılmaktadır. Bu farklı adlandırmalardan başka dinleme stillerinin farklı biçimlerde tasnif edildikleri de görülür (Ercan ve Ateş, 2015, s. 109).

Diğer okuma becerilerinde olduğu gibi dinlemeyi de dinlemeyi öğrenmek ve öğrenmek için dinleme olmak üzere iki temel başlık altında ele alabiliriz. Dinlemeyi öğrenmede; aktif dinleme, stratejik dinleme, diyalog ve sunuya dayalı dinleme ve amaçlı dinleme önemlidir. Amaçlı dinlemede de kendi içerisinde bilgi edinme amaçlı, yorumlayıcı, eleştirel ve estetik dinleme olarak sınıflandırılabilir (Akt: Akyol, 2014, s. 4).

Dinlemeyle ilgili pek çok sınıflandırma yapılabilir. Özellikle etkili dinleme ve etkisiz dinleme göz önüne alınırsa birçok dinleme çeşidi ortaya çıkar. Araştırmacılar bunları bir araya getirdikleri gibi, ayrı ayrı ele alarak da incelemişlerdir. Örneğin olumsuz dinleme çeşitleri olarak görünüşte dinleme, yetersiz dinleme, saplantılı dinleme, pasif dinleme, savunucu dinleme, pasif dinleme, tuzak kurucu dinleme, yüzeysel dinleme, sabırsız dinleme, dikkatsiz dinleme, olumsuz dinleme vs. olumlu dinleme çeşitleri olarak da aktif dinleme, stratejiye dayalı dinleme, diyaloga dayalı dinleme, estetik dinleme, bilgi amaçlı dinleme,

verimli dinleme, eleştirel dinleme, grup halinde dinleme, katılımcı dinleme, not tutarak dinleme, empatik dinleme, seçerek dinleme, iletişimsel dinleme vs. dinlemenin özelliğine göre değişik adlar vermişlerdir (Emiroğlu, 2013, s. 277).

Dinleme türleri etkili ve etkisiz ana başlıkları altında ve birkaç alt başlık halinde toplanabilir.

Etkili Dinleme Türleri:

Konuşmacının söylediklerinin anlaşılmasını sağlamak için dinleyenin emek sarf edip tepkide bulunmasıdır. Bunlar:

Gönüllü Dinleme: Herhangi bir etkiye maruz kalmadan kişinin iradesi doğrultusunda katılım gösterdikleri dinleme türüdür.

Stratejik Dinleme: Dinleyicinin ana fikirle tema arasında bağlantı kurmasıyla ortaya çıkan ve sonuca ulaşma adına kestirdiği yolları kapsayan dinleme türüdür.

Amaçlı Dinleme: Dinleyicilerin, bilgilerin kalıcı veya yararlı olmasını sağlamak için bilinçli tepkilerde bulunduğu dinleme türüdür.

Haz Almak İçin Dinleme: Estetik kaygının daha öne çıktığı, bilgi yoğunluğunun arka planda kaldığı dinleme türüdür.

Eleştirel Dinleme: Dinlenenlerin kritiğinin yapıldığı ve doğruluklarının kontrol edilmeye çalışıldığı dinleme türüdür.

Etkisiz dinleme türleri: Dinleyicilerin dinlerken amacından saptığı, çeşitli bahanelerle dinlemek zorunda kaldığı dinleme türüdür. Bunlar:

Gönülsüz Dinleme: Amacın derse ya da konu olmadığı, zamanın geçmesi adına kendinin katılmak zorunda hissettiği dinleme türüdür.

Antipatik Dinleme: Genelde konuşmacıya karşı takınılan önyargının sonucunda oluşan olumsuz havadır. Konuşmacı ne yaparsa yapsın dinleyicinin algısında her hareketiyle suçludur.

Yüzeysel Dinleme: Konu bütünlüğünün dikkate alınmadığı veya konunun derinlemesine anlamlandırılmadığı dinleme türüdür.

Görünüşte Dinleme: Konu ile bağlantının kopması sonucu ortaya çıkan ve dinleyicinin anlatanın dış görünüşüne odaklanıp dinliyor gibi görünmesine neden olan dinleme türüdür (Umagan, 2007). Bazı yazarlara göre dinleme türleri;

Göğüş (1978)' e göre dikkatli dinleme, doğru dinleme, eleştirici dinleme, seçmeli dinleme, duygusal dinleme, anlamadan dinleme ve yarı dinlemedir.

Ünalın (2006)' a göre seçerek dinleme, aktif dinleme, etkili dinleme, eleştirel dinleme, yaratıcı dinleme ve empatik dinlemedir.

Maden ve Durukan (2011)' a göre aktif dinleme, katılımcı dinleme, pasif dinleme, tarafsız dinlemedir

Gürel ve Tat (2012)' a göre pasif dinleme, aktif dinlemedir.

Arı (2013)'ya göre seçici dinleme, katılımlı dinleme, etkili dinleme, eleştirel dinleme, empatik dinlemedir.

Güneş (2013)' e göre metni takip ederek dinleme, sorgulayıcı dinleme, yaratıcı dinleme, pasif dinleme, katılımlı dinleme, ve not alarak dinlemedir.

Akyol (2014)' a göre ayırt edici dinleme, estetik (haz alıcı) dinleme, transfer edici dinleme, eleştirel dinleme, terapatik dinlemedir.

2.5.13. Etkili Dinleme

Etkili dinleme, dinlediğini tam ve doğru anlamadır. Dinlenen bir metnin anlaşıldığını ve gerçekten dinlenildiği, şu biçimlerde ortaya çıkabilir: Dinleyici; Dinleme esnasında not alır.

1. Konuşanın veya başka bir dinleyicinin sorduğu sorulara anlamlı cevaplar verir.
2. Dinleyenin kendisine ulaşan iletiye soru sorarak, metnin üzerine eklemeler yaparak farklı davranışlarda bulunabilir.
3. Sözel olmayan iletişim işaretleri kullanılır (başını sallar, avuç içini çenesine dayayarak işaret parmağını şakağına götürür, gözleriyle konuşanı takip eder).
4. Konuşmanın arasında “ evet” , “ yaaa” , “ öyle mi?” , “ demek öyle...” , “ hı hı” gibi sesler, sorular ve dinlediğini gösteren ve o andan sonraki iletiyi de dinleyeceğini belirten kısa cümleler veya ünlemler kullanılır (Arı, 2013, s. 194-195).

1. Aktif dinleme sınıf ortamında gerçekleştirilen dinlemedir. Aktif dinleyici sadece fikirleri akılda tutmaya çalışan, pasif bir algılayıcı konumunda olamaz. Bu tür dinlemede dinleyici hem düşünce üretmeli hem de bu düşünceleri sözel olan ve sözel olmayan yollarla ifade ederek paylaşma yoluna gitmelidir.

2. Stratejik dinleme hem katılımı hem de anlamayı artırmaktadır... Örneğin tahmin etme etkili dinleme stratejilerinden bir tanesidir. Etkin dinleyiciler, dinleme öncesi tahminde bulunarak dinleme sürecinde konuşmacının sağladığı ipuçlarından ve verdiği bilgilerden yararlanılarak tahminlerini sürekli yenilerler (Akyol, 2014, s. 5).

3. Diyalog ve sunuya dayalı dinleme diğer dinleme şekilleridir. Diyaloga dayalı dinlemede konuşan kişiyle göz kontağı oluşturmak, konuşmayı bölmek, konuşmak istenildiği zaman vücut hareketleriyle söz almaya çalışmak ve konuşurken önce söylenenlerle bağlantı sağlamak önemli unsurlardır. Sınıf içi tartışmalara özen gösterilmelidir... Sunuya dayalı dinleme de ise tek bir kişi veya bir grup konuşma eylemini gerçekleştirmektedir... Çocuklara sesli okumak sunuya dayalı dinlemeyi geliştirmenin önemli yollarından biridir (Akyol, 2014, s. 6).

4. Amaçlı Dinleme. En başarılı dinleyiciler amaçlı dinleyicilerdir. Çünkü amaç, dinleyicinin önemli noktalar üzerinde yoğunlaşmasına imkân verirken ilgisiz düşüncelerden de uzaklaşmasını sağlar... Amaçlı dinlemeyi bilgi edinmeye, yorumlamaya, eleştirmeye ve haz almaya (estetik) dayalı dinleme şeklinde sınıflandırabiliriz.

4.a. Bilgi Edinmeye Dayalı Dinleme: Bilgi edinmeye dayalı dinlemede önemli unsurlardan bazıları yönergeleri, hikâye edici ve bilgi verici metinlerin aşamalarını kavramaktır. Sınıf içi öğretimde, öğretmenler her gün pek çok konu veya olayla ilgili yönergeler vermektedirler. Önemli olan bu yönergeleri verirken

geçiş (sıralama) kelimelerini (birinci, ikinci, önce, sonra, nihayetinde, sonuç olarak vb.) dikkat çekecek şekilde kullanmaktır. İyi bir dinleyici dinleme sürecinde bu kelimelere dikkati yoğunlaştırır ve sürecin nasıl geliştiği hakkında bilgi edinir (Akyol, 2014, s. 7).

4.b. Yorumlayıcı Dinleme: Bilgi edinmeye dayalı dinleme metindeki gerçekleri belirlemeden ibaretken, yorumlayıcı dinleme ilişkileri düşünerek çıkarımlar yapmaya dayalıdır. Yorumlayıcı dinlemeler birkaç şekilde yapılabilir:

- Fikirler arasındaki ilişkiler; karşılaştırma ve kıyaslama, kategorize etme, sebep ve sonuçları ortaya koyma, tahminde bulunma, genellemeler yapma.
- Konuşmacının hissettikleri konusunda çıkarımlarda bulunmak şeklinde olabilir (Akyol, 2014, s. 8).

4.c. Eleştirel Dinleme: Bu tür dinleme herhangi bir olay veya durumun iyiliği, doğruluğu, sunulmuş şekli gibi hususlarda yargıya varmayı gerektiriyor. Bu tür dinlemeler şu farklı şekillerle yapılıyor: Fikirleri tanıma, fikirleri, yargıları ve tercihleri organize etme, hikâye karakterlerini ve olayları yargılama, performansı yargılama, propagandayı belirleme, geniş bir durumu abartılı hale getirmek, herkesin o ürünü tercih ettiğini söylemek, onaylayıcılık, ürünün iyi özelliklerini söyleme, kötü ve yetersiz özelliklerini söylememe, ürünü pozitif unsurlarla ilişkilendirme (Akyol, 2014, s. 8-9).

4.d. Haz Almak İçin Dinleme: “Bu tür dinlemede dinleyici;

- Hikâye, şiir veya izlenen dramadan kişisel olarak zevk almayı amaçlar.
- Sözel dilin özelliklerinin tadına varır. Örneğin, tekrarlar, ritimler, uyaklar vb.
- İştittiklerine yoğun bir şekilde içsel cevaplar bulmaya çalışır.
- Sözlü iletişim tarzı sözlü iletişim oluşturmada faydalanır” (Akyol, 2014, s. 9).

2.6. Türkçe Öğretim Programlarında Dinleme

Türkçe öğretim programlarında dinleme becerisi taslak haline gelene kadar uzun bir yol kat etmiştir. Cumhuriyetten sonra oluşturulan Türkçe Öğretim Programları incelendiğinde dinlemenin eğitim-öğretim sürecinde hayati önem taşımasına rağmen 1981 Türkçe Öğretim Programı’na kadar üzerinde durulmayan bir beceri olması, 1981 programında da kısmen önemsenmesi dikkat çekicidir. Ancak birinci kademedeki 2004-2005, ikinci kademedeki ise 2005-2006 yıllarında yapılandırmacı yaklaşım temelli Türkçe Öğretim Programı bu beceriye bakışı da değiştirmeye başlamıştır (Aydın, 2009, s. 16).

Dinleme Türkçe öğretimi programında ilk kez 1962 program taslağında girmiştir. Dinleme için ayrıntılı bilgi verilmemiş; amaçlar başlığında “öğrencileri dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlamaya alıştırmak” biçiminde yer almış, açıklamalar başlığında doğrudan bilgi verilmemiştir.

Türkiye’de 1981 programına göre Türkçe dersinde 6. sınıfların 25-30 dakikalık, 7. sınıfların 30-35 dakikalık, 8. sınıfların 35-40 dakikalık bir konuşmayı dinleyebilmeleri amaçlanmıştır. Bu programda Türkçe dersiyle ilgili olan 35 sayfasında diğer becerilere oranla dinleme etkinliği ile ilgili öğretmeni tam bilgilendirebilen, uygulayıcıyı rahatlatan pek bilgi bulunmamaktadır. 2005-2006 öğretim yılında pilot

bölgelerde uygulanan yeni programda dinleme ile ilgili eksiklikler görülmüş ve geliştirilmeye çalışılmıştır. 2005 programında dinleme etkinliğiyle ilgili şu bilgiler verilmektedir:

Programda öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla önce dinleme kuralları üzerinde durulmaktadır. Bu çerçevede dinlemeye hazırlık, dinleme amacını belirleme, amaca uygun yöntem seçme, dikkatini yoğunlaştırma ve görgü kurallarına uygun dinleme ile ilgili kazanımlar verilmektedir. Ardından öğrencilerin dinlediklerini anlama ve anlamlandırma becerilerine ağırlık verilmektedir. Bu amaçla ön bilgilerini kullanma, görsellerden yararlanma, zihninde canlandırma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflama, değerlendirme, özetleme gibi çeşitli zihinsel becerileri geliştirmeye dönük kazanımlar sıralanmaktadır. Ayrıca bilgi edinme ve eğlenme amaçlı dinleme, seçici dinleme, sorgulayıcı dinleme, not alarak dinleme gibi tür, yöntem ve teknikleri içeren kazanımlara da yer verilmektedir (Vural, 2008, s. 22).

6, 7, 8. sınıflarda ise, “dinleme\izleme, iletişim kurmanın temel yollarından biri olup verilen iletiyi doğru bir şekilde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir. Bu becerinin geliştirilmesiyle, öğrencilerden dinlediklerini\izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma gibi üst becerileri gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Programda dinleme\izleme becerisi; öğrencilerin iyi bir dinleyici\izleyici olabilmesine yönelik olarak hazırlanmış düzeye uygun kazanımlar ile bu kazanımları hayata geçirmeye yönelik etkinliklerden oluşmaktadır (Yıldız, 2006, s. 192-194).

Dinleme becerisinin eğitim için ne kadar önemli olduğu onu kullanabilme ve anlamayla orantılıdır. Dinleme becerisinin, zamanın getirmiş olduğu yenilik ve değişikliklere uygunluk gösterebilecek kadar esnek olabilmesi dinleme becerisine olan gereksinimin önemini daha da arttırmaktadır.

2.7. Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki Dinleme/İzleme Yöntem ve Teknikleri

Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Öğretim Programı’nda

1. Katılımlı Dinleme

Amaç: Dinleme sürecinde zihinde oluşan soruların konuşmacıya iletilerek dinlenenlerin daha iyi kavranmasıdır. Dinlenenlerin ve soruların konuşmacı yansıtılarak karşısındakine dinlediğini hissettirme, konuşmacıyı rahatlatmasını ve iletişimin amacına ulaşmasını da sağlar.

Uygulama: Dinleme sırasında başka bir işle uğraşmamak ve konuşmacı ile göz teması kurmak gereklidir. Konuşmacıdan anlatılanlara açıklık getirmesini istemek, konuşmacının sözlerini ve duygularını geri yansıtmak, düşünce ve duygularını özetlemek bu uygulamada yapılacaklardır. Uygun yerlerde konuşmacının sözleri özetlenmeli veya söylenme istenen geri bildirime verilmelidir. Dinleyici, konuyu daha iyi anlamak, istekte bulunmak veya karmaşık bir probleme çözüm sunmak amacıyla da konuşmacıya sorular sorabilir. Böyle durumlarda not alınarak veya araya girilerek “Söylediklerinizi tam olarak anlamadım. Daha açık söyler misiniz?” gibi açıklama soruları sorulabilir.

2. Katılımsız Dinleme/İzleme

Amaç: Dinleme/izleme sürecinde öğrencilerin dinledikleri üzerinde düşüncelerini sağlayarak zihinsel faaliyetlerini etkin kılmaktır.

Uygulama: Öğrencilerden dinleme/izleme amaçlarına göre notlar almaları istenir. Not alırken dikkat etmeleri gereken noktalar (ana fikrin, önemli ifadelerin, güzel sözlerin not alınması; özgün ifadelerin kullanılması vb.) hatırlatılır. Öğrencilere not alabilecekleri çalışma kâğıtları verilir.

3. Not Alarak Dinleme/İzleme

Amaç: Dinlenenlerin/izlenenlerin daha kolay anlaşılmasını ve hatırlanmasını sağlamaktır.

Uygulama: Öğrencilerden dinleme/izleme amaçlarına göre notlar almaları istenir. Not alınırken dikkat etmeleri gereken noktalar (ana fikrin, önemli ifadelerin, güzel sözlerin not alınması; özgün ifadelerin kullanılması vb.) hatırlatılır. Öğrencilere not alabilecekleri çalışma kâğıtları verilir.

4. Kendini Konuşanın Yerine Koyarak Dinleme/İzleme (Empati Kurma)

Amaç: Dinleyicinin kendisini konuşmacının yerine koyarak onun neler hissettiğini, sözlerinin hangi deneyimleri yansıttığını, kendini ve dünyayı nasıl algıladığını anlamaktır.

Uygulama: Öğrencilerden konuşmacının veya dinlediklerindeki/izlediklerindeki varlık ve şahıslardan birinin yerine kendilerini koyarak olayları, duygu ve düşünceleri anlamaları istenir. Bu yöntemle yapılan dinleme/izleme diğer kişi ile aynı fikri paylaşma anlamına gelmez. Bir süre için kendi duygu ve düşüncelerinden sıyrılarak olaylara ve durumlara karşısındakinin bakış açısıyla bakmayı ve onu anlamayı gerektirir. Öğrenci, kendini karşısındakinin yerine koyarken o kişiyi iyi-kötü, onun duygu ve düşüncelerini de doğru yanlış olarak değerlendirmekten kaçınmalıdır; çünkü ön yargılı yaklaşım karşımızdakini anlamamızı engeller.

5. Yaratıcı Dinleme/İzleme

Amaç: Öğrencilerin dinlediklerini/izlediklerini yorumlaması ve bunlardan yeni fikirler üretmesidir.

Uygulama: Bu yöntem iki değişik şekilde uygulanabilir:

- Katılımsız dinleme/izleme yapılarak konuşmacının sözlerinden yeni düşünce ve düşler üretilir.
- Katılımlı dinleme/izleme yapılarak konuşmacının sözlerinden üretilen düşünce ve hayaller ifade edilir. Konuşmacının daha rahat ve yaratıcı düşünmesini sağlamak için yönlendirici sorular sorulur veya yüreklendirici sözler söylenir.

6. Seçici Dinleme/İzleme

Amaç: Dinlenenlerin/izlenenlerin içinden ilgi ve gereksinmeye yönelik olanların seçilerek dinlenmesi/izlenmesidir.

Uygulama: Seçici dinleme/izleme aşağıdaki şekillerde uygulanabilir:

- Önceden hazırlanmış sorular dağıtılarak öğrencilerden bunların yanıtlarını bulmalarına dönük dinlemeleri/izlemeleri istenir.
- Dinleme/izleme amacına veya ilgi alanına yönelik olarak dinlenenlerden/izlenenlerden bir veya birkaç bölüm/konu seçilerek yalnızca bu bölümler dikkatle dinlenir/izlenir. Örneğin; hazırlanan bir karşılıklı konuşmada (öğretmen- öğrenci, doktor-hasta, satıcı-müşteri vb.) tarafların birbirlerinin konuşmalarından seçme yapmaları ve bunu sınıfta değerlendirmeleri istenir.

7. Eleştirel Dinleme/ İzleme

Amaç: Öğrencilere dinledikleri/izledikleri hakkında soru sorma alışkanlığı kazandırarak konu hakkında düşünmelerini; konuyu olumlu ve olumsuz yanlarıyla, tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirmelerini sağlayarak onlara kendi doğrularını buldurmaaktır.

Uygulama: Sunulan bilginin konuşmacının kişisel duygu ve düşüncelerini mi yansıttığı, yoksa bilimsel verilere ve gözlemlere mi dayandığı hızlı bir şekilde çözümlenmelidir. Bunun için öğrencilerin konuya yönelik olarak aşağıdaki soruları sorma becerisini kazanmış olmaları gerekmektedir:

1. Konuşmacının amacı nedir?
2. Konuşmacı konuyla ilgili yeterli bilgi ve birikime sahip mi?
3. Verilen bilgiler güncel ve geçerli midir?
4. Konu tarafsız bir bakış açısıyla mı ele alınıyor? Eleştiriler doğru mu?
5. Alternatif çözüm önerileri sunuluyor mu?
6. Çözüm önerileri bilimsel mi (MEB, 2006, s. 62-63).

2.8. Dinleme Becerisi Öğretimi ve Dinlemede Öğretim Yöntemleri

Günlük hayatımızı kolaylaştıran, bizlere yön veren, bizleri aydınlatan ve olası problemlere çözüm olacak araştırmaların katkısı, dinleme eğitimi ve öğretimi ile örtüşmektedir. Bunun için de kişinin dinlemeye aç olması ve öğrenme isteğinin olması gerekir. Bu yüzden ki dinleme öğrenmeye olan istekle başlar. Dinleme, sözlü iletişimle olduğu gibi sözsüz iletişimlerle de gerçekleşebilir. Özellikle eğitimde, öğretmen öğrenci ilişkisinde son derece önemlidir. “Dinlemeyi etkileyen yalnızca sözel unsurlar değildir. Beden dili ve diğer sözel unsurlar da dinlemeyi olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir” (Akyol, 2014, s. 3). Etkin bir dinlemenin olabilmesi adına jest ve mimiklerle diğer bir deyişle hal ve hareketlerle de dinleme yapılabilir. Etkin dinlemenin olabilmesi ikisinin aynı anda kullanılmasıyla da olabilmektedir. Burada öğretmenin de dikkat etmesi gereken durumlar vardır. Öğretmen iyi bir dinleyici değilse öğrencilere rol model olamaz. Öğrencilerle sağlıklı bir iletişimde bulunmayan öğretmen, verimli ve nitelikli olamaz.

Dinleme öğretim yöntemlerinde kullanılacak materyallerin niteliği ve çeşitliliği eğitimde başarılı sonuçların doğmasına vesile olacaktır. Dinleme becerisinin geliştirilmesinde sınıfta uygulanan metot ve tekniklerin etkisi büyüktür. Küme çalışmalarına, dramatizasyona, tartışmalara ve öğretmenin açıklamalarına imkan veren bir öğrenme ortamı içerisinde öğrencilerin eline hem konuşma hem de dinleme için sayısız fırsatlar geçecektir. (Özmen ve Taşkaya, 2016, s. 1905). Bu durumun oluşmasında, öğretmen öğrenci ilişkisi son derece önemlidir. Özellikle dinlemenin birçok yöntem ve teknikte rolünün büyüklüğü yadsınamaz. Anlaşılacağı üzere dinleme öğretiminde, etki tepkinin önemi yadsınamaz. Dinleme öğretiminde,

etki tepkinin anlamlı olabilmesi kullanılacak yöntemlerle kendini belli edecektir. Bazıları şunlardır:

Cümle Yöntemi

- Simultane: Aynı anda ya da anında tercümedir.
- Çocuğun duyduklarını kendi cümleleriyle ifade etmesidir.

Sen Tamamla

Dinleme parçasının girişi verilip devamının öğrencilere bırakıldığı, gelişme ve sonuç kısmının öğrenciler tarafından yazıldığı yöntem olarak da ifade edilir. Sadece Türkçe dersi için olmayıp Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve diğer dersleri de içerir. Burada daha çok zihinsel süreçlerin kullanılması sağlanır.

Masal Anlat

Dinlenen bir masalın tekrar aynı şekilde anlatılması istenir.

Kompozisyon

Dinlenen bir kompozisyonun akılda kalan birebir yazılması istenir.

Kartopu

Bir sorun ya da problemin, öğrencinin kendi başına düşünmesiyle başlayan sürecin ardından öğrenci sayısı artarak (2 öğrencinin bir araya gelmesi ya da dört öğrencinin grup oluşturmasıyla hatta gruptaki sayıyı 8 li ve 16 lı şekilde de düşünebiliriz) savunulan görüşlerin tartışılması karşılaştırılması, çözüme ulaşip uzlaşarak sınıfa sunulan süreci kapsayan yöntem olarak adlandırılır.

Soru Cevap

Dinleme becerilerinin öğrenilmesinde öncelik anlama ve öğrenmedir. Dinleyecek kişi konuşmacıyı pür dikkat dinlemelidir. Bunun yanında konuşan, bir konu ile ilgili, hangi örnekleri veriyor, dinleyiciye vermek istediği ileti neler olabilir diye düşünmelidir. İyi bir dinleyici bu soruları kendi kendisine sormalı, dinlenilecek konuları da bu çizgide sürdürmelidir. Öğretmen düşen de derslerde bu konularla ilgili etkinlikler yapması, öğrencilere de dinleme etkinliği sonrası sorular sormalıdır (Arı, 2013).

Çember

Dinleme çalışmasına katılacak 10-15 öğrenci ve (tartışma ve zamanı kontrol edecek) bir liderle yapılan dinleme çalışmasıdır.

Kulaktan Kulağa

Dinleme çalışmalarından birisi de kulaktan kulağa çalışması. Bir cümleyle oyun başlar. Bir sonraki, dinlediğini, bir sonrakinin kulağına fısıldar. İlk cümle bu şekilde kulaktan kulağa aktarılır. En son kişi, çoğu kez ilk cümlelerin çok farklı sonucuyla oyunu bitirebilmektedir. Yanlışsız ve eksiksiz cümleyi doğru bitiren oyunu kazanır.

Dikte

Dikte çalışmaları dinleme becerisinin gözlemlenmesi açısından önemli bir etkinliktir. Bu nedenle dinleme eğitimi için derste sık sık dikteye yer verilmelidir. Dikte yapılırken öğrencilerin dinleme alanında ne kadar becerikli olduğu da görülmüş olacaktır. Öte yandan dikte çalışmalarında önce kısa cümlelerden başlanarak daha sonra uzun cümlelere geçilmesi dinleme süresinin artırılması için kullanılabilir. Bu yöntem, diğer yöntem ve teknikleri (yaratıcılık, aktif öğrenme, soru cevap yönteminde ve kubaşık öğrenme) kapsamı bakımından eğitimde etkin dinlemede önemli yararlar sağlamaktadır. Bu yararlardan biri de dinleme becerileriyle ilgili etkinliklerde kendini göstermesidir.

2.9. Okuma ve Okuma Türleri

Okuma eylemi dil becerileri içinde önemli bir yer tutmaktadır. Okumayı basılı ya da yazılı kelimelerin duyu organları yoluyla anlaşılması sentezlenmesi ve ardından analizi yapılarak değerlendirme işlemleridir (Temizkan, 2007). Okumanın başka tanımları da vardır. İnsanların birbirini anlayabilme ve birbirinden bilgi edinebilme yollarından biri de okumadır (Özbay, 2014a). Okuma bir metin ya da yazı içindeki harfleri, sözcükleri ve bazı işaretleri tanıma ve anlamlandırma sürecidir (Özbay, 2014b; Yangın, 1999). Okuma, yazar ve okuyucu arasında etkileşim olarak anlam ilişkisi kurma sürecidir. (Akyol, 2014; Kuşçu, 2010). Diğer dil becerilerinde olduğu gibi okuma becerisinin de farklı türleri, bulunmaktadır. Bunlar:

Tam okuma (Dikkatli okuma), seçmeli-esnek okuma, öğretici metinleri okuma, edebi metinler okuma, sesli okuma, sessiz okuma, göz atarak okuma, özetleyerek okuma, not alarak okuma, işaretleyerek okuma, tahmin ederek okuma, grup olarak okuma, soru sorarak okuma, söz konusu (hep birlikte okuma, grup olarak okuma, karşılıklı okuma, nakaratlı metinleri okuma), okuma tiyatrosu, ezberleme, metinlerle ilişkilendirme, tartışarak okuma, hızlı okuma, eleştirel okuma (Özbay, 2014a, s. 15-18) dır.

2.10. Dinleme- Okuma

“Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir” (MEB, 2006, s. 6). Etkili bir iletişimde dil becerilerinin etkileşimi anlamayı kolaylaştırmaktadır. “Okuma ve dinleme temel olarak anlama sürecinden oluşmaktadır” (Demir, 2010, s. 203). Birinin eksikliği anlamadaki verimliliği düşürebilmektedir. Bundan dolayı eğitim-öğretim hayatında dil becerilerinin bir aradalığı etkili iletişimde önemli bir yere sahiptir.

Okuma ve dinleme birbirine benzeyen anlama süreçleridir. Okuma, anlama becerisinin ikinci basamağıdır. Bu beceri, dinlemeden sonra kazanılan ve zamanla gelişen bir göz etkinliğidir. Bu becerinin gelişebilmesi için dinleme becerisinin gelişmiş olması gerekir. Dinlenen ve okunan kavramların zihinde

oluşturduğu anlamlar aynıdır. Bu yüzden dinleme ve okuma birbirine benzeyen anlama süreçleridir (Emiroğlu ve Pınar, 2013, s. 780).

2.11. Dinleme-İşitme

Sürekli çevremizden gelen sesler olmaktadır. Ancak bunların hepsini anlamlandıramamaktayız. Duyduğumuz bu seslerin dinleme olması için işitmek ve bunları anlamlandırmak gerekmektedir. Duyma ve dinleme arasındaki fark da buradan kaynaklanmaktadır. Duyma, isteğimiz dışında kulağımıza gelen seslerdir. Ancak bu şekilde devamlı sesler duymamıza rağmen bunların çoğunu anlamayız. Dinlemede ise duyduğumuz sesleri zihnimizde anlamlandırmamız gerekmektedir. Kimi kaynaklar işitme ve dinlemeyi aynı kategoride değerlendirse de birbirinden ayrıldıkları noktalar amaçlarına göre değişiklik gösterebilmektedir. “Bu tanımlara göre dinleme, sesli bir iletinin dikkat edilerek bellek tarafından alınması ve zihinde anlamlandırılarak, tepkiye dönüştürülmesidir. Dolayısıyla dinleme çok karmaşık bir zihinsel etkinlik gerektirmekte ve ön bilgi ile birlikte anlama sürecini oluşturmaktadır.” (Demir, 2010, s. 205).

Dinleme ve işitme birbirinden farklıdır. İşitme istek dışı olabilirken dinleme amaçlı bir davranış olarak ifade edilmektedir. İşitme, dinleme sürecinde ayrı bir süreç olarak belirtilmektedir. Dinleme alınan uyarıdan anlam kurmayı gerektiren bir tepkidir (Akyol, 2014; Boğa Zengin, 2010; Ceran, 2015; Çaylı, 2012; Doğan, 2013; Gündoğdu, 2011; Kemiksiz, 2016; Okur ve Beyce, 2013; Yangın, 1999). Bu durumda işitmenin olmadığı bir durumda dinleme de amaçsız kalacaktır. Dinleme için işitme ön şarttır. Her işitilene dinlenmeyebiliriz. Bu durumda dinleme, işitmeden farklı olarak duyulan seslerin zihinde amacına uygun anlamlandırılmasını kapsayan karmaşık bir süreç olarak adlandırılabilir (Daşöz, 2013).

2.12. Dinleme-Anlama

Dinleme anlama becerisi, karmaşık bir süreçtir (Göçer, 2007; Karadüz, 2010; Maden ve Durukan, 2011; Tabak, 2013). Anadilde dinleme ve okuma anlama dayalı becerilerdir ve alıcı dil olarak da lanse edilmektedir. Konuşma ve yazma anlatıma dayalı becerilerdir ve verici dil olarak ifade edilmektedir (Bayat ve Çelenk, 2015; Doğan, 2013; Emiroğlu, 2013; Karabacak, 2014; Kurudayıoğlu ve Çetin, 2015; Mert Lüle, 2014; Şahin ve Aydın, 2009; Yangın, 1999). İletişim sürecini dört temel öge belirlemektedir. Genel olarak gönderici, mesaj, kanal ve alıcı bu dört temel ögeyi oluşturmaktadır. “Dil açısından gönderenin, mesajını ya söyleyerek ya da yazarak gönderebilirken; alıcı olan da ileticiyi ya dinleyerek ya da okuyarak almaktadır. Bu durumda kişiler arası iletişimde gönderen için sözlü ya da yazılı anlatım becerisi gerekmektedir, alıcı adına ise dinlediğini ve konuştuğunu anlama becerisi gerekmektedir. (Kemiksiz, 2016; Yangın, 1999).

Anlama becerisini geliştirmek için Türkçe derslerinde ana ve yardımcı düşünceyi bulma, metinle ilgili sorulara cevap verme, metni zihinde canlandırma, metnin unsurlarını şema ya da haritalarla gösterme, yazarın vermek istediği mesajı kavrama, metindeki örtülü anlamları bulma, eleştirel okuma ve dinleme gibi anlama becerilerini geliştirecek uygulamalara yer verilmektedir. Öğrencilerin dinlediği ya da okuduğu metni sorgulaması, eleştirmesi; metinler üzerinde yaratıcı fikirler üretmesi, sıralama, sınıflama, karşılaştırma, yorumlama, analiz-sentez, değerlendirme yapma gibi hedeflere ulaşması gelişmiş bir anlama becerisiyle mümkündür (Aytan, 2011, s. 7).

Ana dili olarak Türkçenin öğretiminde dinleme becerisinin ders kitabı başta olmak üzere kaset, cd vb. materyaller yardımıyla kazandırılması beklenmektedir. Dinleme becerisini kazandırma sürecinde görsel ve işitsel materyalin önemi tartışılmaz bir gerçektir. Söz konusu materyallerin nitelikli ve işlevsel olması bir ön koşul olarak karşımıza çıkmaktadır (Gündoğdu, 2011, s. 1219).

Türkçe dersinde anlamaya ilişkin yeterlikler şöyle sıralanabilir:

- İzlenen bir film ya da oyunda, dinlenen ya da okunan bir metinde geçen olayların yerini ve zamanını belirleyebilme,
- Olaylar arasındaki sebep-sonuç ilişkilerini açıklayabilme,
- Kahramanın fiziki ve ruhsal özelliklerini belirtebilme,
- Metinlerin ana ve yardımcı düşüncelerini açıklayabilme,
- Bilinmeyen sözcüklerin anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin edebilme,
- Sözcük türetme yollarını kullanarak söz dağarcığını genişletebilme,
- Metindeki anahtar sözcükleri kavrayabilme,
- Metni kronolojik akışa göre özetleyebilme,
- Metne uygun bir başlık bulabilme,
- Manzum ve mensur eserlerin dil ve anlatım özelliklerini ayırt edebilme (Aytan, 2011, s. 7).

“Dinleme-anlama çalışmalarında seçilen metnin daha önceden okunmamış olması gerekmektedir. Dinleme-anlama etkileşimini sağlayabilmek için metinler 1–5. Sınıflarda iki, üç kez; 6–8. sınıflarda ise kısa metinler iki, uzun metinler bir kez tümüyle dinletilmelidir. Dinleme sonrasında dinlemenin gerçekleşip gerçekleşmediği çeşitli etkinliklerle ölçülmelidir” (Durmuş, 2013, s. 68). “Kişinin dinlediğini, izlediğini ya da okuduğunu anlaması, yaşamını yönlendirmesi, iletişim kurması ve başarılı olması için gereklidir” (Erten, 2011, s. 14).

2.13. Dinleme-Konuşma

Sağlıklı bir dinlemenin oluşmasında ses ana etkindir. Bunun yanında eğitim-öğretim nasıl birlikte kullanılıyorsa dinleme konuşma da birbirini besleyerek birlikteliklerini ifade etmektedir. Eğer bir kişi sağır ise o kişinin ana dili öğrenmesi çok zor, hatta imkânsız olacaktır. Çünkü çevresinde konuşulan seslerin duyulması ile başlayan ana dili öğrenme, seslerin duyulmaması durumunda gerçekleşemeyecektir. Bir kişinin konuşabilmesi, sadece ses çıkarması demek değildir. Konuşma, seslerin anlamlı şekilde ve dilin kurallarına uygun şekilde çıkarılmasıdır.

“Konuşma; bireyin sosyal hayatında iletişim kurmasını, bilgi ve birikimlerini paylaşmasını, duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini sağlayan en etkili araçtır” (MEB, 2006, s. 4). Bunun için çevredeki seslerin duyulması ve anlamlandırılarak zihne kaydedilmesi gerekir. Bu nedenle dinlemede yaşayacağımız sorun, konuşma becerisini de olumsuz etkileyecektir.

İnsanların konuşma hızıyla dinleme/anlama hızı birbirinden farklıdır. Dinlediğini anlama hızı konuşma hızına göre daha fazladır. İnsanlar, dakikada ortalama 100-150 kelimelik bir konuşma hızına ulaşabilmekteyken bunun yanında dinleyenler dakikada yaklaşık 600 kelimeyi anlayacak kapasiteye sahiptir. Dinleyiciler konuşmacının aktardığı kelimelerden arta kalan boşluğu fark edip konuyla ilgili iyi bir gözlemlerle hem analiz etmeli hem de dikkatini verebilmelidir (Emiroğlu ve Pınar, 2013). Konuşan kişinin ağızdan çıkardığı, karşısındaki ya da çevresindekilerce dinlenmesinin sağlandığı ortam da önemli bir yer tutmaktadır. Birini diğerinden bağımsız düşünmek eksik olur. Her konuşmanın veya sesli okumanın kendine göre özel bir amacı vardır. Konuşan, sözlerini ana fikir etrafında bir ağ örür. Öğrenci, dinleme esnasında konuşmanın ana fikrini bulabilmelidir. Yardımcı fikirler de ana fikir kadar önemlidir, çünkü ana fikrin destekçisi durumundadırlar. Öğrencilere yardımcı fikir- ana fikir ilişkisinin konuya veya konuşmacıya göre değişebildiğini sezdirmek gerekir. Özellikle eğitim öğretim çerçevesinde dikkate aldığımızda kullandığımız strateji, yöntem ve tekniklerde (Sunuş yoluyla öğretim stratejisinde, anlatım yönteminde, soru cevap yönteminde, rol yapma, rol oynama tekniğinde vb...) dinleme ve konuşmayı birbirinden ayırmak neredeyse imkânsız olacaktır.

2.14. Dinleme-Yazma

“Türkçe Öğretim Programı’nda yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır” (MEB, 2006, s. 7). “Dinleme becerisi, yazma becerisinin gelişimi için en önemli beceridir. Dinleme becerisindeki yetersizlik anlama becerisinde eksikliğe yol açmakta ve bu sebepten dolayı da anlatma becerisinde yetersizlik oluşmaktadır” (Yorulmaz, 2009, s. 52).

2.15. Dinleme-İzleme

Dinleme işitme ilişkisindeki durum, dinleme izleme için de geçerlidir. Bununla birlikte diğer önemli bir uzvumuz olan gözün de dinlemede önemli bir etken olduğu eğitim öğretim çerçevesinde anlamlı bir etkileşim söz konusu olacaksa işitmeye yardımcı olacak en önemli etkenlerden birisidir. Dinleme/izleme, öğrenmenin ve etkileşimin temelini oluşturmanın yanında bireyin kazandığı ilk becerilerdendir (Deniz ve Keray, 2015). Özellikle okula yeni başlayan

çocuklar için öğretmenin anlatacaklarını dinlerken işitmeye birlikte izleme de olmazsa olmazlarımızdandır. Engüzel örnek, televizyon ya da eğitimle alakalı videoların dinlerken izleme durumunun da yaşanmasıdır.

Dinleme faaliyeti görüntülü ve sesli (Tv, video gibi) bir dinleme aracı yardımıyla gerçekleşiyorsa bu araç gereçlerin ses ve görüntü bakımından kaliteli olması gerekir. Tıpkı, konuşmacının hatalı davranışları gibi, kaynak aracın eksik nitelikleri de dinlemeyi olumsuz etkileyecektir. Gerek konuşmacının ve gerekse dinleme aracının, dinleme faaliyetinin önemli bir parçasını oluşturduğu unutulmamalıdır (Çiftçi, 2001, s. 176).

Yapılan uygulamaların kapsamı; metnin öğretmen tarafından okunması ya da görsel/ işitsel bir araçtan dinletilmesi şeklinde gerçekleştirilmekte; metinlerin, öğrencilere dinletilmesinden sonra Türkçe öğretim programının kazanımlarına uygun olarak dinlediğini anlamaya yönelik sorular sorulmaktadır. Bu tarz bir eğitimde sonuca yönelik ölçme ve değerlendirmenin yapıldığı ifade edilebilir (Melanlıoğlu, 2012, s. 1586).

Eğitimin temelinde dinleme becerisi başrol oynamaktadır. 2006 Türkçe öğretim programında dinleme/izleme beraber kullanılmaktadır. Sebebi ise dinlemeyi hem işitsel hem de görsel olarak tamamlayan izlemedir.

2.16. Dinlenecek\İzlenecek Materyallerin İçeriğinde Bulunması Gereken Özellikler

1. Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.
2. Millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.
3. Siyasî kutuplaşmalara ve ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamalıdır.
4. Öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamalıdır.
5. İnsan hak ve özgürlüklerine, insanî değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.
6. Dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.
7. Öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygun olmalıdır.
8. İşlenecek süreye uygun uzunlukta olmalıdır.
9. Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmalıdır.
10. Dinleme metinlerinde, metnin özünü ve anlam bütünlüğünü bozmamak kaydıyla kısaltma ya da düzenlemeye gidilebilir. Düzenleme sırasında metne cümle ya da paragraf düzeyinde ekleme yapılamaz.
11. Aynı temada birden fazla dinleme/izleme materyaline yer verilecekse bunları türleri farklı olmalıdır.
12. Öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır.

13. Öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır (MEB, 2006, s. 57).

Dinleme becerisi yönünden ilkokulun I, II. ve III. sınıflarında öğrencilere, öğretmenlerinin ve arkadaşlarının konuşmalarını ya da onların okudukları bir yazıyı dinleyebilme; bir filmi, bir radyo yayını ya da çalınan bir müzik parçasını dikkatle izleyebilme alışkanlıkları kazandırılmaya çalışılır. Bu dinleme ve izleme süresinin, I. sınıftan III. sınıfa doğru 3-10 dakika arasında arttırılması gerekir (Kavcar, 2005, s. 48)

- Telefon konuşmaları yaptırılıp işittiklerinin tekrar edilmeleri istenebilir.
- Kulaktan kulağa oyunu oynanabilir.
- Yol tarifi yapılarak akılda kalanların yazmaları/söylemleri istenebilir.
- sırtı dönük şekilde öğrenci dinletilebilir
- TV de konuşan kişinin söylemleri tekrarlanılabilir.
- Okunan metnin yinelenmesi istenebilir.
- Bir kaç kişi farklı konularda okuma (konuşma) yapabilir. Dinleyenler birini belirleyebilir ve okunanı anlamaya çalışabilir.
- Daha önce dinlenen/izlenen bir haber sınıfta tekrarlanabilir.
- Ders sonunda öğrenilenlerin konuşma balonuna yazılması istenebilir.
- Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri, okudukları ya konuştuklarının içinden geçen harflerin ya da kelimelerin gruplanması istenebilir.

“Nesi var?” oyunu oynatılabilir. Sınıf içinde öğretmen tarafından belirlenen öğrenci, sınıf dışına çıkarılarak oyun başlar. Hemen ardından öğrenciler kendi aralarında ortak bir kelimedede birleşerek öğrencinin sınıfa gelmesini bekler. Sınıfa çağrılan öğrenci, sınıf tarafından belirlenen kelimeyi bulmak için “Nesi var?” şeklinde sınıfa soruları yönelterek cevabı bulmaya çalışır. Belirlenen ortak kelimeyi soru-cevap yöntemiyle bulmaya çalışır. Bu etkinlikte soru-cevap yönteminin kullanılmasıyla öğrencilerin dil becerilerinden dinleme, konuşma ve kelimeleri kullanma becerilerinin farkındalığı sağlanır.

Örnek:

Sınıftaki öğrenciler, gözlük kelimesi üzerinde anlaşmışlardır.

Seçilen öğrenci sınıftaki öğrencilere ‘Nesi var?’ şeklinde sorular yöneltir.

Öğrenciler:

— Kolu var.

— Nesi var?

— Açılıp kapanır.

— Nesi var?

— Camı var, diyerek gözlük kelimesine ulaşılması sağlanır.

2.17. 2006 Türkçe Öğretim Programı'nda Dinleme/İzleme Alanı İçin Ayrılan Etkinlikler;

Grup Tartışması: Öğrenciler gruplara ayrılır. Her grup bir sorun (yaşanılan bölgedeki çevre kirliliğine çözüm aramak, batmakta olan şirketlerini kurtarmak, bireysel başarılarını arttırmak vb.) belirleyerek tartışır. Tartışma sırasında grup üyeleri dinlediklerinden hareketle konuşmalarını yaparlar.

Sabır Küpüm Çatlamaz: Öğretmen öğrencilerden bir tartışma konusu belirlemelerini ister. Öğrenciler, belirledikleri konuyla ilgili bir hafta boyunca araştırma yaparak konuya hazırlanır. Tartışma yapılmadan önce izleyicilerin arasından üç kişilik bir grup oluşturulur (Bu grup gizlice seçilmeli ve seçilenler dışında kimsenin haberi olmamalıdır). Bu grubun görevi tartışma sırasında konuşmacıların heyecanını artıracak, dinleyicilerin dikkatini dağıtacak davranışlarda bulunmaktır. Tartışma sırasında bu üç kişilik grubun yaptıklarına en güzel yaklaşımda bulunan tartışma grubu başarılı sayılır.

Kendini İzleme: Öğrencilerin dinleme sürecindeki görüntüleri kameraya kaydedilir ve kendilerine izletilir.

Çalar Saat: Öğrenciler deney ve kontrol grubu olarak ikiye ayrılır. Gruplardan biri dinlerken, diğer grup arkadaşlarını gözlemler. Gözlenen öğrencilerin dinleme sırasındaki tutumları ile ilgili notlar alınır. Gruplar 10 dakikalık süre sonunda saatin çalmasıyla rol değiştirir. Dinleme sonrası alınan notlar paylaşılır.

Eşleştirme: Dinlenende/izlenende geçen kelimeler eş, yakın ya da zıt anlamıyla eşleştirilir.

Beğendim, çünkü...: Dinlenenlerin/izlenenlerin beğenilme sebebinin açıklandığı bir çizelge hazırlanır.

Soru Bankası Oluşturma: Dinlenenle/izlenenle ilgili sorular hazırlanır. Hazırlanan sorular bir kutuda toplanır. Kurada seçilen soru nitelikli bulunursa, hazırlayan ve cevaplayan alkışlanır. Bunlar arasından seçilenler cevaplandırılır.

Film İzliyoruz: Kazanımlara yönelik olarak hazırlanan çalışma kâğıtları izlenen çizgi filminden/filmden/animasyondan hareketle doldurulur. İzlenenlerden yola çıkılarak grup içinde kısa konuşmalar yapılır.

Sorulara Yönelik Dinleme: Dinlenecekleri/izlenecekleri yönelik olarak hazırlanan sorular, daha önceden oluşturulan gruplara dağıtılır. Dinleme, sorulara cevap aramaya yönelik olarak yapılır.

Ben olsaydım...: Öğrenciler kahraman veya konuşmacının yerine geçerek onların duygu ve düşüncelerini kendi bakış açılarıyla ifade eder.

Balık Kılıcı Oluşturma: Belirlenen bir sorun, çizilen bir balık kılıcı şeklinin başına yazılır. Her bir alt sorun balığın bir kılıcıymış gibi yerleştirilir. Böylece ana sorunun ortaya çıkmasına sebep olan alt sorunlar belirlenerek soruna çözüm önerilerinde bulunulur.

Sıra Sende: Dinleme/izleme süreci yarıda kesilerek dinlenenin/izlenenin devamı tahmin edilir.

Diyalog tamamlama: Dinlenen metinle paralel olarak verilen çalışma kâğıdındaki boş bırakılan yerler uygun konuşma cümleleriyle tamamlanır.

Kafdağı'na Yolculuk: Bir masal dinlenerek çalışma kâğıtları doldurulur. Masalın sonu değiştirilerek yeniden kurgulanır.

Duyguyu Tahmin Et: Bir cümle farklı ses tonlarında kaydedilerek öğrencilerden hangi duyguyu yansıttığını bulmaları istenir.

Bir de Bana Sor: Öğretmenle birlikte dinlenenleri değerlendirme ölçütleri belirlenir. Sınıfta bir metin okunur. Dinlenen bu metinle ilgili olarak bir öğrenci röportaj yapma görevini üstlenir. Sınıfta bir mikrofona dolaşarak dinlenenlerle ilgili ölçütlere dayalı olarak öğrencilerin görüşlerini sorar. Görüş bildiren öğrencinin görüşü ile ilgili (bu görüşe katılan ya da katılmayan) görüş bildirmek isteyen öğrencilere de söz verilir.

Derleme: Masal, tekerleme, bilmece gibi sözlü kültür ürünleri derlenir.

Gruplama: Öğrencilere “sandal, gemi, feribot, sal” gibi aynı kavram alanına giren kelimeler verilir. Bu kelimelerin ortak ve birbirinden farklı yönlerini belirleyerek kelimeleri tanımlamaları istenir.

Çin Seddi: Ortaya iki paralel çizgi çizilerek hayali bir Çin Seddi oluşturulur. Bir muhafız seçilir. Muhafızın görevi belirsiz sesler çıkararak tekerlemenin söylenmesini engellemektir. Beşer kişilik iki gruba ayrılan öğrencilerden ezberlediği tekerlemeyi söyleyenler muhafızı geçerek Çin Seddi’ni aşar.

Yenilerini Ekledim: Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba dinleyerek ezberlemeleri için şiir, mânî veya tekerleme türlerinden biri verilir. Her gruptan bir öğrenci, seçilen şiiri arkadaşlarına belirlenen süre içerisinde tekrarlayarak okur. Verilen sürede hangi grup ezberlerse ödüllendirilir.

Sözlük Oluşturuyorum: İsim veya fiillerden sözlük oluşturulur.

Gezi: Sanat ve bilim etkinlikleri için gezi düzenlenir.

Ben Bilinçli Bir İzleyiciyim: Öğrencilerden bir hafta boyunca televizyondan izledikleri ya da radyodan dinledikleri programların listesini çıkarmaları istenir. Aynı programı dinleyen/izleyen öğrencilere sırasıyla söz hakkı verilir (MEB, 2006, s. 15-20) biçiminde yer almıştır.

2.18. Dinleme Üzerine Yanlış Kanılar

- En büyük yanlış kanı dinleme becerisinin doğal bir süreç olduğu (Akyol, 2014; Bulut, 2013) dinlemenin işitme olduğu (Akyol, 2014; Bulut, 2013; Kline, 1996) ve bütün dinleyicilerin aynı mesajı aldığı olgusudur (Akyol, 2014; Bulut, 2013).
- Dinleme benim problemim değildir, iyi okuyucular aynı zamanda iyi dinleyicilerdir, daha zeki insanlar daha iyi dinleyicilerdir ve insan büyüdükçe dinleme becerisi de gelişir (Akyol, 2014; Kline, 1996).
- Dinleme zor öğrenilen bir beceridir (Kline, 1996).
- Dinlemenin, doğuştan var olduğunu ve geliştirilmesi için herhangi bir çabaya lüzum kalmadığı ifade edilmiştir (Emiroğlu ve Pınar, 2013).

2.19. Dinleme Hatalarını Düzeltme

Dinlemede eksiklikleri ve hataları olan kişi, karşı tarafı yanlış anlayacağı için hem anlamada hem de anlatmada sorunlar yaşayacaktır.

Dinleme becerisinin eğitimiyle ilgili etkinlikler uygulanmadan önce öğrencilere, dikkat etmeleri hususlar önemle hatırlatılmalı; bu hususların etkinliklerin sağlıklı uygulanması ve yapılan çalışmadan

beklenenlerin gerçekleşmesi açısından önemi vurgulanmalıdır. Dinleme etkinliklerinin uygulanması sırasında öğrencilerin dikkat etmeleri gereken hususlardan başlıcaları şunlardır:

–Dinleme etkinlikleri sırasında öğrenciler yalnızca dinlemelidirler. Çeşitli nedenlerden dolayı işitemedikleri, anlayamadıkları noktalarla ilgili soru sormamaları konusunda öğrenciler uyarılmalıdır. Bir öğrencinin dahi konuşması, öğretmene veya bir arkadaşına soru sorması, gürültü yapması diğer öğrencilerin dinlemelerini olumsuz etkileyecektir.

–Dinleme sırasında çeşitli nedenlerden dolayı dikkatten kaçan noktalar üzerinde fazla durmamalarının, metnin geri kalanını dikkatle dinlemelerinin yararlı olacağı öğrencilere söylenmelidir.

–Öğrencilere, etkinlik öncesi, sırası ve sonrasında öğretmenin tüm uyarılarına uymaları gerektiği belirtilmelidir.

–Öğrencilere, dinleme sırasında önemli gördükleri hususları not almaları hatırlatılmalı, alınan bu notların sorulan soruları cevaplamada kendilerine yardımcı olacağı vurgulanmalıdır (Doğan, 2010, s.266-267).

2.20. Dinleme Becerisini Ölçme ve Değerlendirme

“Dinleme-anlama çalışmalarında seçilen metnin daha önceden okunmamış olması gerekmektedir. Dinleme-anlama etkileşimini sağlayabilmek için metinler 1–5. Sınıflarda iki, üç kez; 6–8. sınıflarda ise kısa metinler iki, uzun metinler bir kez tümüyle dinletilmelidir. Dinleme sonrasında dinlemenin gerçekleşip gerçekleşmediği çeşitli etkinliklerle ölçülmelidir” (Durmüş, 2013, s. 68). Dinlemenin ölçülebilmesi işlenen konuyla ilgili:

- Sorular sorulup cevap verilmesi istenebilir.
- Yazdırılabilir.
- Resim yaptırılabilir.
- Kart gösterilerek yaptırılabilir.
- Drama yaptırılabilir.
- Jest ve mimikler kullanılarak pandomim yaptırılabilir.
- Rol oynama yaptırılabilir.

Bunlarla birlikte dinlediğini anlama becerisini ölçen testte bulunması gerekenler şunlardır.

1) Kullanılacak metnin, öğrenciler için dikkat çekici olması ve onların ilgi ve ihtiyaçları açısından yararlı olmalıdır.

2) Metinde kullanılan kelime zenginliği, öğrencilerin seviyelerine uygun olmalıdır.

3) Metnin uzunluğu, öğrencilerin canının sıkılmasına neden olmamalı ve onların zihinsel sürecini harekete geçirip bilişsel becerileri yardımıyla yorumlama gücü vermelidir (Yangın, 1999).

Öğrencinin dinleme becerisini kazanıp kazanmadığını tespit etmek için bazı yollara başvurabiliriz:

1. İçinde doğru bilgilerin verildiği bir cümleyi bilinçli olarak değiştirip yanlış bilgilerin verildiği hale getirerek tekrar edip itiraz etmelerini beklemek (İtiraz edenler dikkatli dinliyor demektir);
2. Daha önce doğru olarak bildikleri bir konuyu bilinçli olarak yanlış ifade ederek tepkilerini ölçmek (İtiraz eder, tepki gösterirlerse hem dikkatli dinliyor, hem de konuyu biliyorlar demektir);
3. Bir fıkra anlatıp öğrencilerden anladıklarını kendi cümleleriyle anlatmalarını istemek;
4. Kısa bir düşünceye dayalı bir yazıyı okutup ana fikrini ve yazarın vermek istediği mesajı sormak;
5. Anlatılan olayı özetlemelerini istemek (Calp, 2010, s. 185).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının anlama bakımından karşılaştırılması doğrultusunda hazırlanan bu araştırma, tesadüfi bir seçim yapılmadığından desenlerden yarı deneysel desen türünde seçilmiştir. Yarı deneysel desenlerden de tek gruplu son test düzenine göre tasarlanmıştır. Video metni için hazırlanan son test ile dinleme metni için hazırlanan son testin düzey olarak birbirine yakın olduğuna dair uzman görüşü alınmıştır ve son testteki açık uçlu soruların puanlanmasında rubrik kullanılmıştır. “Yarı deneysel desenler dışsal değişkenlerin etkilerini kontrol etmek için ihtiyaç duyulan gereksinimleri karşılamayan deneysel desenlerdir” (Christensen, Johnson ve Turner, 2015, s. 316).

3.2. Katılımcılar

Çalışma, 2015-2016 öğretim yılında Mersin il merkezinde yer alan bir ilkokulda 2. sınıfta öğrenim görmekte olan 14’ ü kız ve 20’si erkek olmak üzere toplamda 34 öğrenci ile yürütülmüştür.

Tablo 3.2.1.

Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%
Kız	14	41,17
Erkek	20	58,82
Toplam	34	100

3.3. Veri Toplanma Araçları

Araştırmayla ilgili Türkçe kitabından ve gercekogretmen.blogspot.com adresinden farklı türlerde metinlerin seçimi yapılarak öğrencilere dinletilmiştir. Hem videodan dinleme hem de doğal sestten dinleme aynı uygulayıcı tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışma başlamadan önce öğrenciler çalışma hakkında bilgilendirilmiştir. Verilerin değerlendirme sürecinde araştırmacının ortaya çıkardığı ve geliştirdiği açık uçlu ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan başarı testinden yararlanılmıştır.

Uygulama için seçilen metinler, çalışma koşulları ve ortamla ilgili:

1: Metinler Türkçe kitabından ve gercekogretmen.blogspot.com adresinden indirilerek Araştırmacılar tarafından düzenleme yapılarak 115 kelimden oluşturulmuştur.

2: Uygulamada, Hem doğal ses için hem de videodan dinlettirilecek metinlerle ilgili aynı süreler verilmiştir.

3: Uygulama için video çekiminde hangi kıyafet giyildiyse, doğal ses uygulamasında da aynı kıyafetle derste bulunulmuştur.

4: Videodan yapılan dinleme çalışmasında olduğu gibi doğal sesle yapılan dinleme çalışmasında da ekran önünde durulmuştur.

5: Doğal sesle yapılan dinleme çalışmasında öğrenciler nerde bulundularsa videodan yapılan dinleme çalışmasında da aynı oturma düzeninde bulunulmuştur.

6: Uygulamaya geçilmeden önce dinleme çalışmasıyla ilgili kurallar hatırlatıldıktan sonra dikkatleri toplama adına bir etkinlik (beni dinleyip dinlemediğinizi küçük bir etkinlikle test edeceğimi ardından 3' e kadar sayılacağı, 3 komutu duyulduğunda ellerin birbirine vurulması isteneceği, 3' e varmadan vurulan ellerle ilgili gereken uyarılar yapılacağı ve etkinliğin bitirileceği) yapılmıştır. Uygulamalar her iki çalışmanın başında da yapılarak derse devam edilmiştir.

7: Derse, dinleme çalışmasıyla ilgili videoyla başlanmışsa bir sonraki derse de doğal sesle başlanmıştır. Diğer derslerde de bu sıralamaya dikkat edilmiştir.

8: Çalışma haftanın aynı günlerinde ve aynı saatlerinde (dinleme çalışmalarıyla ilgili gün içerisinde 2. derste 40 dakikalık zaman diliminde, 20 dakika video, 20 dakika doğal ses çalışmasına ayrılması planlanmıştır) yapılmıştır.

9: Her iki çalışma için de uzman görüşü alınıp 2 defa dinleme yaptırılmıştır.

10: Dinleme çalışması öğretmen görüşü de alınarak 34 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

11: Çalışmaya başlamadan önce MEB' ten, okul yönetimi ve öğrenci ailelerinden izinler alınmıştır.

12: Çalışma sırasında sınıf öğretmenin en arkada olması sağlanmıştır ve ders sırasında herhangi bir müdahalede bulunulmaması için hatırlatmada bulunulmuştur.

13: Uygulamaların ardından öğrencilere uzmanlar tarafından hazırlanan 2 açık uçlu soru ve 2 çoktan seçmeli soruyla birlikte toplamda 4 soru yöneltilerek öğrenciler, başarı testine tabi tutulmuştur.

14: Metin dinlemeleri bittikten sonra öğrencilere, sınav kağıtları dağıtılıp sınav kağıtlarının ters çevrilmesi istenmiş ve verilecek komutla soruya başlanması ifade edilmiştir.

15: Dinleme çalışmaları öncesinde oturma düzeniyle ilgili fotoğraflar çekilmiş ve bunlar dosyaya konulmuştur.

16: Daha iyi bir sınıf ortamı oluşturmak için ya da çıkabilecek bir problem karşısında bilgisayar ve hoparlör götürülmüştür.

17: Sorular 2 açık uçlu 2 de çoktan seçmeli olmak üzere 4 adettir. Soru dağılımında verilecek cevapların metin içinden olmasına dikkat edilmiştir. Puanlamada açık uçlu sorulara, 2 maddeli verilen cevaplar ya da tam bir cümleye 25 puan verilmiş, metin dışından dahi olsa konuyla ilgili mantıklı cevaplara da puanlar verilmeye çalışılmıştır. Çoktan seçmeli sorular için de

soru başına 25 puan verilmiş ve bütün cevaplar metnin içinden olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca 2. değerlendirici tarafından da sorular puanlandırılmıştır.

Gözlemci içi (intra-rater) güvenilirlik, aynı değerlendircinin yaptığı birden fazla ölçüm arasındaki uyum derecesidir. Aynı değerlendircinin aynı ölçüm araç ve gereçlerini kullanarak yaptığı ölçümler birbirinden farklılık gösterebilir. Anlaşılacağı üzere bu kullanılan ölçüm araçlarına değil, araştırmacıya bağlı bir durumdur. Ölçümün numerik olduğu durumlarda sınıf içi korelasyona (intraclass correlation) katsayısına bakılarak değerlendirme yapılabilir. Tablo da görüldüğü üzere değerlendiriciler arasında uyum incelendiğinde korelasyon katsayılarının 1'e yakın olduğundan dolayı değerlendirmelerin uyumlu olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$).

Tablo 3.3.1.

Değerlendiriciler Arasındaki Uyumun İncelenmesi

	<i>N</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
Video/Bilgi (1.Değerlendirici) & Video/Bilgi (2.Değerlendirici)	34	.984	.001
Doğal Ses/Öykü(1.Değerlendirici) & Doğal Ses/Öykü (2.Değerlendirici))	34	.996	.001
Video/Öykü(1.Değerlendirici) & Video/Öykü (2.Değerlendirici)	34	.993	.001
Doğal Ses/Bilgi (1.Değerlendirici) & Doğal Ses/Bilgi (2.Değerlendirici)	34	.994	.001

3.4. Verilerin Toplanması

3.4.1. Süreç

3.4.1.1. Dinleme öncesi

Çalışma yapılmadan önce öğrenciler, yapılacak dinleme çalışmasıyla ilgili bilgilendirildi. Öğrencilerle yaptığımız 3 haftalık deneme çalışmaları uzman ve öğretmen görüşü de alınarak süzüldükten sonra derse geçiş yapıldı. İlk olarak videodan dinleme yapıldı. Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Metinlerin, videodan ve doğal sestten 2 defa dinleneceği belirtildi.

3.4.1.2. Dinleme sırası

Metinler videodan ve doğal sesle dinletildi.

3.4.1.3. Dinleme sonrası

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kağıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kağıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada

güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek sefer tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı.

3.5. Veri Analizi

Çalışmadan elde edilen verilerin özetlenmesinde tanımlayıcı istatistikler sürekli değişkenler için ortalama $\pm$ standart sapma olarak tablo halinde verilmiştir. Sayısal değişkenlerin normallik testi *Shapiro Wilks testi* ile kontrol edilmiştir. Bağımlı iki grup için normal dağılım gösteren ve $n > 30$ olduğu durumlarda *Paired t test*, normal dağılım göstermeyen ve $n < 30$ olduğu durumda ise *Wilcoxon işaretli sıralar testi* kullanılmıştır. Değerlendiriciler arasındaki uyum *Intraclass Korelasyon* ile incelenmiştir. İstatistiksel analizler spss 20.00 programı ile yapılmış ve istatistik analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak dikkate alınmıştır.

4. BULGU VE YORUMLAR

4.1. Bilgilendirici Metnin Doğal Ses ve Video Aracılığıyla Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum

Türkçe dersinde bilgilendirici metnin doğal sestem ve video aracılığıyla dinlenmesinde hangisinin daha anlaşılır olup olmadığı tablo 4.1.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1.1’ de görüldüğü üzere bilgilendirici metnin dinlenmesiyle ilgili video ile doğal ses arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır ($p<.05$). Bu farklılığın bilgilendirici metinlerde doğal sestem alınan puan ortalamalarının (63,93) video aracılığıyla alınan dinleme puan ortalamasına (51,75) göre anlamlı düzeyde ($p=.001$) yüksek olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4.1.1.

Bilgilendirici Metnin Doğal Sesten ve Video Aracılığıyla Dinlenmesinin Anlama Düzeyi Bakımından Farkını Belirlemek Üzere Paired t Testi Sonuçları

Grup		N	$\bar{x}$	ss	p
Bilgi	Video	34	51,75	11,43	.001*
	Doğal Ses	34	63,93	14,28	

*: $p<.05$

4.2. Öyküleyici Metnin Doğal Ses ve Video Aracılığıyla Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum

Türkçe dersinde öyküleyici metnin doğal sestem ve video aracılığıyla dinlenmesinde hangisinin daha anlaşılır olup olmadığı tablo 4.2.1’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1’ de görüldüğü üzere öyküleyici metnin dinlenmesiyle ilgili video ile doğal ses arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır ($p<.05$). Bu farklılığın öyküleyici metinlerde doğal sestem alınan puan ortalamalarının (83,10) video aracılığıyla alınan dinleme puan ortalamasına (64,99) göre anlamlı düzeyde ($p=.001$) yüksek olduğu gözlenmiştir. Diğer bir deyişle her iki metinde de doğal sestem dinlemenin video aracılığıyla dinlenen metinlerden daha iyi olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4.2.1.

Öyküleyici Metnin Doğal Sesten ve Video Aracılığıyla Dinlenmesinin Anlama Düzeyi Bakımından Farkını Belirlemek Üzere Paired t Testi Sonuçları

Grup		N	$\bar{x}$	ss	p
Öyküleyici	Video	34	64,99	12,39	.001*
	Doğal Ses	34	83,10	10,50	

*: $p<.05$

4.3. Video Aracılığıyla Dinlemede Metin Türlerine İlişkin Bulgu ve Yorum

Türkçe dersinde video aracılığıyla dinlenen öyküleyici ya da bilgi verici metinlerin hangisinin anlamayı daha iyi etkilediği tablo 4.3.1’de verilmiştir.

Tablo 4.3.1’ de görüldüğü üzere video aracılığıyla dinlenen metin türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılığın video aracılığıyla dinlenen metin türlerinde öyküleyici metin türü puan ortalamalarının (64.99) bilgi verici metinlere (51.75) göre anlamlı düzeyde ($p=.001$) yüksek olduğu gözlenmiştir. Diğer bir deyişle öğrencilerin video aracılığıyla dinledikleri metin türlerinde öyküleyici metnin anlamayı daha iyi etkilediği söylenebilir. Video aracılığıyla dinlenen metin türlerinde öyküleyici metnin daha anlaşılır olmasında dinleme öncesi, sırası ve sonrasında öğrencilerin öğretmeni daha dikkatli ve organize içerisinde dinledikleri önemli bir etkidir.

Tablo 4.3.1.
Video Aracılığıyla Dinlenen Metin Türlerinin Anlama Düzeyi Bakımından Farkını Belirlemek Üzere Paired t Testi Sonuçları

		Video				
		<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Grup	Bilgi	34	51.75	11.43	-5.228	.001*
	Öyküleyici	34	64.99	12.39		

*: $p<.05$

4.4. Doğal Sesten Dinlemede Metin Türlerine İlişkin Bulgu ve Yorum

Türkçe dersinde doğal sestten dinlenen öyküleyici ya da bilgi verici metinlerin hangisinin anlamayı daha iyi etkilediği tablo 4.4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.4.1’ de görüldüğü üzere doğal ses aracılığıyla dinlenen metin türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$). Bu farklılığın doğal ses aracılığıyla dinlenen metin türlerinde öyküleyici metin türü puan ortalamalarının (83.10) bilgi verici metinlere (63.93) göre anlamlı düzeyde ($p=.001$) yüksek olduğu gözlenmiştir. Diğer bir deyişle öğrencilerin video aracılığıyla dinledikleri metin türlerinde olduğu gibi doğal ses aracılığıyla dinledikleri öyküleyici metnin anlamayı daha iyi etkilediği söylenebilir.

Tablo 4.4.1.
Doğal Ses Aracılığıyla Dinlenen Metin Türlerinin Anlama Düzeyi Bakımından Farkını Belirlemek Üzere Wilcoxon Testi Sonuçları

		Doğal Ses					<i>z</i>	<i>p</i>
		<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Medyan	IQR		
Grup	Bilgi	34	63.93	14.28	64.75	18.1	-4.796	.001*
	Öyküleyici	34	83.10	10.50	84.50	7.17		

*: $p<.05$

4.5. Kız Öğrencilerde Bilgi Verici Metinlerin Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, kız öğrencilere göre bilgi verici metinlerde doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık gösterip göstermediği tablo 4.5.1' de verilmiştir.

Tablo 4.5.1' de görüldüğü üzere kız öğrencilerin Türkçe dersindeki bilgi verici metin çalışmalarında yapılan dinleme çalışmaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$). Bu farklılığın, doğal ses ile dinlenen metin türü puan ortalamalarının (64.89) video ile dinlenenlere (50.12) göre anlamlı düzeyde ($p=.009$) yüksek olduğu tespit edilmiştir. Doğal ses ve video aracılığıyla dinlenen metinlerde doğal sesteki dinlenen metinlerin anlamlılık düzeyinin yüksek olmasında konuşanın erkek öğretmen olması önemli bir etken olarak söylenebilir.

Tablo 4.5.1.

Kız Öğrencilerde Bilgi Verici Metinlerde Doğal Ses ve Video Arasındaki Farkını Belirlemek Üzere Wilcoxon Testi Sonuçları

Kız	Bilgi						
	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss.</i>	Medyan	IQR	<i>z</i>	<i>p</i>
Video	14	50.12	9.51	50.00	15	-2.607	.009*
Doğal Ses	14	64.89	14.73	66.30	15		

*: $p<.05$

4.6. Kız Öğrencilerde öyküleyici Metinlerin Dinlenmesine İlişkin Bulgular ve Yorum

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, kız öğrencilere göre öyküleyici metinlerde doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık gösterip göstermediği tablo 4.6.1' de verilmiştir.

Tablo 4.6.1' de görüldüğü üzere kız öğrencilerin Türkçe dersindeki öyküleyici metin çalışmalarında yapılan dinlemeler arasında istatistiksel olarak ortalamalar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$). Bu farklılığın, video ile dinlenen metin türü puan ortalamalarının (81.27) doğal ses ile dinlenenlere (64.00) göre anlamlı düzeyde ($p=.001$) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.6.1.

Kız Öğrencilerde Öyküleyici Metinlerde Doğal Ses ve Video Arasındaki Farkını Belirlemek Üzere Wilcoxon Testi Sonuçları

Kız	Öykü						
	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Medyan	IQR	<i>z</i>	<i>p</i>
Video	14	81.27	9.09	82.83	8.33	-3.296	.001*
Doğal Ses	14	64.00	10.89	64.40	10.6		

*: $p<.05$

4.7. Erkek Öğrencilerde Bilgi Verici Metinlerin Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, erkek öğrencilere göre bilgi verici metinlerde doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.7.1' de verilmiştir.

Tablo 4.7.1' de görüldüğü üzere erkek öğrencilerin Türkçe dersindeki bilgi verici metin çalışmalarında yapılan dinleme çalışmaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$). Bu farklılığın, doğal ses ile dinlenen metin türü puan ortalamalarının (63.26) video ile dinlenenlere (52.89) göre anlamlı düzeyde ($p=.006$) yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerde bilgi verici metinlerde doğal sesteki dinlenen metinlerin anlamlılık düzeyinin yüksek olmasında erkek öğrencilerin motivasyon bakımından dikkatli olması önemli bir etkidir.

Tablo 4.7.1.

Erkek Öğrencilerde Bilgi Verici Metinlerde Doğal Ses ve Video Arasındaki Farkını Belirlemek Üzere Wilcoxon Testi Sonuçları

Erkek	Bilgi						
	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Medyan	IQR	<i>z</i>	<i>p</i>
Video	20	52.89	12.71	54.92	14.59	-2.726	.006*
Doğal Ses	20	63.26	14.30	63.50	16.7		

*: $p<.05$

4.8. Erkek Öğrencilerde öyküleyici Metinlerin Dinlenmesine İlişkin Bulgu ve Yorum

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, erkek öğrencilere göre öyküleyici metinlerde doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.8.1' de verilmiştir.

Tablo 4.8.1' de görüldüğü üzere erkek öğrencilerin Türkçe dersindeki öyküleyici metin çalışmalarında yapılan dinlemeler arasında istatistiksel olarak ortalamalar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$). Bu farklılığın, kızlarda da olduğu gibi video ile dinlenen metin türü puan ortalamalarının (84.38) doğal ses ile dinlenenlere (65.68) göre anlamlı düzeyde ($p=.001$) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.8.1.

Erkek Öğrencilerde Öyküleyici Metinlerde Doğal Ses ve Video Arasındaki Farkını Belirlemek Üzere Wilcoxon Testi Sonuçları

Erkek	Öykü						
	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Medyan	IQR	<i>z</i>	<i>p</i>
Video	20	84.38	11.43	86.50	5.84	-3.920	.001*
Doğal Ses	20	65.68	13.57	64.60	14.5		

*: $p<.05$

4.9. Video Aracılığıyla Dinlenen Metin Türlerinde Cinsiyete İlişkin Bulgu ve Yorum

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.9.1’de verilmiştir.

Tablo 4.9.1’ de görüldüğü üzere cinsiyet bakımından öğrencilerin video aracılığıyla dinledikleri metin puan ortalamaları bilgi (52.89), (50.12) ve öykü (65.68), (64.00) arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Diğer bir deyişle öğrencilerin cinsiyetleri bakımından video/bilgi ve video/öykü puan ortalamalarının benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Tablo 4.9.1.

Video Aracılığıyla Dinlenen Metin Türlerinin Cinsiyete Göre Farkını Belirlemek Üzere Independent Samples t Testi

	Cinsiyet							
	Erkek			Kız			<i>t</i>	<i>p</i>
	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>		
Video/Bilgi	20	52.89	12.71	14	50.12	9.51	.691	.495
Video/Öykü	20	65.68	13.57	14	64.00	10.89	.383	.704

*: $p<.05$

4.10. Doğal Sesten Dinlenen Metin Türlerinde Cinsiyete İlişkin Bulgu ve Yorum

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, doğal ses aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.10.1’ de verilmiştir.

Tablo 4.10.1’ de görüldüğü üzere cinsiyet bakımından öğrencilerin doğal ses aracılığıyla dinledikleri metin puan ortalamaları öykü (84.38), (81.27) ve bilgi (63.26), (64.89) arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Diğer bir deyişle öğrencilerin cinsiyetleri bakımından doğal ses/bilgi ve doğal ses/öykü puan ortalamalarının benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Tablo 4.10.1.

Doğal Ses Aracılığıyla Dinlenen Metin Türlerinin Cinsiyete Göre Farkını Belirlemek Üzere Independent Samples t Testi

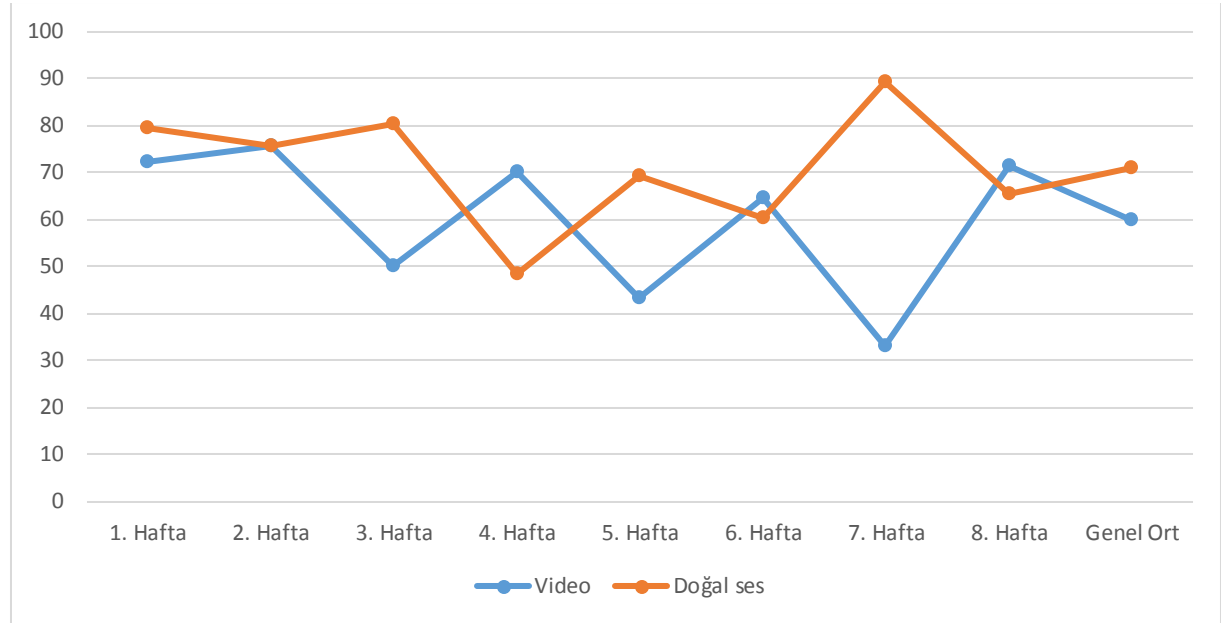
	Cinsiyet							
	Erkek			Kız			<i>t</i>	<i>p</i>
	<i>N</i>		<i>ss</i>	<i>N</i>		<i>ss</i>		
Doğal Ses/Öykü	20	84.38	11.43	14	81.27	9.09	.846	.404
Doğal Ses/Bilgi	20	63.26	14.30	14	64.89	14.73	-.325	.748

*: $p<.05$

Doğal ses ve videoan yapılan dinleme çalışmalarının haftalık puan ortalamaları tablo 10’da verilmiştir. Tabloya bakıldığında genel ortalama videodan dinleme 60,01’ken doğal sestten dinleme 71,1’dir. Yaklaşık 11 puanlık bir genel ortalama puan farklılığı doğal ses lehine olmuştur.

Tablo 4.11.
Doğal Ses ve Video Puan Ortalamaları

Dinleme/Hafta	1	2	3	4	5	6	7	8	Genel Ort.
Video	72,2	75,44	49,88	70,14	43,38	64,39	33,16	71,55	60,01
Doğal Ses	79,63	75,8	80,26	48,47	69,41	60,51	89,41	65,44	71,11

Şekil 4.11.1. Doğal Ses ve Video Uygulama Çizgi Grafiği

Doğal ses ve videodan dinleme çalışmaları şekil 10.1’de verilmiştir. Her iki çalışmada da inişli çıkışlı bir grafik ortaya çıkmaktadır. Genel ortalama dikkate alındığında videodan dinleme 1, 2, 4, 6 ve 8. haftalarda genel ortalamanın üstündeyken doğal sestten dinlemede 1, 2, 3 ve 7. haftalar genel ortalamanın üstündedir. Ancak tablonun geneline bakıldığında doğal sestten yapılan dinlemenin videodan yapılan dinlemeye göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğrenmenin etkili ve kalıcı olabilmesi için temel şart öğrenme sürecinin zevkli hâle getirilmesidir. Öğrenme sürecinin zevkli hâle gelmesi ise öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve zihinsel işleyiş süreçlerinin bilinmesiyle doğrudan ilişkilidir. Birey, öğrenme sürecinde bilgiler arasında değişik bağlantılar kurduğu ve bazı becerileri kullandığı takdirde hem öğrenmeden zevk alacak hem de öğrenilenler etkili ve kalıcı olacaktır.

Türkiye’de dört dil beceri içinde bulunulan dinleme becerisi; diğer dil becerileriyle bir bütündür. Özellikle 1968 yılındaki programla, Türkçe eğitim ve öğretim çerçevesinde ele alınmaya başlanmıştır. Öneminin giderek anlaşıldığı, her ne kadar diğer beceriler kadar ön planda olmasa da 2005 Türkçe programı ile Türk eğitim sisteminde gereken önem verilmeye başlandığı bunun da olumlu bir gelişme olarak literatürdeki yerini aldığı görülmektedir.

Dinleme çalışmaları çeşitli değişkenler açısından ele alınmıştır. Günümüzde ekrandan okuma ve ekrandan dinleme oldukça yaygınlaşmıştır. Özellikle FATİH Projesi kapsamında okullarda etkileşimli tahta kullanımı hızla artmıştır. Bu tür ders araçlarının yakın gelecekte daha da yaygınlaşması beklenmektedir. Dinleme çalışmalarıyla ilgili öğrencilerle yapılan 3 haftalık deneme çalışmaları, çalışma yapılan sınıfın öğretmeninin görüşü doğrultusunda düzenlenmiştir. Araştırma, deneme çalışmalarıyla birlikte toplam 5 hafta olarak gerçekleştirilmiştir. 2 haftayı kapsayan 8 günlük çalışmada elde edilen bulgulara bakıldığında doğal sesle yapılan dinleme çalışmaları videodan yapılan dinleme çalışmaları puan ortalamalarından yola çıkarak doğal ses lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir deyişle doğal sesle dinlenen metinler videodan yapılan dinlemeden daha çok anlaşılmaktadır. Benzer bir çalışmada da Özmen ve Taşkaya (2016) doğal sesle yapılan dinleme çalışmasının videodan yapılan dinleme çalışmasına göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çakır ve Kana (2015) çalışmalarında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirilmek amacıyla kullanılan videoların dil öğretimine etkisini belirlemeyi amaçlarken video kullanılarak yapılan dinlemelerin, video kullanılmayarak sadece sesteki oluşan dinlemelere göre daha başarılı olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada farklı bir sonuca ulaşılmıştır. Akdemir (2010) özgün videonun yabancı dil öğretiminde dinleme becerisini geliştirmede ön örgütleyici olarak kullanılması ve bu uygulamanın dinleme becerisini ne derece etkilediğini incelemiştir. Araştırma sonunda videonun dinleme becerisini geliştirmede ses materyallerine göre daha etkin ve etkili bir kullanımı olduğu saptanmış ve ön örgütleyici olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Baştuğ ve Keskin (2012) öğrencilerin okuma becerileri olarak hız, doğruluk ve anlama başarılarının ekran ve kâğıt okuma ortamları açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin okuma hızı, doğru okuma ve anlama puanları ekran ve kâğıttan okuma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Bu farklılaşma kâğıttan okuma lehine gerçekleşmiştir. Araştırmanın

sonucuna göre öğrencilerin kâğıttan okumada hız, doğruluk ve anlama yönünden ekrandan okumaya göre daha başarılı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Türkçe dersinde video aracılığıyla dinlenen öyküleyici ya da bilgi verici metin türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın video aracılığıyla dinlenen metin türlerinde öyküleyici metin türü puan ortalamalarının bilgi verici metinlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu gözlenmiştir. Diğer bir deyişle öğrencilerin video aracılığıyla dinledikleri metin türlerinde öyküleyici metnin anlamayı daha iyi etkilediği söylenebilir. Benzer şekilde Türkçe dersinde doğal ses aracılığıyla dinlenen öyküleyici ya da bilgi verici metin türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın doğal ses aracılığıyla dinlenen metin türlerinde öyküleyici metin türü puan ortalamalarının bilgi verici metinlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu gözlenmiştir. Diğer bir deyişle öğrencilerin video aracılığıyla dinledikleri metin türlerinde olduğu gibi doğal ses aracılığıyla dinledikleri öyküleyici metnin anlamayı daha iyi etkilediği söylenebilir. Çelebi (2007) çalışmasında ve Lehto ve Antilla (2003) benzer metin türü çalışmalarında öğrencilerin dinlediğini anlama beceri düzeyi, dinlenen metin türüne göre farklılık göstermektedir. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin öyküleyici metinlerde bilgilendirici metinlere kıyasla daha başarılı olduklarını göstermiştir. Bu sonuçlar çalışmalarımızla benzerlik göstermektedir. Yıldırım vd. (2010) da ve Arslan (2013) yaptıkları araştırmada benzer sonuca ulaşmıştır. Kodan ve Özdemir (2016) çalışmalarında öğrencilerin dinledikleri hikâye edici metinleri anlama düzeylerinin bilgilendirici metinleri anlama düzeylerinden daha fazla olduğu, öğrencilerin dinledikleri hikâye edici metinleri anlama düzeyleri ile bilgilendirici metinleri anlama düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucu çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Ayrıca Başaran (2014) dördüncü sınıf öğrencilerinin hem hikâye edici hem de bilgi verici metinleri ekrandan veya kâğıttan okumalarının onların metni anlaması ve okuma hızları üzerinde manidar bir etkisi olmadığı ancak öğrencilerin hikâye edici metinleri ekrandan ziyade kâğıttan okumaktan daha çok hoşlandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, kız öğrencilere göre bilgi verici metinlerde doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık gösterip göstermediğiyle ilgili Türkçe dersindeki bilgi verici metin çalışmalarında yapılan dinleme çalışmaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın, doğal ses ile dinlenen metinlerin video ile dinlenenlere göre anlamlı düzeyde ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, kız öğrencilere göre öyküleyici metinlerde doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık gösterip göstermediğiyle ilgili Türkçe dersindeki öyküleyici metin çalışmalarında yapılan dinlemeler

arasında istatistiksel olarak ortalamalar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın, video ile dinlenen metinlerin doğal ses ile dinlenilenlere göre anlamlı düzeyde ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, erkek öğrencilere göre bilgi verici metinlerde doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık gösterip göstermediğiyle ilgili Türkçe dersindeki bilgi verici metin çalışmalarında yapılan dinleme çalışmaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın, doğal ses ile dinlenen metinlerin video ile dinlenilenlere göre anlamlı düzeyde ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, erkek öğrencilere göre öyküleyici metinlerde doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmaları anlama bakımından farklılık gösterip göstermediği ve kız öğrencilerin Türkçe dersindeki öyküleyici metin çalışmalarında yapılan dinlemeler arasında istatistiksel olarak ortalamalar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın, kızlarda da olduğu gibi video ile dinlenen metinlerin doğal ses ile dinlenilenlere göre puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Türkçe dersindeki metin çalışmalarında, doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğiyle ilgili öğrencilerin doğal ses aracılığıyla dinledikleri metin puan ortalamaları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle öğrencilerin cinsiyetleri bakımından doğal ses/bilgi ve doğal ses/öykü puan ortalamalarının benzerlik gösterdiği görülmüştür. Temur (2010) araştırmasında da dinlediğini anlama düzeyi açısından cinsiyete dayalı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yıldız ve Kılınç (2015) araştırmasında cinsiyete göre dinleme stratejileri öğretimini ölçen başarı testlerinde anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Kodan ve Özdemir (2016) çalışmasında öğrencilerin dinledikleri metinleri anlama düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşarak çalışmamızın tersi yönde sonuca ulaşmıştır.

Sonuç olarak doğal sesle yapılan dinleme çalışmasının videodan yapılan dinleme çalışmasına göre anlama bakımından karşılaştırıldığında daha etkili olduğu, ayrıca dinleme metinlerinde öyküleyici metnin bilgilendirici metne göre daha iyi anlaşıldığı, bilgilendirici metinlerde öğrencilerin zorlandıkları görülmüştür. Doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğiyle ilgili öğrencilerin doğal ses aracılığıyla dinledikleri arasında farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

6. ÖNERİLER

Araştırma sonucu elde edilen bulgulara dayalı olarak öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmek amacıyla sınıf içi dinleme çalışmalarında doğal sesle yapılan çalışmalarda, öğrencilerin öğretmeni daha dikkatli ve organize içerisinde dinlediği, dinleme çalışması sırasında okunan metinlerde öğretmen sesinin videodan dinlemeye göre daha net anlaşıldığı, bunun sonucunda öğrencilerin dikkatlerinin daha az dağıldığı sonucu çıkması; eğitimde öğretmenlik görevinin ne kadar önemli olduğunu en iyi şekilde açıklamaktadır. Bu çalışmayla ilgili bazı kişi ve kurumlara aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

6.1. Öğretmene

1. Öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişmesiyle ilgili dinleme kurallarına uymalarını sağlamak için sınıf öğretmenlerinin gerekli önlemleri almaı gerekmektedir. Bu önlemleri ilkökul öğrenci velileriyle paylaşarak iş birliği içinde sorunun çözümüne gitmelidir. Bu amaçla sık sık veli toplantısı yapılmalıdır.

2. Sınıf öğretmenleri, öğrencilere dinleme etkinliğini ev ödevi olarak verdiğinde ödevin sınıf seviyesi uygunluğuna, öğrencilerin dikkatini ve ilgisini çekecek dinleme etkinlikleri olmasına ve dinlemeye karşı olumlu tutum geliştirmesine dikkat etmelidir.

3. İlkokul öğrencilerine verilen metinlerin benzerliği ve tekdüzeliği öğrencilerin sıkılmasına, yorulmasına, dikkatlerin dağılmasına ve dinlemeye karşı olumsuz tutum geliştirmelerine sebep olabilir. Bu nedenle ilkökul okutacak öğretmenlerin içeriği zenginleştirilerek verilecek metinlerin hikâyeleştirilerek öğrencilerle paylaşması gerekmektedir.

4. İlkokul öğretmen kılavuz kitaplarında dinleme etkinliklerinin daha somut örneklerle belirtilmesi ve hikâyeleştirilmesi, dinleme becerisinin gelişmesine, başarılı bir sınıf düzeyi ortaya çıkarabilmesine yönelik olmalıdır.

5. Öğretmen, sınıfta dinleme etkinlikleri öncesinde, sırasında ve sonrasında neler yapılması gerektiğini öğrencilere nedenleriyle anlatmalı ve kuralları öğrencilerle birlikte belirlemelidir.

6. Öğretmen, öğrencilerle birlikte dinleme çalışmalarının kalıcı olmasını sağlamak için ders dışı etkinlikler planlamalı ve ev çalışmalarıyla de konunun pekiştirilmesine yardımcı olmalıdır.

7. Öğretmen, dinleme becerilerini öğrencilere kazandırmak için zaman kavramını en ideal şekliyle kullanmalı ve öğrencilere bu konuda derse hazırlık için yeterli süre vermelidir.

8. Öğretmen, dinleme becerileriyle ilgili yapılacak etkinliklerde öğrenciye göreliği, ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurarak çalışmaları yaptırmalıdır.

9. Öğretmenin, dinleme becerileriyle ilgili yapacağı etkinliklerin başarıya ulaştığını görmesi adına çocuklardaki başarıyı takip eden karşılaştırma tablosu kullanılmalıdır.

10. Öğretmenler dinleme becerileriyle ilgili çalışmalarında ses tonu, vurgu ve mimiklerini öğrencinin rahat anlayabileceği şekilde kullanmalıdırlar.

11. Öğretmenler, dinleme çalışmaları öncesinde sınıfın pozisyonuna göre küçük etkinliklerle öğrencilerin dikkatlerini toparlayabilmelidirler.

6.2. Araştırmacılara

1. Araştırma, ilkokulda okuyan 2. sınıflara uygulanmıştır. Benzer bir çalışma, tüm kademelerde de uygulanabilir.

2. Araştırma, devlet okulunda okuyan öğrencilere uygulanmıştır. Benzer bir araştırma, değişkenler belirlenerek özel ya da yine devlet okullarında öğrenim gören öğrenciler üzerinde uygulanabilir.

3. Bu çalışmada metin türü olarak bilgilendirici ve öyküleyici metinler kullanılmıştır. Benzer bir araştırma farklı metin türleriyle de yapılabilir.

4. Öğrencilere, bu çalışmada dinetlen metinleri anlamalarını sağlayabilmek için metinler 2 defa okunmuştur. Yeni çalışmalarda, süre sınırlaması genişletilerek dinleme ve dinlediğini anlama çalışmaları yaptırılabilir.

5. Öğrencilere dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer aldığı bir site ya da kitaplık oluşturulabilir.

6.3. Aileye

1. Dinleme becerisinin ilk oluşmaya başladığı yer ailedir. Bilinçli bir dinleyici kitlesine sahip olan aileler, öğretmenlerle işbirliği halinde gelişmeleri yakından takip edebilirler.

2. Öğretmenlerin çocuklara verdiği ev çalışmalarında aileye büyük görevler düşmektedir. Bu ev çalışmalarında ailenin çocuklarına gereken desteği vermesi gerektiği gibi dinleme becerisini geliştirme adına çocuklarına çeşitli aktivitelerle de yardımcı olabilirler.

6.4. Öğrenciye

1. Öğrenciler, dinleme becerilerinin önemini bilmeli, ders içi veya ders dışı etkinliklerde yaşayabilecekleri eksiklikleri fark edip öğretmenlerle paylaşmayı bilmelidirler.

2. Öğrenciler, derslerin daha verimli geçmesi adına, ders saati içerisinde ders işlenişine yönelik yapılan etkinliklere katılmaya özen göstermelidirler.

3. Öğrencilerin dinleme becerisini sadece okulda değil; günlük yaşamda kullanılabileceğinin bilincinde olmalıdırlar.

4. Dinleme çalışmaları öncesinde, sırasında ve sonrasında öğretmen rehberliğinde derse dikkatlerini vermesi gerektiğini bilmelidirler.

6.5. Program ve Ders Araç Gereçlerine Yönelik Öneriler:

1. Türkçe ders kitaplarının hazırlık aşamasında dinleme etkinlikleriyle ilgili bilgilendirici metinlerin hazırlanması aşamasında anlaşılması güç etkinliklerin kullanılmasıyla ilgili tek düzelikten sıyrılmak gerekmektedir. Özellikle etkinlikler hikâyeleştirilerek ya da görselden daha canlı tutulması anlamayı kolaylaştırabilmektedir.

2. Dinleme metinleri için dinleme sınıfları oluşturulabilmelidir ve dinleme metinlerinin dinlenmesi için gerekli olan elektronik araçların temini için çalışmalar sıklaştırılmalıdır.

3. Okullarda sınavlarla ilgili dinlediğini anlama becerisini ölçen başarı testlerine yer verilerek, öğrencilerin güdülenmesi sağlanmalıdır.

4. Öğrencilerin dinleme becerilerinin ölçülebilmesi; sınıf mevcudu, öğretmen ve okul yöneticileri yeterlilikleri değişkenleri göz önüne alınarak yeni araştırmaların yapılması önerilmektedir.

5. Dinleme becerisinin geliştirilmesi için öğrencinin akademik başarısını, dinlediğini anlama becerisini ve bu becerinin diğer derslerle ilişkisi ortaya konularak farklı araştırmalar yapılabilir.

6. Türkçe ders kitaplarının hazırlık aşamasında dinleme etkinlikleriyle ilgili çalışmalar belirlenirken bulunulan bölgelerin ve yörelerin ihtiyaçları doğrultusunda çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1]. Ak, S. (2012). Yabancı dil olarak İngilizce öğrenenlerin dinleme anlama becerilerini geliştirmeye yardım olarak sesletim farkındalık eğitimi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [2]. Akan, A. (2011). Okul yöneticilerinin dinleme becerilerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- [3]. Akdemir, A. S. (2010). Videonun dinleme becerisine ön örgütleyici olarak uygulanması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- [4]. Akyol, H. (2014). Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri. (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- [5]. Altuntaş, İ. ve Akyüz, E. (2015). Üçüncü ve dördüncü sınıf dinleme eğitiminde karşılaşılan güçlüklerin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi: Nitel bir çalışma. *International Journal of Language Academy*, 3(3), 293-305.
- [6]. Aras, B. (2004). İlköğretimde dinleme anlama becerisinin geliştirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [7]. Arı, G. (2011). Türkçe (6, 7, 8. Sınıf) ders kitaplarındaki okuma ve dinleme/izleme metinleri ile yazma görevleri arasındaki tür uyumu. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(3), 489-511.
- [8]. Arı, G. (2013). Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya. Cemal Yıldız (Ed.) *Dinleme izleme öğretimi (Dördüncü Baskı)* içinde (s. 189-215). Ankara: Pegem Akademi.
- [9]. Arnold, C. L., & Coran, J. J. (2011). Are you listening healthcare providers? Suggestions for listening skill building education for healthcare providers. *Listening Education*, 2(3), 5-16.
- [10]. Arslan, A. (2013). Çeşitli değişkenler açısından ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama durumları. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5), 61-81.
- [11]. Aşlıoğlu, B. (2009). Türkçe öğretmen adaylarına göre derslerde karşılaşılan başlıca dinleme engelleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 045-063.
- [12]. Aydın, G. (2009). Zihin haritalama tekniğinin dinleneni anlamaya etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- [13]. Aytan, T. (2011). Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkileri. Yayınlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- [14]. Azizah, A. (2016). Authentic materials for developing listening comprehension. *English Education Journal*, 7(3), 360-376.
- [15]. Barın, M. (2002). Yabancı dil öğretiminde dinleme becerisinin önemi/the importance of listening skill in the language teaching. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(28-29), 17-22.
- [16]. Başaran, M. (2014). 4. sınıf seviyesinde ekrandan ve kâğıttan okumanın okuduğunu anlama, okuma hızı ve metne karşı geliştirilen tutum üzerindeki etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 248-268.
- [17]. Başkan, A. ve Deniz, E. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin ders içi dinleme sorunları (Malatya ili örneği). *Turkish Studies*, 10(7), 179-196.
- [18]. Baştuğ, M. ve Keskin, H. K. (2012). Okuma becerilerinin okuma ortamı açısından karşılaştırılması: Ekran mı kâğıt mı? *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 73-83.
- [19]. Bayat, S. ve Çelenk, S. (2015). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuma yazma becerileri başarı düzeylerinin belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 14(1), 13-28.
- [20]. Bayrak, E. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama sürecinde kullandıkları zihinsel beceri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- [21]. Beall, M. L., Gill-Rosier, J., Tate, J., & Matten, A. (2008). State of the context: Listening in education. *The Intl. Journal of Listening*, 22(2), 123-132.

- [22]. Boğa Zengin, S. (2010). Çocuk kitaplarının dinleme becerisini geliştirme aracı olarak kullanılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [23]. Bozpolat, E. (2015). Türkçe öğretmen adaylarının dört temel dil becerisine ilişkin metaforik algıları. *Turkish Studies*, 10(11), 313-340.
- [24]. Brown, J. I. (1954). How teachable is listening? *Educational research bulletin*, 33(4), 85-93.
- [25]. Bulut, B. (2013). Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- [26]. Calp, M. (2010). Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi. Şükran Calp, (Ed.). *Dinleme eğitimi (Dördüncü Baskı) içinde* (s. 161-190). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- [27]. Ceran, D. (2015). Seçici dinleme ile not alarak dinleme yöntemlerinin altıncı sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine etkisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), 205-219.
- [28]. Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). Araştırma yöntemleri desen ve analiz, (A. Aypay, Çev.), Ankara: Anı Yayıncılık.
- [29]. Çakır, A. ve Kana, F. (2015). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde video kullanımının dinleme becerisine etkisi. *International Journal of Language Academy*, 3(3), 50-65.
- [30]. Çaylı, C. (2012). İkinci kademe Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki müstakil dinleme metinlerine yönelik öğretmen uygulamalarının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- [31]. Çelebi, M. (2007). I. ve II. kademe öğrencilerinin olay ve düşünce yazılarına göre dinleme becerilerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- [32]. Çelik, B. (2010). Piyano eğitiminde video kamera kullanımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 785-800.
- [34]. Çelikbaş, K. A. (2010). Anlama/dinleme stratejilerinin kullanımı ile dinlediğini anlama düzeyi arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- [35]. Çiftçi, M. (2001). Dinleme eğitimi ve dinlemeyi etkileyen faktörler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 165-177.
- [36]. Daşöz, T. (2013). Yapılandırılmış dinleme etkinliklerinin yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme tutumlarına, dinleme kaygılarına ve dinlediğini anlama düzeylerine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- [37]. Demir, T. (2010). Türkçe öğretiminde anlama ve zihinde yeniden yapılandırma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 201-223.
- [38]. Deniz, K. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki konuşma ve dinleme yoluyla öğrencileri ikna üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [39]. Deniz, K. ve Keray Dinçel, B. (2015). "Anlama Becerilerine Yönelik Ölçme Ve Değerlendirme Araştırmalarının İncelenmesi". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 16-46.
- [40]. Devine, T. G. (1982). *Listening Skills Schoolwide: Activities and Programs*. National Council of Teachers of English, 1111 Kenyon Rd., Urbana, IL 61801 (Stock No. 29560, \$6.50 non-member, \$5.25 member).
- [41]. Durmuş, N. (2013). İlköğretim 2. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- [42]. Durukan, E. ve Maden, S. (2010). Kavram haritaları ile not tutmanın ilköğretim öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisi üzerine etkisi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 63-70.

- [43]. Doğan, Y. (2008). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerisini geliştirmede etkinlik temelli çalışmaların etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 261-286.
- [44]. Doğan, Y. (2010). Dinleme becerisini geliştirmede etkinliklerden yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 263-274.
- [45]. Doğan, Y. (2013). Dinleme eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.
- [46]. Doğan, Y. ve Özçakmak, H. (2014). Dinleme becerisinin eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 90-99.
- [47]. Ediger, M. (2002). Listening and the language arts. ERIC.
- [48]. Elemen, B. (2014). Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin lisans düzeyinde kullandıkları dinleme stratejileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- [49]. Emiroğlu, S. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme sorunlarına ilişkin görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 271-306.
- [50]. Emiroğlu, S. ve Pınar, F. N. (2013). Dinleme becerisinin diğer beceri alanları ile ilişkisi. *Turkish Studies*, 8(4), 769-782.
- [51]. Epçaçan, C. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 331-352.
- [52]. Er, O. (2011). İlköğretim sekizinci sınıf türkçe dersi öğretim programı dinleme/izleme alanının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- [53]. Ercan, A. N. ve Ateş, M. (2015). Türkçe öğretmenlerinin dinleme stillerinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 107-119.
- [54]. Erdem, A. ve Erdem, M. (2015). The effect of constructivist blended learning environment on listening and speaking skills. *Elementary Education Online*, 14 (3), 1130-1148.
- [55]. Erten, Ö. (2011). Müzik dinleyerek okumanın okuduğunu anlama üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- [56]. Ghaderpanahi, L. (2012). Using authentic aural materials to develop listening comprehension in the EFL classroom. *English Language Teaching*, 5(6), 146.
- [57]. Girmen, P. ve Bayrak, E. (2013). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama sürecinde kullandıkları zihinsel beceri düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 211-248.
- [58]. Göçer, A. (2007). "Bir öğrenme alanı olarak anlama eğitimi ve türkçe öğretimindeki yeri". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (23), 17-39.
- [59]. Göğüş, B. (1978). Türkçe ve yazın eğitimi. Ankara: Gül Yayınevi.
- [60]. Gözütok, F. D. (2006). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- [61]. Gücüyeter, B. (2009). Türk dili ve edebiyatı derslerinde dinleme eğitimi/Listennig training on turkish language and literature lesson. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 161-170.
- [62]. Güleç, S. ve Bozkurt, M. (2014). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin dinledikleri metinlerin doğa sevgisi, temizlik ve sağlıklı olma tutumlarına etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(2), 453-467.
- [63]. Gündoğdu, A. E. (2011). İlköğretim sekizinci sınıf dinleme metinlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 6(1), 1217-1227.
- [64]. Güneş, F. (2013). Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller. Ankara: Pegem A Akedemi.
- [65]. Gürel, E. ve Tat, M. (2012). Bir iletişim edimi olarak dinleme ve türkçede bulunan dinleme temalı atasözleri ile deyimler üzerine bir içerik analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(5), 277-297.
- [66]. Hawkins, R. O., Musti-Rao, S., Hale, A. D., McGuire, S., & Hailley, J. (2010). Examining listening previewing as a classwide strategy to promote reading comprehension and vocabulary. *Psychology in the Schools*, 47 (9), 903-916.
- [67]. Hedrick, W. B., & Cunningham, J. W. (2002). Investigating the effect of wide reading on listening comprehension of written language. *Reading Psychology*, 23(2), 107-126.

- Iwankovitsch, R. (2001). The importance of listening. *Language Arts Journal of Michigan*, 17(2), 2.
- [68]. Janusik, L. A., & Wolvin, A. D. (2009). 24 hours in a day: A listening update to the time studies. *The Intl. Journal of Listening*, 23(2), 104-120.
- [69]. Kahraman, A. (2015). 12. dinleme becerisi öğretimi ya da külkedisi sinderella. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (45), 144-159.
- [70]. Kaplan, H. (2004). İlköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- [71]. Karabacak, E. (2014). Seçici dinleme eğitiminin 6. Sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.*
- [72]. Karabay, A. (2014). Dinleme metinlerinin sınıf içi uygulamaları classroom practices of listening texts. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 29(3), 81-94.
- [73]. Karadüz, A. (2010). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(2), 39-55.
- [74]. Karasakaloğlu, N. ve Bulut, B. (2012). Görsel destekli dinleme metinlerinin anlamaya etkisi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(2), 722-733.
- [75]. Karatay, H., Dolunay, S.K. ve Savaş, Ö. (2014). Türkçe öğretmenlerinin etkin dinleme ve dönüt durumları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(4), 85-106.
- [76]. Katrancı, M. ve Yangın B. (2013). Üstbilis stratejileri öğretiminin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutuma etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 733-771.
- [77]. Kavcar, (2005). Okuma ve dinleme öğretimi. Ankara: Engin Yayıncılık.
- [78]. Kaya, E. (2015). Ortaokul (5-8) Türkçe dersi dinleme eğitimi etkinliklerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri açısından incelenmesi: Durum çalışması. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.*
- [79]. Kemiksiz, Ö. (2016). Türkçe derslerindeki dinleme metinlerinde dinleme yöntem/teknik-text türü ilişkisi/The relationship between listening method/technique-text type in listening texts of turkish courses. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1), 15-30.
- [80]. Keskil, G. (1997). Listening vs. reading: An experiment to see how they improve each other. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 135-140.
- [81]. Kocaadam, D. (2011). Not alarak dinleme eğitiminin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- [82]. Kodan, H. ve Özdemir, H. (2016). İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin dinlediklerini anlama düzeyinin belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 15-27.
- [83]. Kline, J. A. (1996). *Listening effectively*. Alabama: Air University Press.
- [84]. Kurudayıoğlu, M. ve Çetin, Ö. (2015) Temel beceriler ve Türkçe öğretimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-19.
- [85]. Kuşcu, H. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme, konuşma, okuma ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde Türkçe öğretiminin rolü (Çekmeköy ilçesi örneği). *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- [86]. Lehto, J., & Anttila, M. (2003). "Listening comprehension in primary level grades two, four and six". *Scandinavian Journal of Educational Research*, 47(2), 133-143.
- [87]. Lüle Mert, E. (2014). Türkçenin eğitimi ve öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesi sürecinde kullanılabilecek etkinlik örnekleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 23-48.
- [88]. Lundsteen, S. W. (1979). *Listening: Its impact on reading and the other language arts*. Urbana IL: National Counsel of Teachers of English.
- [89]. Macit, İ. ve Demir, M. K. (2016). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin kâğıttan okuma becerileri ile ekran okuma tercih düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 331-346.

- [90]. Maden, S. (2013). Niçin dinlemiyoruz? Dinleyememe probleminin sosyokültürel analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(1), 49-83.
- [91]. Maden, S. ve Durukan, E. (2011). "Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 101-112.
- [92]. Markert, S. J. (1974). Relationships between listening comprehension and reading comprehension among second-graders. Unpublished master of education. Rutgers University, New Jersey.
- [93]. Mead, N. A., & Rubin, D. L. (1985). Assessing listening and speaking skills. *ERIC Digest*.
- [94]. MEB (1998). İlköğretim okulu Türkçe dersi taslak öğretim programı. Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- [95]. MEB (2006). İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- [96]. Mehrpour, S., & Rahimi, M. (2010). The impact of general and specific vocabulary knowledge on reading and listening comprehension: A Case of Iranian EFL Learners. *System*, 38(2), 292-300.
- [97]. Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme becerisine yönelik ölçme değerlendirme çalışmalarında üstbilis stratejilerinin kullanımı. *Turkish Studies*, 7(1), 1583-1595.
- [98]. Okur, A. ve Beyce, E. (2013). Dinleme becerisinin kültürümüzdeki yeri ve dinleme eğitiminin önemi: kutadgu bilig örneği üzerinden. *Turkish Studies*, 8(4), 1099-1110.
- [99]. Osada, N. (2004). Listening comprehension research: A Brief Review of the Past Thirty Years. *Dialogue*, 3(1), 53-66.
- [100]. Özbay, M. (2013). Türkçe özel öğretim yöntemleri 1. Ankara: Öncü Kitap Yayıncılık.
- [101]. Özbay, M. (2014a). Türkçe özel öğretim yöntemleri 2. (6. Baskı). Ankara: Öncü Kitap Yayıncılık.
- [102]. Özbay, M. (2014b). Türkçe eğitimi açısından dilbilgisi öğretimi. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- [103]. Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 7(1), 87-97.
- [104]. Özmen, G. ve Taşkaya, S.M. (2016). Doğal sesle ve videodan yapılan dinleme çalışmalarının anlamaya etkisinin karşılaştırılması. 11-14 Mayıs 2016. 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı İçinde (s. 1903-1910). Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- [105]. Pearson, P. D., & Fielding, L. (1982). Research update: Listening comprehension. *Language Arts*, 59(6), 617-629.
- [106]. Rasinski, T. V. (1990). Effects of repeated reading and listening-while-reading on reading fluency. *The Journal of Educational Research*, 83(3), 147-150.
- [107]. Richards, J. C. (2008). Teaching listening and speaking. Cambridge University Press.
- [108]. Ratebi, Z., & Amirian, Z. (2013). The use of metacognitive strategies in listening comprehension by Iranian university students majoring in English: A comparison between high and low proficient listeners. *Journal of Studies in Education*, 3(1), 140-154.
- [109]. Robertson, A.K. (2002). Etkili dinleme. (E. Sabri Yarmalı, Çev.). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- [110]. Sever, S. (2004). Türkçe öğretimi ve tam öğrenme. (Dördüncü Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- [111]. Sevim, O. ve Kaya, E. (2016). Ortaokul (5-8) Türkçe dersi dinleme eğitimi etkinliklerinin öğretmen görüşleri açısından incelenmesi: Durum çalışması. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 277-296.
- [112]. Şahin, A. ve Aydın, G. (2009). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi dinleme becerisi farkındalıklarının belirlenmesine yönelik bir anket geliştirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 454-464.
- [113]. Şahin, A., Aydın, G. ve Sevim, O. (2015). Cornell not alma tekniğinin dinlenen metni anlamaya ve kalıcılığa etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(29), 29-36.

- [114]. Şahin, C. (2013). Dinleme metinlerinden önce ve sonra sorulan soruların dinlediğini anlamaya ve hatırlamaya etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 66-84.
- [115]. Tabak, G. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 171-181.
- [116]. Temizkan, M. (2007). İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde okuma stratejilerinin okuduğunu anlama üzerindeki etkisi. *Yayımlanmamış doktora tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [117]. Temur, T. (2010). Dinleme metinlerinden önce ve sonra sorulan soruların üniversite öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyine etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 303 -319.
- [118]. Türkyılmaz, M. (2010). Bir ders aracı olarak dinleme metinlerinin anlamaya etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 207-220.
- [119]. Tüzel, S. ve Keleş, E. (2013). Dinleme öncesi ve dinleme sonrası verilen soruların 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyine etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(23), 27-45.
- [120]. Umagan, S. (2007). İlköğretimde Türkçe öğretimi. Ahmet Kırkkılınç ve Hayati Akyol (Ed). *Dinleme eğitimi içinde* (s. 149-163). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- [121]. Ünal, F. T. ve Özer, F. (2014). Türkçe öğretiminde dinleme becerisi ile ilgili kaynakça çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırması*, 3(2), 203-218.
- [122]. Vandergrift, L. (2004). 1. Listening to learn or learning to listen?. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 3-25.
- [123]. Ünal, Ş. (2006). Türkçe öğretimi. (Üçüncü Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- [124]. Vural, B. (2008). Öğrenci merkezli eğitim ve çoklu zeka. (İkinci Baskı). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- [125]. Wacker, K. G., & Hawkins, K. (1995). Curricula comparison for classes in listening. *International Journal of Listening*, 9(1), 14-28.
- [126]. Wetstone, H. S., & Friedlander, B. Z. (1974). The effect of live, tv, and audio story narration on primary grade children's listening comprehension. *The Journal of Educational Research*, 68 (1), 32-35.
- [127]. Winn, D. D. (1988). Develop listening skills as a part of the curriculum. *The Reading Teacher*, 42(2), 144-146.
- [128]. Yangın, B. (1999). İlköğretimde etkili öğretme ve öğrenme öğretmen el kitabı modül 4. *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. Ankara: MEB.
- [129]. Yazkan, M. (2000). İlköğretim okullarının 1. Kademesinde dinlediğini anlama davranışının kazandırılmasına dramatizasyonun etkisi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [130]. Yıldırım, F. ve Er, O. (2013). Türkçe dersi öğretim programı dinleme / izleme alanı amaç ve kazanımlar boyutunun öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı*, 2(2), 231-250.
- [131]. Yıldırım, K., Yıldız, M. ve Ateş, S. (2011). Kelime bilgisi okuduğunu anlamamanın anlamlı bir yordayıcısı mıdır ve yordama gücü metin türlerine göre farklılaşmakta mıdır? *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri/Educational Sciences: Theory*, 11(3), 1531-1547.
- [132]. Yıldırım, K., Yıldız, M., Ateş, S. ve Rasinski, T. (2010). İlköğretim beşinci sınıf Türk öğrencilerin metin türlerine göre okuduğunu ve dinlediğini anlama düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3), 1855-1891.
- [133]. Yıldız, C. (2006). Türkçe öğretimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- [134]. Yıldız, N. ve Kılınç, A. (2015). Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 17-34.

- [135]. Yılmaz, İ. (2007). Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirmeye yönelik önerilen etkinliklerin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- [136]. Yorulmaz, M. (2009). Göreve dayalı öğretim yönteminin Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinde kullanılmasının avantajları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Bütüncül Dereceleme Ölçeği Örneği

Puan	Ölçütler
4	Konuyu tümüyle iyi anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler mantıklı gerekçelerle desteklenmiştir. Konuyu farklı örneklerle açıkladı. Olaylar arasında farklı bağlantılar kurdu. Konuyla ilgili çelişkili açıklama yapılmadı.
3	Konuyu anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler mantıklı gerekçelerle desteklenmişti fakat yeterli değildi. Yazılı açıklamalar yeterliydi.
2	Konunun çoğunu anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler desteklenmişti fakat yeterli değildi. Anlatımda çelişkili açıklamalar yapıldı.
1	Konunun birazını anladığını gösterdi. Örnekler yeterli değildi. Önemli eksikler var.

1. GÜN

Dinleme öncesi:

Çalışma yapılmadan önce öğrenciler, yapılacak dinleme çalışmasıyla ilgili bilgilendirildi. Öğrencilerle yaptığımız 3 haftalık deneme çalışmaları uzman ve öğretmen görüşü de alınarak süzülükten sonra derse geçiş yapıldı. İlk olarak videodan dinleme yapıldı. Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Bilgilendirici metnin videodan 2 defa dinleneceği belirtildi.

Dinleme sırası:

Esra'nın Dişleri adlı bilgilendirici metin dinletildi.

Esra'nın Dişleri (1. Gün video)

Esra okuldan koşarak eve geldi. Annesi onu beklemiyordu şaşırıldı.

-Ne oldu kızım? Diye heyecanla sordu. Esra ağlayarak cevap verdi.

-Anneciğim dişlerim kanıyor. Bu yüzden de arkadaşlarım bana güldü, dedi.

Annesi, hemen Esra'yı diş doktoruna götürdü. Doktor, Esra'nın dişlerini kontrol etti. Annesine : “Kızınızın dişleri çürümüş ve diş etleri gelişmemiş.” dedi. Doktor bir reçete yazdı. Reçete de “Her çeşit meyve ve sebzeyi yiyecek, dişlerini günde üç defa fırçalayacak, dişleri ile sert kabuklu yiyeceklerin kabuklarını kırmayacak.” diye yazıyordu.

Esra doktorun reçeteye yazdıklarını yaptı ve kısa zamanda iyileştiğini fark etti. Artık Esra'nın çok sağlıklı dişleri vardı. O günden sonra Esra hem yediklerine dikkat ediyordu hem de arkadaşlarını bu konuda uyarıyordu. Diş sağlığının ne kadar önemli olduğunu anlatıyordu.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve videodan yapılan ilk dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek sefer tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Esra eve gelmeden önce neredeymiş?

2. Esra'nın dişleri neden çürümüş olabilir?

3. Arkadaşları Esra'ya ne yapıyorlardı?

A) Taş atıyorlar B) Gülüyorlar C) Eve getiriyorlar

4. Annesi Esra'yı nereye götürüyor?

A) Doktora B) Okula C) Babasının yanına

Sınav sırası:

Sınav sırasında erken bitiren öğrenciler bazen dikkat dağıtabiliyorlardı. “bitti” diyerek diğer öğrencilerin dikkatini dağıtmaları aynı zamanda öğrenciler tarafından da tepkiyle karşılandı. Uyarı yapıldıktan sonra sınava kalındığı yerden devam edildi.

Dinleme öncesi:

Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Hikâyeedici metnin doğal sesle 2 defa okunacağı ve iyice dinlenilmesi gerektiği belirtildi.

Dinleme sırası:

Çilli Horoz adlı hikâyeedici metin dinletildi.

Çilli Horoz (1. Gün doğal ses)

Çilli horoz sabah erkenden kalktı. Zaten Çilli Horoz erken kalkmayı çok seviyordu. Hemen hazırlıklara başladı. Hemen elini yüzünü yıkadı. Bugün hava çok soğuktu. Karnı çok acıkmıştı. Önce ne yapsam diye düşündü. Ardından Çilli Horoz hemen işe koyuldu. Çünkü sahibi olan Hasan dayıyı uyandırması gerekiyordu. Bu yüzden ötmesi gerekiyordu. Çilli horoz uzun uzun öttü:

-Ü ürü üüüüü!

Birkaç defa öttükten sonra Hasan dayı esneyerek uyandı. Hasan dayı, Çilli Horozu çok seviyordu. Çünkü, Çilli horoz her zaman onu uykusundan uyandırıyordu. Hasan dayı elini yüzünü yıkadı. Kümese gitti ve Çilli Horoz'u sevdi. Ona arpa ile yapılmış yem verdi. Çilli Horoz yemini yedi ve bahçede gezmeye başladı. Hem Hasan dayı hem de Çilli Horoz çok mutluydular.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve doğal sesle okunan metinde öğrencilerin videoyla yapılan çalışmaya göre daha derli toplu dinleme ruh hali içindeydi. İki defa dinlettirilen hikâyeedici metinle ilgili öğrenciler sıkıntı oluşturacak herhangi bir problem ortaya koymadılar. Buradaki en önemli neden, metni okuma sırasında ses tonumu sınıfın durumuna ve ortamına göre ayarlayabilmem gösterilebilir.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve doğal sesle yapılan dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi

kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Hasan dayı yemesi için Çilli Horoz' a ne vermiştir?

2. O gün hava nasılmış?

3. Çilli horoz Hasan dayıyı nasıl uyandırıyor?

A) Öterek

B) Kapıya vurarak

C) Zili çalarak

4. Çilli Horoz yemini yedikten sonra ne yapmış?

A) Kitabını okumuş.

B) Bahçede gezmiş.

C) Oyun oynamış.

Sınav sırası:

Bir iki öğrencinin bitirir bitirmez ayağa kalkıp gezmek istemeleri üzerine küçük uyarılar yapıldıktan sonra sınava kalındığı yerden devam edildi.

Değerlendirme:

2. GÜN

Dinleme öncesi:

Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. İlk olarak bilgilendirici metnin doğal sesle iki defa okunacağı ve iyice dinlenilmesi gerektiği belirtildi.

Dinleme sırası:

Nasrettin Hoca Hikâyeleri adlı bilgilendirici metin dinletildi.

NASRETTİN HOCA HİKÂYELERİ (2. Gün doğal ses)

Nasreddin Hoca bir yaz günü yolculuk ederken, öğle vaktine doğru bir hayli susar. İlerde bir göl görür. Şöyle kana kana su içmeyi düşünerek gölün kenarına gelir, avucunu doldurur, hızla bir kaç yudum yutar; amma midesi bulanır, tükürmeye çalışır. İlk defa

karşılaştığı bir su olan Acıgöl'ün acı suyu midelerini berbat etmiştir. Hoca civarda aranırken küçük bir su kaynağına rastlar. Suyun tatlı su olduğunu anlayınca, önce ağzını iyice çalkalar, sonra da kana kana su içer, Eşegini de sular. Şakır şakır dalgalanan Acıgöl'e şöyle bir bakar, su içtiği kaynaktan avucunu doldurarak gölün kenarına gelir;

-“Cimri zenginin zekâtsiz malı gibi şişinip durma!... Su dediğin böyle olur” diyerek avucundaki suyu şak diye gölün yüzüne savurur.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve doğal sesle yapılan dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Nasrettin Hoca ne zaman susar?
2. Nasrettin Hoca'nın midesi bulanınca ne yapar?
3. Nasrettin Hoca ilk olarak nerden su içmiştir?
A) Acı Göl B) Tatlı Göl C) Tuzlu Göl
4. Nasrettin Hoca şak diye suyu nereye savurur?
A) Denize B) Ormana C) Gölün Yüzüne

Sınav sırası:

Tüm sınıfın etkin katılımıyla yapılan sınavda herhangi bir olumsuzluk yaşanmadı. Oturma düzeni aşağıdaki gibidir.

Dinleme öncesi:

Çalışma yapılmadan önce öğrenciler, yapılacak dinleme çalışmasıyla ilgili bilgilendirildi ve ardından videodan dinleme yapıldı. Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Bilgilendirici metnin videodan iki defa dinleneceği belirtildi.

Dinleme sırası:

İlk Rüya adlı hikâye edici metin dinletildi.

İLK RÜYA (2. Gün video)

Dokuz yaşıyaydım. Yıldızım da dokuz yaşıyaydı. Her gece yıldızım ile konuşurduk. Bir gece birlikte okula gitmeye karar verdik. Okula gider gitmez yıldızım siyah gözlü bir kediye dönüştü. Tahtaya üç farklı korkuluk çizmemi istedi. Ben de çizdim.

Kedim, “Hadi, inin tahtadan, sıralara oturun” dedi. Korkuluklar tahtadan inip sıralara oturdular. Bir anda aralarında bir de at katıldı. Kedi, atın sırtına atlayıverdi. Korkuluklar durur mu? Onlar da atın peşinden koşmaya başladılar. Okulun duvarındaki bütün resimler canlanarak yürümeye başladı. Okul bir anda boşalmıştı. Hepsi gökyüzünde beliren mavi bir yolda yürüyordu. Mavi yol kırıldı kırılacak onları kurtarmalıyım. Bunu anacak yıldızımı çağırarak yapabilirdim. Çağırdım ama yıldızım gelmedi. Bir anda bütün rüya kahramanları kayboldu. Bu rüya, çocukluğumu süsleyen ilk rüyaydı.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve videodan yapılan dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Metindeki kahramanları yazınız?
2. Tahtaya kaç farklı korkuluk çizilmesi istendi?

3. Metin başlığındaki rüyanın eş anlamlısı nedir?

- A) Kabus B) Hayal C) Korku

4. Yıldız neye dönüşmüştür?

- A) Kediye B) Köpeğe C) Eşeğe

Sınav sırası:

Tüm sınıfın etkin katılımıyla yapılan sınavda herhangi bir olumsuzluk yaşanmadı.

Değerlendirme:

3. GÜN

Dinleme öncesi:

İlk olarak videodan dinleme yapıldı. Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinlikle derse giriş yapıldı. Bilgilendirici metnin videodan iki defa dinleneceği belirtildi.

Dinleme sırası:

Atabarı'nın Öyküsü adlı bilgilendirici metin dinletildi.

ATABARI'NIN ÖYKÜSÜ (3. Gün video)

Artvin oyun ekibi, Atatürk'un isteği ile Balkan Festivali'ne davet edilir. Davet üzerine Artvin oyun ekibi İstanbul'a gelir. Gösteriler için hazırlıklar tamamlanmıştır. Gösteriler güzel bir oyunla başlar. Gösterilere Atatürk de izleyici olarak katılır. Sahneye Artvin oyun ekibi çıkar. Oyunlarını sahnede oynamaya başlarlar. Sıra Artvin barına gelince salon seyircilerin alkışlarıyla çınlar. Atatürk de yerinden kalkarak oyuna katılır. Yanındaki yetkililer de oyuna girerler. Gösteri bittikten sonra, ekip Artvin'e döner.

Ekipte bulunanlar, Artvin valisine gezi izlenimlerini anlatırlar. Atatürk'e duydukları hayranlık karşısında barın adının Ata'mızın adı ile ölümsüzleşmesini isterler. Vali beyin önderliğinde Atatürk'e şu telgrafi çekerler. "Balkan Festivali'nde ekibimizle lütfederek oynadığınız Artvin barının adını Atabarı olarak adınızla ölümsüzleştirmek istiyoruz." İşte Artvin barı, o günden sonra Atabarı ismini almıştır.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve videodan yapılan ilk dinlemede öğrenciler, ilk dinlemede zorlandıklarını ardından ikinci dinlemede ise bu problemin ortadan kalktığını ifade ettiler. Burda da tam bir sınıf duruşu sergilediler.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek sefer tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Artvin oyun ekibi Atatürk ün isteğiyle nereye davet edilir?
2. Sıra Artvin oyununa gelince neler yaşanır?
3. Artvin barı o günden sonra hangi ismi alır?
A) Atabarı B) Ata Halayı C) At Arabası
4. Gösteri bittikten sonra ekip nereye döner?
A) Adana B) Ankara C) Artvin

Sınav sırası:

Sınav sırasında erken bitiren öğrenciler bazen dikkat dağıtabiliyorlardı. “bitti” diyerek diğer öğrencilerin dikkatini dağıtmaları aynı zamanda öğrenciler tarafından da tepkiyle karşılandı. Uyarı yapıldıktan sonra sınava kaldığı yerden devam edildi. Oturma düzeni de aşağıdaki gibiydi.

Dinleme öncesi:

Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Doğal sesle 2 defa okunacağı ve iyice dinlenilmesi gerektiği belirtildi.

Dinleme sırası:

Büyük Veli adlı hikâye edici metin dinletildi.

BÜYÜK VELİ (3. Gün doğal ses)

Veli, artık büyümüştü. Okula gitmeye başlamıştı. Okul açılmadan önce de babası ile birlikte pazara gittiler. Babası Veli'ye kalem aldı. Veli kalemler ile yazı yazdı, resim yaptı. Annesi ona kitap alıp, okudu. Veli, bilmediklerini öğretmenine sordu. Öğretmeni Veli'ye aferin dedi.

Babası, Veli'ye para verdi. Veli parasını kumbaraya koydu. Veli'nin parası çok olunca parasıyla yün iplik aldı. Annesi de on kazak ördü. Havalarda da gün geçtikçe soğuyordu. Kar durmadan yağıyordu. Okulda herkes üşüyordu. Veli de bu yüzden onlara gülüyordu. Annesine teşekkür etti.

Veli derslerine çok çalışmıştı. Karne zamanı da gelmişti. Veli karnesini aldı. Pekiyi ile ikinci sınıfa geçmişti. Çok sevindi. Karnesini annesine ve babasına gösterdi. Onlarda Veli'ye karne hediyesi olarak bir tane kol saati aldılar.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve doğal sesle okunan metinde öğrencilerin videoyla yapılan çalışmaya göre daha derli toplu dinleme ruh hali içindeydi. İki defa dinlettirilen hikâyecici metinle ilgili öğrenciler sıkıntı oluşturacak herhangi bir problem ortaya koymadılar. Buradaki en önemli neden, metni okuma sırasında ses tonumu sınıfın durumuna ve ortamına göre ayarlayabilmem gösterilebilir.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Veli havalar soğuduğunda neden üşümedi?
2. Veli babasının aldığı kalemlerle ne yaptı?
3. Veli biriktirdiği para ile ne aldı?

A) Oyuncak B) Yün iplik C) Kazak

4. Annesi ve babası Veli'ye karne hediyesi olarak ne aldılar?

- A) Bisiklet B) Oyuncak C) Kol saati

Sınav sırası:

Bu dinleme çalışmasında da sınav sırasında öğrencilerle ilgili daha önce görüşünü alıp sınıf düzeni bozulmasın diye sınavlarını okumayacağımız öğrenciler de sınava dahil edildi. Bir iki öğrencinin bitirir bitirmez ayağa kalkıp gezmek istemeleri üzerine küçük uyarılar yapıldıktan sonra sınava kaldığı yerden devam edildi.

Değerlendirme:

4. GÜN

Dinleme öncesi:

Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. İlk olarak bilgilendirici metnin doğal sesle iki defa okunacağı ve iyice dinlenilmesi gerektiği belirtildi.

Dinleme sırası:

Halk Oyunlarımız adlı bilgilendirici metin dinletildi.

HALK OYUNLARIMIZ (4. Gün doğal ses)

Halk oyunlarımız yurdumuzun dört bir yanında coşkuyla, sevgiyle, heyecanla oynanan oyunlardır. Tarihin eski dönemlerinde dini inanışlar, doğayı taklit etme gibi sebeplerle insanlar birtakım hareketler yapmaya başlamışlar. Zamanla bu hareketlere müzik, ritm, ses gibi öğeler katılmış. Bu öğeler ise halk oyunlarının daha çabuk gelişmesine ve daha fazla yaygınlaşmasına yardımcı olmuştur. Daha sonraki yüzyıllarda halk oyunları kendi iç ve dış yapısındaki gelişmelerini sürdürmeye devam etmiş ve nihayet günümüze kadar gelmiştir.

Ülkemiz, birbirinden çok farklı coğrafik yapılara ve mevsim değişikliklerine sahiptir. Bu durum halk kültürüne ve halk oyunlarına yansımıştır. Türk halk oyunları; düğünlerde, nişanlarda, askere uğurlamada, yaylaya çıkış ve inişte, doğumda, dini ve milli bayramlarda, zaferlerin sonunda, Hıdırellez ve Nevruz gibi mevsimlik bayramlarda, hasat sonunda oynanır.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve videodan yapılan ilk dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Halk oyunlarımız nasıl oyunlardır?
2. Halk oyunlarımız nelerde oynanır?
3. Aşağıdakilerden hangisi mevsimlik bayramlardan değildir?
A) Hıdırellez B) Hızireller C) Nevruz
4. Aşağıdakilerden hangisi Türk halk oyunlarından birisidir?
A) Asker uğurlama B) Yüzme C) Koşu

Sınav sırası:

Tüm sınıfın etkin katılımıyla yapılan sınavda herhangi bir olumsuzluk yaşanmadı. Oturma düzeni de aşağıdaki gibiydi.

Dinleme öncesi:

Çalışma yapılmadan önce öğrenciler, yapılacak dinleme çalışmasıyla ilgili bilgilendirildi ve ardından videodan dinleme yapıldı. Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Bilgilendirici metnin videodan iki defa dinleneceği belirtildi.

Dinleme sırası:

Büyük Tehlike adlı hikâye edici metin dinletildi.

BÜYÜK TEHLİKE (4. Gün video)

Aylin ve Elif annelerinden izin alarak hafta sonu tatilinde denize yüzmeye gittiler. Aylin çok heyecanlı idi. Çünkü ilk defa denizi görecekti. Sabah erkenden hazırlandı. Babası onu araba ile Elif'in evine bıraktı. Aylin'in geldiğini gören Elif, hemen kapıya koştu. Kapıyı açıp birbirilerine sarılarak hasret giderdiler. Sonra da ne yapacaklarına karar verdiler. Planlarını hazırladıktan sonra valizlerini hazırlamaya başladılar.

Aylin ve Elif dolmuş ile plaja gittiler. Hava çok sıcaktı. İnsanlar de denizde yüzerek serinlemeye çalışıyorlardı. Aylin biraz korkarak suya girdi. Elif Aylin'in yüzemediğini bilmiyordu.

Aylin su ile oynarken birden büyük bir dalga geldi. Aylin dengesini kaybetti ve suya battı. Elif Aylin'in suya battığını gördü. Hemen koştu ve Aylin'i suyun dışına çıkardı. Aylin çok korkmuştu ve ağlıyordu.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve videodan yapılan ilk dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Aylin suya neden batmış?

2. Aylin neden çok heyecanlıymış?

3. İnsanlar sıcak havada nasıl serinliyorlarmış?

A) Soğuk su içerek B) Suda yüzerek C) Pencereleri açarak

4. Aylin'i Elif'in evine kim götürmüş?

A) Annesi B) Babası C) Dedesi

Sınav sırası:

Tüm sınıfın etkin katılımıyla yapılan sınavda herhangi bir olumsuzluk yaşanmadı.

Değerlendirme:

5. GÜN

Dinleme öncesi:

İlk olarak videodan dinleme yapıldı. Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinlikle derse giriş yapıldı. Bilgilendirici metnin videodan iki defa dinleneceği belirtildi.

Dinleme sırası:

Kuşları Besleyelim adlı bilgilendirici metin dinletildi.

KUŞLARI BESLEYELİM (5. Gün video)

Kuş besleme masası iki şekilde yapılır. Birinci şekilde bir metre uzunluğunda kalınca tahta çubuk bir ucundan toprağa gömülür. Bu tahtanın açıkta kalan ucuna önceden hazırlanan yem tahtası çakılır. İkinci şekilde ise bir metre uzunluğundaki tahta çubuğa yanlamasına yarım metre uzunluğunda başka bir tahta çubuk çakılır veya başlanır. Yem tahtalı masaya konan kuşlar masada daha uzun sürede kalır. Bu nedenle birinci şekilde hazırlanan kuş besleme masası kuşları incelemek için daha uygundur.

Peki, kuşlara bu masalarda yem olarak neler verilir, biliyor musunuz? Ekmek kırıntısı, mısır, buğday, darı vb. yiyecekler koyabilirsiniz. Kuş masası sayesinde çevrenizdeki kuşları besleme ve inceleme fırsatı bulacaksınız. Kuşları birbirinden ayırt etmek için gagalarına, pençelerine, kuyruklarına, kanatlarına, tüylerinin renklerine bakmayı da unutmayınız.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve videodan yapılan ilk dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek sefer tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Kuşları birbirinden ayırt etmek için nelere bakmalıyız (iki tanesini yazınız)?
2. Kuşlara hazırlanan masalarda yem olarak neler verilir (iki tanesini yazınız)?
3. Kuş besleme masası kaç şekilde yapılır?
A) Bir B) Üç C) İki
4. Kuşlar aşağıdaki masalardan hangisinde daha uzun sürede kalmaktadır?
A) Yem tahtalı masa
B) Kuş besleme tahtası
C) Büyük tahtalı masa

Sınav sırası:

Sınav sırasında erken bitiren öğrenciler bazen dikkat dağıtabiliyorlardı. “bitti” diyerek diğer arkadaşlarının dikkatinin dağıtılmasının önüne geçilmesi için öğrencilere başarı testinin arkasına resimler yapılması istenmiştir. Böylelikle yaşanabilecek olumsuz durumların önüne geçilmiştir. Oturma düzeni de aşağıdaki gibiydi.

Dinleme öncesi:

Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Doğal sesle iki defa okunacağı ve iyice dinlenilmesi gerektiği belirtildi.

Dinleme sırası:

Benekli Kuzucuk adlı hikâyeedici metin dinletildi.

BENEKLİ KUZUCUK (5. Gün doğal ses)

Anne koyunun dört tane küçük kuzusu vardı. Bunlardan üç tanesi kar gibi bembeyazdı. Bir tanesinin ise siyah benekleri vardı. Koyun benekli kuzunun kirli olduğunu düşünüyordu.

Onu su ile yıkamaya karar verdi ve hemen ardından su ile yıkadı ama siyah benekleri çıkmadı. O zaman benekli kuzuyu dereye götürmeye karar verdi. Benekli kuzuyu dereye götürdü ve orada yıkadı. Ama yinede o benekler bir türlü çıkmadı.

Bu sefer anne koyun kuzusunu çobanın yanına götürdü. Çoban kavalını çalıyordu. Anne koyun ile benekli kuzuyu görünce ayağa kalktı. Benekli kuzuyu kucağına aldı ve onu aman ne güzel kuzu diye öpmeye başladı.

Anne koyun kuzusunu benekleri ile sevmesini öğrenmişti. Benekli kuzuyu kardeşlerinin yanına götürdü ve hep beraber ot yemeye başladılar.

1. Anne koyunun kaç kuzusu varmış?
2. Koyun neden benekli kuzuyu yıkamayı düşünmüş?
3. Koyun benekli kuzuyu en son kime götürmüş?
A) Sahibine B) Çobana C) Muhtara
4. Benekli kuzu temizlenmiş mi?

A) Evet temizlenmiş.

B) Hayır temizlenmemiş.

C) Kirli değilmiş.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve doğal sesle okunan metinde öğrencilerin videoyla yapılan çalışmaya göre daha derli toplu dinleme ruh hali içindeydi. İki defa dinlettirilen hikâyeye edici metinle ilgili öğrenciler sıkıntı oluşturacak herhangi bir problem ortaya koymadılar. Buradaki en önemli neden, metni okuma sırasında ses tonumu sınıfın durumuna ve ortamına göre ayarlayabilmem gösterilebilir.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları

anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Veli havalar soğuduğunda neden üşümedi?

2. Veli babasının aldığı kalemlerle ne yaptı?

3. Veli biriktirdiği para ile ne aldı?

A) Oyuncak B) Yün iplik C) Kazak

4. Annesi ve babası Veli'ye karne hediyesi olarak ne aldılar?

A) Bisiklet B) Oyuncak C) Kol saati

Sınav sırası:

Bu dinleme çalışmasında da sınav sırasında öğrencilerle ilgili daha önce görüşünü alıp sınıf düzeni bozulmasın diye sınavlarını okumayacağımız öğrenciler de sınava dahil edildi. Bir iki öğrencinin bitirir bitirmez ayağa kalkıp gezmek istemeleri üzerine küçük uyarılar yapıldıktan sonra sınava kalındığı yerden devam edildi.

Değerlendirme:

6. GÜN

Dinleme öncesi:

Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. İlk olarak bilgilendirici metnin doğal sesle iki defa okunacağı ve iyice dinlenilmesi gerektiği belirtildi.

Dinleme sırası:

Engelli Olmak adlı bilgilendirici metin dinletildi.

ENGELLİ OLMAK (6. Gün doğal ses)

İnsanlar, çeşitli nedenlerden dolayı engelli doğabilir ya da sonradan herhangi bir nedenle engelli olabilirler. Savaş, doğal afetler, trafik ve iş kazaları da insanların engelli olmasına neden olabilir. Engelliler de bütün insanlar gibi yaşadığımız toplumun birer

parçasıdır. Onların da görevleri, sorumlulukları, yaşama, çalışma gibi hakları vardır. Ne var ki kimi insanlar, engelleri nedeniyle görev ve sorumluluklarını kolaylıkla yerine getiremez. İhtiyaçlarını karşılayamamak, bu kişilerin kendilerini kötü hissetmelerine neden olabilir.

Engellilere yalnızca acımak, onlara geçici yardımlarda bulunmak bir çözüm değildir. Kalıcı çözüm, onları topluma kazandırmaktır. Onları üretici hâle getirecek çalışmalar yapmamız gerekir. Engelli insanların sorunlarına dikkati çekmek amacıyla Dünya Sağlık Örgütü 1966 yılında bir toplantı yapmıştır. Bu toplantıdan sonra örgüt, 10-16 Mayıs tarihlerinin Engelliler Haftası olarak değerlendirilmesini kararlaştırmıştır.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve videodan yapılan ilk dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. İnsanların engelli olmasına neler sebep olabilir (iki tanesini yazınız)?
2. Engellilerin de diğer insanlar gibi hangi hakları vardır (iki tanesini yazınız)?
3. Dünya Sağlık Örgütü tarafından 1996 yılında yapılan toplantıda Engelliler Haftası ne zamandır?
A) 10-16 Mart B) 10-16 Mayıs C) 10-16 Nisan
4. Engellilere nasıl davranmalıyız?
A) Onlarla alay etmeliyiz.
B) Onları toplumda küçük düşürmeliyiz.
C) Onları topluma kazandırmalıyız.

Sınav sırası:

Tüm sınıfın etkin katılımıyla yapılan sınavda herhangi bir olumsuzluk yaşanmadı. Oturma düzeni de aşağıdaki gibiydi.

Dinleme öncesi:

Çalışma yapılmadan önce öğrenciler, yapılacak dinleme çalışmasıyla ilgili bilgilendirildi ve ardından videodan dinleme yapıldı. Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Bilgilendirici metnin videodan iki defa dinleneceği belirtildi.

Dinleme sırası:

Korkak Tavşan adlı hikâyeedici metin dinletildi.

KORKAK TAVŞAN (6. Gün video)

Orman kenarında bir Korkak Tavşan yaşarmış. Geceleri gizlendiği ağaç kovuğundan hiç çıkmazmış. Uyurken korkulu rüya gördüğü zamanlar kan ter içinde uyanır, rüyasında gördükleri sanki gerçekten oluyormuş gibi titrer durmuş. Günlerden bir gün yuvasından fazla uzaklaşmadan yiyecek aramaya çıkmış. Dört beş adım atıp çevresine bakınır, tehlike olmadığına kanaat getirir, öyle ilerlermiş. Ceviz ağacının dalından bir ceviz Korkak Tavşan'ın yanı başına düşmesin mi? Korkak, neye uğradığını şaşırılmış. Akli başından gitmiş. Kapının sürgülerini takıp, yatağın altına saklanmış. Korkak Tavşan'ın daldan düşen bir cevizden kaçtığını Bilge Tavşan görmüş. Yerden cevizi alıp, cebine koymuş. Korkak Tavşan'ın yuvasına gelmiş ve kapıyı çalmış. "Tavşan kardeş, kapıyı açar mısın? Ben geldim. Bilge Tavşan'ım. Seninle konuşmak istiyorum."

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve videodan yapılan ilk dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav

soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Parçadaki kahramanlar kimlerdir?

2. Tavşan korktuktan sonra ne yapmış?

3. Tavşan nerede yaşıyormuş?

A) Parkta B) Orman Kenarında C) Denizin Dibiinde

4. Tavşanın kafasına ne düşmüş?

A) Kavun B) Yaprak C) Ceviz

Sınav sırası:

Tüm sınıfın etkin katılımıyla yapılan sınavda herhangi bir olumsuzluk yaşanmadı.

Değerlendirme:

7. GÜN

Dinleme öncesi:

İlk olarak videodan dinleme yapıldı. Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Bilgilendirici metnin videodan iki defa dinleneceği belirtildi.

Dinleme sırası:

Kuşları Besleyelim adlı bilgilendirici metin dinletildi.

BÜYÜK GAZİ VE CUMHURİYETİN İLANI (7. Gün video)

Türk milleti için en mutlu olaylardan biri cumhuriyetin ilanı olmuştur. Bu mutlu olayın nasıl gerçekleştiğini bilmek, hepimizin göğsünü kabartacaktır. Gazi, 28 Ekim akşamı, yakın arkadaşlarını evine çağırdı. Onlara, devletin cumhuriyetle yönetilmesi konusundaki düşüncelerini açtı. Açıklamalarıyla onları aydınlattı. Bunun için Anayasa’da değişiklik yapılması gerekiyordu. Gazi, “Türkiye Devleti’nin şekli bir cumhuriyettir. Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur.” dedi

Saat akşamın altısı olmuştu. Gazi, tekrar kürsüye çıktı. Mecliste bu konuda ikilik görülüyordu. Uzun tartışmalardan sonra öneri kabul edildi. Cumhuriyet 29 Ekim 1923’ te ilan edildi. Bundan sonra Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti’nin ilk cumhurbaşkanının seçimine geçildi. Oturuma katılan milletvekillerinin hepsi de, oyunu Gazi Mustafa Kemal’e vermişti. Böylece Gazi Mustafa Kemal, cumhurbaşkanlığına seçilmiş oldu.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve videodan yapılan ilk dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek sefer tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Cumhuriyet ne zaman ilan edilmiştir?
- 2 Parçaya göre Türk milleti için en mutlu olaylardan birisi hangisidir?
3. Gazi Mustafa Kemal yakın arkadaşlarını nereye çağırdı?
A) Evine B) Meclise C) Okula
4. Oturuma katılan herkes oyunu kime vermiştir?
A) Mimar Sinan’a
B) Mustafa Kemal’e
C) Mustafa Kemal’in yakın arkadaşına

Sınav sırası:

Sınav sırasında erken bitiren öğrenciler bazen dikkat dağıtabiliyorlardı. “bitti” diyerek diğer öğrencilerin dikkatini dağıtmaları aynı zamanda öğrenciler tarafından da tepkiyle karşılandı. Uyarı yapıldıktan sonra sınava kaldığı yerden devam edildi. Oturma düzeni de aşağıdaki gibiydi.

Dinleme öncesi:

Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Doğal sesle iki defa okunacağı ve iyice dinlenilmesi gerektiği belirtildi.

Dinleme sırası:

Karıncanın Yuvası adlı hikâye edici metin dinletildi.

KARINCANIN YARDIMI (7. Gün doğal ses)

Susayan bir güvercin, öğle vakti hava sıcakken su içmek için bir dere kıyısına inmiş. Tam eğilip içerken bir karıncanın suya düştüğünü görmüş. Zavallı karınca, sudan çıkmak için çırpınıyormuş. Bir tülü suyun içinde çıkamıyormuş. Güvercin, karıncaya çok acımış. Ona yardım etmek istemiş. Kıydan aldığı bir çöpü suya bırakmış. Karınca da çöpe tutunarak kıyıya çıkmış. Böylece güvercin karıncanın hayatını kurtarmış. Karınca güvercine teşekkür etmiş. Bu sırada oradan geçen bir avcı, güvercini görünce sevinmiş. Ne güzel bir av.” diye düşünmüş. Her şeyden habersiz güvercine silahını doğrultmuş. Karınca bunu görünce güvercine yardım etmek istemiş. Avcının çıplak topuğundan ısırılmış. Avcı da acı ile haykırmış. Avcıyı duyan güvercin de havalanıp uçmuş. Böylelikle karınca da güvercinin yaptığı iyiliğin altında kalmamış.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve doğal sesle okunan metinde öğrencilerin videoyla yapılan çalışmaya göre daha derli toplu dinleme ruh hali içindeydi. İki defa dinlettirilen hikâye edici metinle ilgili öğrenciler sıkıntı oluşturacak herhangi bir problem ortaya koymadılar. Buradaki en önemli neden, metni okuma sırasında ses tonumu sınıfın durumuna ve ortamına göre ayarlayabilmem gösterilebilir.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1.Parçanın kahramanları kimlerdir?

2. Güvercini gören avcı ne demiş?

3. Susayan güvercin su içmek için nereye inmiştir?

A) Ormanın derinliklerine

B) Ağacın dalına

C) Dere kıyısına

4. Güvercine yardım etmek isteyen karınca avcının neresini ısırması?

A) Çıplak elini

B) Kolunu

C) Çıplak topuğunu

Sınav sırası:

Bu dinleme çalışmasında da sınav sırasında öğrencilerle ilgili daha önce görüşünü alıp sınıf düzeni bozulmasın diye sınavlarını okumayacağımız öğrenciler de sınava dahil edildi. Bir iki öğrencinin bitirir bitirmez ayağa kalkıp gezmek istemeleri üzerine küçük uyarılar yapıldıktan sonra sınava kalındığı yerden devam edildi.

Değerlendirme:

8. GÜN

Dinleme öncesi:

Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinlikle derse giriş yapıldı. İlk olarak bilgilendirici metnin doğal sesle iki defa okunacağı ve iyice dinlenilmesi gerektiği belirtildi.

Dinleme sırası:

Tutum, Yatırım Ve Türk Malları Haftası adlı bilgilendirici metin dinletildi.

TUTUM, YATIRIM VE TÜRK MALLARI HAFTASI (8. Gün doğal ses)

Parasını, malını, eşyaları, zamanını sağlığını gerektiği gibi koruyan ve kullanan insanlara tutumlu insan diyoruz. Tutumlu insan hem ailesine hem de vatanına faydalı olan insandır. Tutumlu olmak her vatandaşın görevidir. Bu nedenle kişisel eşyalarımızı

koruduğumuz kadar elektriği, suyu, yiyeceklerimizi, okuldaki eşyaları veya bize ait olmayan eşyaları da özenle korumalıyız. Gereksiz yere yanan lambaları söndürmeliyiz. Suyu boşuna akıtmamalıyız. Okuldaki sıraları çizmemeli, tebeşirleri boşa harcamamalıyız. Bindiğimiz dolmuş, otobüs, metro gibi araçlara zarar vermemeli; arkadaşlarımıza veya topluma ait eşyaları da kendimizinkiler kadar korumalıyız.

Bir ülkede yurttaşlar savurgan olursa o ülkenin ekonomisi bozulur. Ülkede işsizlik ve fakirlik baş gösterir. Tüm bu nedenlerle 12 Aralık “Tutum, Yatırım Ve Türk Malları Haftası” olarak kabul edilir.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve doğal sesle okunan metinde öğrenciler olumlu dinleme ruh hali içindeydi. İki defa dinlettirilen hikâyeedici metinle ilgili öğrenciler sıkıntı oluşturacak herhangi bir problem ortaya koymadılar. Buradaki en önemli neden, metni okuma sırasında ses tonumu sınıfın durumuna ve ortamına göre ayarlayabilmem gösterilebilir.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Tutumlu olmak için neler yapabiliriz?
2. Tutumlu insan kime denir?
3. Tutum, Yatırım Ve Türk Malları Haftası ne zamandır?
A) 12 Aralık B) 12 Ocak C) 12 Ekim
4. Aşağıdakilerden hangisi tutumlu insan özellikleri arasında değildir?
A) Sağlığını gerektiği gibi koruyan insan.
B) Eşyalarını gerektiği gibi koruyan insan.
C) Parasını gereksiz yere harcayan insan.

Sınav sırası:

Tüm sınıfın etkin katılımıyla yapılan sınavda herhangi bir olumsuzluk yaşanmadı. Oturma düzeni de aşağıdaki gibiydi.

Dinleme öncesi:

Çalışma yapılmadan önce öğrenciler, yapılacak dinleme çalışmasıyla ilgili bilgilendirildi ve ardından videodan dinleme yapıldı. Dinleme yapılmadan önce öğrencilere dinleme kuralları kısaca hatırlatıldıktan sonra küçük etkinliklerle derse giriş yapıldı. Bilgilendirici metnin videodan iki defa dinleneceği belirtildi.

Dinleme sırası:

Güneş ve Rüzgâr adlı hikâye edici metin dinletildi.

GÜNEŞ VE RÜZGÂR (8. Gün video)

Güneş ve rüzgâr, bir yaz günü kimin daha güçlü olduğunu kendi aralarında tartışmaya başlamışlar. Bundan dolayı ilk rüzgâr ortaya atılmış.

Rüzgâr:

-Benim senden daha güçlü olduğumu kanıtlayacağım. Bunun içinde yapacaklarımı seni şaşırtacaktır demiş. Şu karşıdaki yolda yürüyen paltolu yaşlı adamı görüyor musun? Paltosunu senden daha hızlı çıkaracağıma bahse girerim demiş.

Güneş bir bulutun arkasına çekilmiş ve rüzgâr kasırga şiddetinde esmeye başlamış. O kuvvetle estikçe ihtiyar adam paltosuna daha sıkı sarılıyormuş. Bunu gören rüzgâr daha fazla dayanamamış. Sonunda rüzgâr pes edip durmuş. Güneş bulutların arkasından çıkıp yaşlı adama nazıkçe gülümsemiş. Çok geçmeden adam alnındaki teri silip paltosunu çıkarmış. Sonra, rüzgâra dönmüş nazık ve dostça davranışın, şiddet ve güç gösterisinden daha etkili olduğunu söylemiş.

Yaklaşık bir buçuk dakika süren ve videodan yapılan ilk dinlemede öğrenciler, tam bir sınıf duruşu sergilediler.

Dinleme sonrası:

Dinleme bittikten sonra öğrencilere sınav yaptırıldı. Sınav kâğıtları dağıtılmadan önce sınav sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar hatırlatıldı ve dağıtım sırasında herkesin kendi

kâğıtlarını, ters çevirmeleri istendi. Komutumla sorulara bakılacağı ve sorulan soruları anlamada güçlük çeken ya da okunmayan bir yer var mı diye kontrol edilmesi istendi. Sınav soruları tek seferliğine tarafımdan okundu. Daha sonra 10 dakikalık sınav başlatıldı. Sınavda şu sorular soruldu:

1. Parçanın kahramanları kimlerdir?

2. Rüzgâr kuvvetli estikçe ihtiyar adam ne yapıyormuş?

3. Ortaya ilk kim atılmıştır?

A) Rüzgâr B) Güneş C) İhtiyar adam

4. Parçaya göre kim kazanmıştır?

A) Güneş B) Rüzgâr C) İhtiyar adam

Sınav sırası:

Tüm sınıfın etkin katılımıyla yapılan sınavda herhangi bir olumsuzluk yaşanmadı.

1. Hafta (video)

ESRA’NIN DIŞLERİ

Esra okuldan koşarak eve geldi. Annesi onu beklemiyordu şaşırdı.
-Ne oldu kızım? Diye heyecanla sordu. Esra ağlayarak cevap verdi.
-Anneciğim dişlerim kanıyor. Bu yüzden de arkadaşlarım bana güldü, dedi.
Annesi, hemen Esra’yı diş doktoruna götürdü. Doktor, Esra’nın dişlerini kontrol etti. Annesine: “Kızınızın dişleri çürümüş ve diş etleri gelişmemiş.” dedi. Doktor bir reçete yazdı. Reçete de “Her çeşit meyve ve sebze yiyecek, dişlerini günde üç defa fırçalayacak, dişleri ile sert kabuklu yiyeceklerin kabuklarını kırmayacak.” diye yazıyordu.

Esra doktorun reçeteye yazdıklarını yaptı ve kısa zamanda iyileştiğini fark etti. Artık Esra’nın çok sağlıklı dişleri vardı. O günden sonra Esra hem yediklerine dikkat ediyordu hem de arkadaşlarını bu konuda uyarıyordu. Diş sağlığının ne kadar önemli olduğunu anlatıyordu.

çay

h

g

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. Esra eve gelmeden önce neredeymiş?

.....

.....

.....

.....

2. Esra'nın dişleri neden çürümüş olabilir?

.....

.....

.....

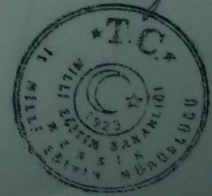
.....

3. Arkadaşları Esra'ya ne yapıyorlardı?

A) Taş atıyorlar B) Gülüyorlar C) Eve getiriyorlar

4. Annesi Esra'yı nereye götürüyor?

A) Doktora B) Okula C) Babasının yanına

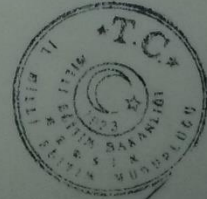
1. Hafta (doğal ses)

ÇİLLİ HOROZ

Çilli horoz sabah erkenden kalktı. Zaten Çilli Horoz erken kalkmayı çok seviyordu. Hemen hazırlıklara başladı. Hemen elini yüzünü yıkadı. Bugün hava çok soğuktu. Karnı çok acıkmıştı. Önce ne yapsam diye düşündü. Ardından Çilli Horoz hemen işe koyuldu. Çünkü sahibi olan Hasan dayıyı uyandırması gerekiyordu. Bu yüzden ötmesi gerekiyordu. Çilli horoz uzun uzun öttü:

- Ü ürü üüüüü!

Birkaç defa öttükten sonra Hasan dayı esneyerek uyandı. Hasan dayı, Çilli Horozu çok seviyordu. Çünkü, Çilli horoz her zaman onu uykusundan uyandırıyordu. Hasan dayı elini yüzünü yıkadı. Kümese gitti ve Çilli Horoz'u sevdi. Ona arpa ile yapılmış yem verdi. Çilli Horoz yemini yedi ve bahçede gezmeye başladı. Hem Hasan dayı hem de Çilli Horoz çok mutluydular.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. Hasan dayı yemesi için Çilli Horoz' a ne vermiştir?

.....

.....

.....

.....

2. O gün hava nasıl olmuş?

.....

.....

.....

.....

3. Çilli horoz Hasan dayıyı nasıl uyandırıyor?

A) Öterek

B) Kapıya vurarak

C) Zili çalarak

4. Çilli Horoz yemini yedikten sonra ne yapmış?

A) Kitabını okumuş.

B) Bahçede gezmiş.

C) Oyun oynamış.

2. Hafta (video)

İLK RÜYA

Dokuz yaşındaydım. Yıldızım da dokuz yaşındaydı. Her gece yıldızımla konuşurduk. Bir gece birlikte okula gitmeye karar verdik. Okula gider gitmez yıldızım siyah gözlü bir kediye dönüştü. Tahtaya üç farklı korkuluk çizmemi istedi. Ben de çizdim.

Kedim, “ Hadi, inin tahtadan, sıralara oturun” dedi. Korkuluklar tahtadan inip sıralara oturdular. Bir anda aralarında bir de at katıldı. Kedi, atın sırtına atlayıverdi. Korkuluklar durur mu? Onlar da atın peşinden koşmaya başladılar. Okulun duvarındaki bütün resimler canlanarak yürümeye başladı. Okul bir anda boşalmıştı. Hepsi gökyüzünde beliren mavi bir yolda yürüyordu. Mavi yol kırıldı kırılacak onları kurtarmalıydım. Bunu anacak yıldızımı çağırarak yapabilirdim. Çağırdım ama yıldızım gelmedi. Bir anda bütün rüya kahramanları kayboldu. Bu rüya, çocukluğumu süsleyen ilk rüyaydı.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. Metindeki kahramanları yazınız?

.....
.....
.....
.....

2. Tahtaya kaç farklı korkuluk çizilmesi istendi?

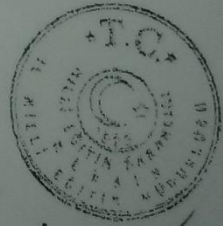
.....
.....
.....
.....

3. Metin başlığındaki rüyanın eş anlamlısı nedir?

- A) Kabus B) Hayal C) Korku

4. Yıldız neye dönüşmüştür?

- A) Kediye B) Köpeğe C) Eşeğe

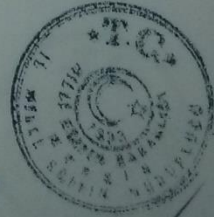

2.Hafta (doğal ses)

NASRETTİN HOCA HİKAYELERİ

Nasreddin Hoca bir yaz günü yolculuk ederken, öğle vaktine doğru bir hayli susar. İlerde bir göl görür. Şöyle kana kana su içmeyi düşünerek gölün kenarına gelir, avucunu doldurur ve hızla bir kaç yudum yutar; amma midesi bulanır, tükürmeye çalışır. İlk defa karşılaştığı bir su olan Acıgöl'ün acı suyu midesini berbat etmiştir.

Hoca civarda aranırken küçük bir su kaynağına rastlar. Suyun tatlı su olduğunu anlayınca, önce ağzını iyice çalkalar, sonra da kana kana su içer, Eşeğini de sular. Şakır şakır dalgalanan Acıgöl'e şöyle bir bakar, su içtiği kaynaktan avucunu doldurarak gölün kenarına gelir; - “Cimri zenginin zekâtsız malı gibi şişinip durma!... Su dediğin böyle olur” diyerek avucundaki suyu şak diye gölün yüzüne savurur.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1.Nasrettin hoca ne zaman susar?

.....
.....
.....
.....

2.Nasrettin hoca nın midesi bulanınca ne yapar?

.....
.....
.....
.....

3.Nasrettin hoca ilk olarak nerden su içmiştir?

A) Acı Göl

B) Tatlı Göl

C) Tuzlu Göl

4.Nasrettin Hoca şak suyu şak diye savurur?

A) Denize

B) Ormana

C) Gölün Yüzüne

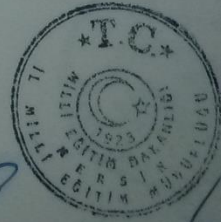

3. Hafta (video)

ATABARI'NIN ÖYKÜSÜ

Artvin oyun ekibi, Atatürk'un isteği ile Balkan Festivali'ne davet edilir. Davet üzerine Artvin oyun ekibi İstanbul'a gelir. Gösterler için hazırlıklar tamamlanmıştır. Gösteriler güzel bir oyunla başlar. Gösterilere Atatürk de izleyici olarak katılır. Sahneye Artvin oyun ekibi çıkar. Oyunlarını sahnede oynamaya başlarlar. Sıra Artvin barına gelince salon seyircilerin alkışlarıyla çınlar. Atatürk de yerinden kalkarak oyuna katılır. Yanındaki yetkililer de oyuna girerler. Gösteri bittikten sonra, ekip Artvin'e döner.

Ekipte bulunanlar , Artvin valisine gezi izlenimlerini anlatırlar. Atatürk'e duydukları hayranlık karşısında barın adının Ata'mızın adı ile ölümsüzleşmesini isterler. Vali beyin önderliğinde Atatürk'e şu telgrafi çekerler. "Balkan Festivali'nde ekibimizle lutfederek oynadığınız Artvin barının adını Atabarı olarak adınızla ölümsüzleştirmek istiyoruz." İşte Artvin barı, o günden sonra Atabarı ismini almıştır.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. Artvin oyun ekibi Atatürk ün isteğiyle nereye davet edilir?

.....
.....
.....
.....

2. Sıra Artvin oyununa gelince neler yaşanır?

.....
.....
.....
.....

3. Artvin barı o günden sonra hangi ismi alır?

A) Atabarı

B) Ata Halayı

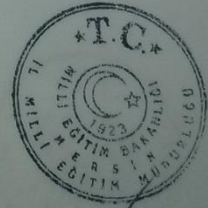
C) At Arabası

4. Gösteri bittikten sonra ekip nereye döner?

A) Adana

B) Ankara

C) Artvin

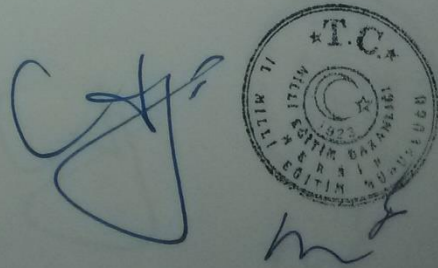

3. Hafta (doğal ses)

BÜYÜK VELİ

Veli, artık büyümüştü. Okula gitmeye başlamıştı. Okul açılmadan önce de babası ile birlikte pazara gittiler. Babası Veli'ye kalem aldı. Veli kalemler ile yazı yazdı, resim yaptı. Annesi ona kitap alıp, okudu. Veli, bilmediklerini öğretmenine sordu. Öğretmeni Veli'ye aferin dedi.

Babası, Veli'ye para verdi. Veli parasını kumbaraya koydu. Veli'nin parası çok olunca parasıyla yün iplik aldı. Annesi de ona kazak ördü. Havalarda da gün geçtikçe soğuyordu. Kar durmadan yağıyordu. Okulda herkes üşüyordu. Veli de bu yüzden onlara gülüyordu. Annesine teşekkür etti. Veli derslerine çok çalışmıştı. Karne zamanı da gelmişti. Veli karnesini aldı. Pekiyi ile ikinci sınıfa geçmişti. Çok sevindi. Karnesini annesine ve babasına gösterdi. Onlarda Veli'ye karne hediyesi olarak bir tane kol saati aldılar.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. Veli havalar soğuduğunda neden üşümedi?

.....
.....
.....
.....

2. Veli babasının aldığı kalemlerle ne yaptı?

.....
.....
.....
.....

3. Veli biriktirdiği para ile ne aldı?

A) Oyuncak B) Yün iplik C) Kazak

4. Annesi ve babası Veli'ye karne hediyesi olarak ne aldılar?

A) Bisiklet B) Oyuncak C) Kol saati

4.hafta (video)

BÜYÜK TEHLİKE

Aylin ve Elif annelerinden izin alarak hafta sonu tatilinde denize yüzmeye gittiler. Aylin çok heyecanlı idi. Çünkü ilk defa denizi görecek. Sabah erkenden hazırlandı. Babası onu araba ile Elif'in evine bıraktı. Aylin'in geldiğini gören Elif, hemen kapıya koştu. Kapıyı açıp birbirilerine sarılarak hasret giderdiler. Sonra da ne yapacaklarına karar verdiler. Planlarını hazırladıktan sonra valizlerini hazırlamaya başladılar.

Aylin ve Elif dolmuş ile plaja gittiler. Hava çok sıcaktı. İnsanlar da denizde yüzerek serinlemeye çalışıyorlardı. Aylin biraz korkarak suya girdi. Elif Aylin'in yüzemediğini bilmiyordu.

Aylin su ile oynarken birden büyük bir dalga geldi. Aylin dengesini kaybetti ve suya battı. Elif Aylin'in suya battığını gördü. Hemen koştu ve Aylin'i suyun dışına çıkardı. Aylin çok korkmuştu ve ağlıyordu.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. Aylin suya neden batmış?

.....
.....
.....
.....

2. Aylin neden çok heyecanlıymış?

.....
.....
.....
.....

3. İnsanlar sıcak havada nasıl serinliyorlarmış?

A) Soğuk su içerek B) Suda yüzerek C) Pencereleleri açarak

4. Aylin'i Elif'in evine kim götürmüş?

A) Annesi B) Babası C) Dedesi

[Handwritten signature]

4. Hafta (doğal ses)

HALK OYUNLARIMIZ

Halk oyunlarımız yurdumuzun dört bir yanında coşkuyla, sevgiyle, heyecanla oynanan oyunlardır. Tarihin eski dönemlerinde dini inanışlar, doğayı taklit etme gibi sebeplerle insanlar birtakım hareketler yapmaya başlamışlar. Zamanla bu hareketlere müzik, ritm, ses gibi öğeler katılmış. Bu öğeler ise halk oyunlarının daha çabuk gelişmesine ve daha fazla yaygınlaşmasına yardımcı olmuştur. Daha sonraki yüzyıllarda halk oyunları kendi iç ve dış yapısındaki gelişmelerini sürdürmeye devam etmiş ve nihayet günümüze kadar gelmiştir.

Ülkemiz, birbirinden çok farklı coğrafik yapılara ve mevsim değişikliklerine sahiptir. Bu durum halk kültürüne ve halk oyunlarına yansımıştır. Türk halk oyunları; düğünlerde, nişanlarda, askere uğurlamada, yaylaya çıkış ve inişte, doğumda, dini ve milli bayramlarda, zaferlerin sonunda, Hıdırellez ve Nevruz gibi mevsimlik bayramlarda, hasat sonunda oynanır.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1.Halk oyunlarımız nasıl oyunlardır?

.....

.....

.....

.....

2.Halk oyunlarımız nerelerde oynanır?

.....

.....

.....

.....

3.Aşağıdakilerden hangisi mevsimlik bayramlardan değildir?

- A) Hıdırellez B) Hızireller C) Nevruz

4.Aşağıdakilerden hangisi Türk halk oyunlarından birisidir?

- A) Asker uğurlama B) Yüzme C) Koşu

[Handwritten signature]

5. Hafta (video)

KUŞLARI BESLEYELİM

Kuş besleme masası iki şekilde yapılır. Birinci şekilde bir metre uzunluğunda kalınca tahta çubuk bir ucundan toprağa gömülür. Bu tahtanın açıkta kalan ucuna önceden hazırlanan yem tahtası çakılır. İkinci şekilde ise bir metre uzunluğundaki tahta çubuğa yanlamasına yarım metre uzunluğunda başka bir tahta çubuk çakılır veya başlanır. Yem tahtalı masaya konan kuşlar masada daha uzun sürede kalır. Bu nedenle birinci şekilde hazırlanan kuş besleme masası kuşları incelemek için daha uygundur.

Peki, kuşlara bu masalarda yem olarak neler verilir, biliyor musunuz? Ekmek kırıntısı, mısır, buğday, darı vb. yiyecekler koyabilirsiniz. Kuş masası sayesinde çevrenizdeki kuşları besleme ve inceleme fırsatı bulacaksınız. Kuşları birbirinden ayırt etmek için gagalarına, pençelerine, kuyruklarına, kanatlarına, tüylerinin renklerine bakmayı da unutmayınız.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. Kuşları birbirinden ayırt etmek için nelere bakmalıyız (iki tanesini yazınız)?

.....
.....
.....
.....

2. Kuşlara hazırlanan masalarda yem olarak neler verilir (iki tanesini yazınız)?

.....
.....
.....
.....

3. Kuş besleme masası kaç şekilde yapılır?

A) Bir

B) Üç

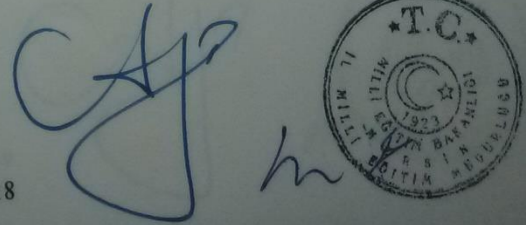
C) İki

4. Kuşlar aşağıdaki masalardan hangisinde daha uzun sürede kalmaktadır?

A) Yem tahtalı masa

B) Kuş besleme tahtası

C) Büyük tahtalı masa

5.Hafta (doğal ses)

BENEKLİ KUZUCUK

Anne koyunun dört tane küçük kuzusu vardı. Bunlardan üç tanesi kar gibi bembeyazdı. Bir tanesinin ise siyah benekleri vardı. Koyun benekli kuzunun kirli olduğunu düşünüyordu.

Onu su ile yıkamaya karar verdi ve hemen ardından su ile yıkadı ama siyah benekleri çıkmadı. O zaman benekli kuzuyu dereye götürmeye karar verdi. Benekli kuzuyu dereye götürdü ve orada yıkadı. Ama yinede o benekler bir türlü çıkmadı.

Bu sefer anne koyun kuzusunu çobanın yanına götürdü. Çoban kavalını çalıyordu. Anne koyun ile benekli kuzuyu görünce ayağa kalktı. Benekli kuzuyu kucağına aldı ve onu aman ne güzel kuzu diye öpmeye başladı. Anne koyun kuzusunu benekleri ile sevmesini öğrenmişti. Benekli kuzuyu kardeşlerinin yanına götürdü ve hep beraber ot yemeye başladılar.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. Anne koyunun kaç kuzusu varmış?

.....
.....
.....
.....

2. Koyun neden benekli kuzuyu yıkamayı düşünmüş?

.....
.....
.....
.....

3. Koyun benekli kuzuyu en son kime götürmüş?

A) Sahibine B) Çobana C) Muhtara

4. Benekli kuzu temizlenmiş mi?

A) Evet temizlenmiş.
B) Hayır temizlenmemiş.
C) Kirli değilmiş.

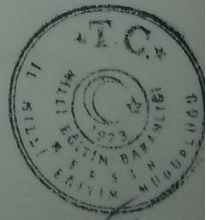
[Handwritten signature]

6. Hafta (video)

KORKAK TAVŞAN

Orman kenarında bir Korkak Tavşan yaşarmış. Geceleri gizlendiği ağaç kovuğundan hiç çıkmazmış. Uyurken korkulu rüya gördüğü zamanlar kan ter içinde uyanır, rüyasında gördükleri sanki gerçekten oluyormuş gibi titrer durmuş. Günlerden bir gün yuvasından fazla uzaklaşmadan yiyecek aramaya çıkmış. Dört beş adım atıp çevresine bakınır, tehlike olmadığına kanaat getirir, öyle ilerlermiş. Ceviz ağacının dalından bir ceviz Korkak Tavşan' ın yanı başına düşmesin mi? Korkak, neye uğradığını şaşırmış. Akli başından gitmiş. Kapının sürgülerini takıp, yatağın altına saklanmış. Korkak Tavşan' ın daldan düşen bir cevizden kaçtığı Bilge Tavşan görmüş. Yerden cevizi alıp, cebine koymuş. Korkak Tavşan' ın yuvasına gelmiş ve kapıyı çalmış. "Tavşan kardeş, kapıyı açar mısın? Ben geldim. Bilge Tavşan' ım. Seninle konuşmak istiyorum."

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1.Parçadaki kahramanlar kimlerdir?

.....
.....
.....
.....

2. Tavşan korktuktan sonra ne yapmış?

.....
.....
.....
.....

3.Tavşan nerede yaşıyormuş?

- A) Parkta B) Orman Kenarında C) Denizin Dibinde

4.Tavşanın kafasına ne düşmüş?

- A) Kavun B) Yaprak C) Ceviz

[Handwritten signature]

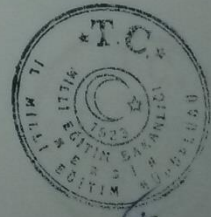

6. hafta (doğal ses)

ENGELLİ OLMAK

İnsanlar, çeşitli nedenlerden dolayı engelli doğabilir ya da sonradan herhangi bir nedenle engelli olabilirler. Savaş, doğal afetler, trafik ve iş kazaları da insanların engelli olmasına neden olabilir. Engelliler de bütün insanlar gibi yaşadığımız toplumun birer parçasıdır. Onların da görevleri, sorumlulukları, yaşama, çalışma gibi hakları vardır. Ne var ki kimi insanlar, engelleri nedeniyle görev ve sorumluluklarını kolaylıkla yerine getiremez. İhtiyaçlarını karşılayamamak, bu kişilerin kendilerini kötü hissetmelerine neden olabilir.

Engellilere yalnızca acımak, onlara geçici yardımlarda bulunmak bir çözüm değildir. Kalıcı çözüm, onları topluma kazandırmaktır. Onları üretici hâle getirecek çalışmalar yapmamız gerekir. Engelli insanların sorunlarına dikkati çekmek amacıyla Dünya Sağlık Örgütü 1966 yılında bir toplantı yapmıştır. Bu toplantıdan sonra örgüt, 10-16 Mayıs tarihlerinin Engelliler Haftası olarak değerlendirilmesini kararlaştırmıştır.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. İnsanların engelli olmasına neler sebep olabilir (iki tanesini yazınız)?

.....
.....
.....
.....

2. Engellilerin de diğer insanlar gibi hangi hakları vardır (iki tanesini yazınız)?

.....
.....
.....
.....

3. Dünya Sağlık Örgütü tarafından 1996 yılında yapılan toplantıda Engelliler Haftası ne zamandır?

A) 10-16 Mart

B) 10-16 Mayıs

C) 10-16 Nisan

4. Engellilere nasıl davranmalıyız?

A) Onlarla alay etmeliyiz.

B) Onları toplumda küçük düşürmeliyiz.

C) Onları topluma kazandırmalıyız.

7. Hafta (video)

BÜYÜK GAZİ VE CUMHURİYETİN İLANI

Türk milleti için en mutlu olaylardan biri cumhuriyetin ilanı olmuştur. Bu mutlu olayın nasıl gerçekleştiğini bilmek, hepimizin göğsünü kabartacaktır. Gazi, 28 Ekim akşamı, yakın arkadaşlarını evine çağırdı. Onlara, devletin cumhuriyetle yönetilmesi konusundaki düşüncelerini açtı. Açıklamalarıyla onları aydınlattı. Bunun için Anayasa'da değişiklik yapılması gerekiyordu. Gazi, "Türkiye Devleti'nin şekli bir cumhuriyettir. Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur." dedi

Saat akşamın altısı olmuştu. Gazi, tekrar kürsüye çıktı. Mecliste bu konuda ikilik görülüyordu. Uzun tartışmalardan sonra öneri kabul edildi. Cumhuriyet 29 Ekim 1923' te ilan edildi. Bundan sonra Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti'nin ilk cumhurbaşkanının seçimine geçildi. Oturuma katılan milletvekillerinin hepsi de, oyunu Gazi Mustafa Kemal'e vermişti. Böylece Gazi Mustafa Kemal, cumhurbaşkanlığına seçilmiş oldu.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1.Cumhuriyet ne zaman ilan edilmiştir?

.....
.....
.....
.....

2.Parçaya göre Türk milleti için en mutlu olaylardan birisi hangisidir?

.....
.....
.....
.....

3. Gazi Mustafa Kemal yakın arkadaşlarını nereye çağırdı?

- A) Evine B) Meclise C) Okula

4. Oturuma katılan herkes oyunu kime vermiştir?

- A) Mimar Sinan'a
B) Mustafa Kemal'e
C) Mustafa Kemal'in yakın arkadaşına

☞ Hafta (doğal ses)

KARINCANIN YARDIMI

Susayan bir güvercin, öğle vakti hava sıcakken su içmek için bir dere kıyısına inmiş. Tam eğilip içerken bir karıncanın suya düştüğünü görmüş. Zavallı karınca, sudan çıkmak için çırpınıyormuş. Bir tülû suyun içinde çıkamıyormuş. Güvercin, karıncaya çok acımış. Ona yardım etmek istemiş. Kıyıda aldığı bir çöpü suya bırakmış. Karınca da çöpe tutunarak kıyıya çıkmış. Böylece güvercin karıncanın hayatını kurtarmış.

Karınca güvercine teşekkür etmiş. Bu sırada oradan geçen bir avcı, güvercini görünce sevinmiş. Ne güzel bir av.” diye düşünmüş. Her şeyden habersiz güvercine silahını doğrultmuş. Karınca bunu görünce güvercine yardım etmek istemiş. Avcının çıplak topuğundan ısırılmış. Avcı da acı ile haykırmış. Avcıyı duyan güvercin de havalanıp uçmuş. Böylelikle karınca da güvercinin yaptığı iyiliğin altında kalmamış.

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. Parçanın kahramanları kimlerdir?

.....

.....

.....

.....

2. Güvercini gören avcı ne demiş?

.....

.....

.....

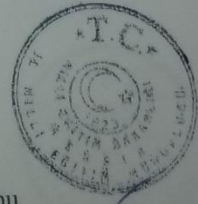
.....

3. Susayan güvercin su içmek için nereye inmiştir?

- A) Ormanın derinliklerine
- B) Ağacın dalına
- C) Dere kıyısına

4. Güvercine yardım etmek isteyen karınca avcının neresini ısırması?

- A) Çıplak elini
- B) Kolunu
- C) Çıplak topuğunu

8. Hafta (video)

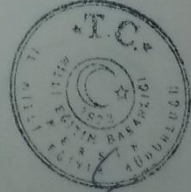
GÜNEŞ VE RÜZGAR

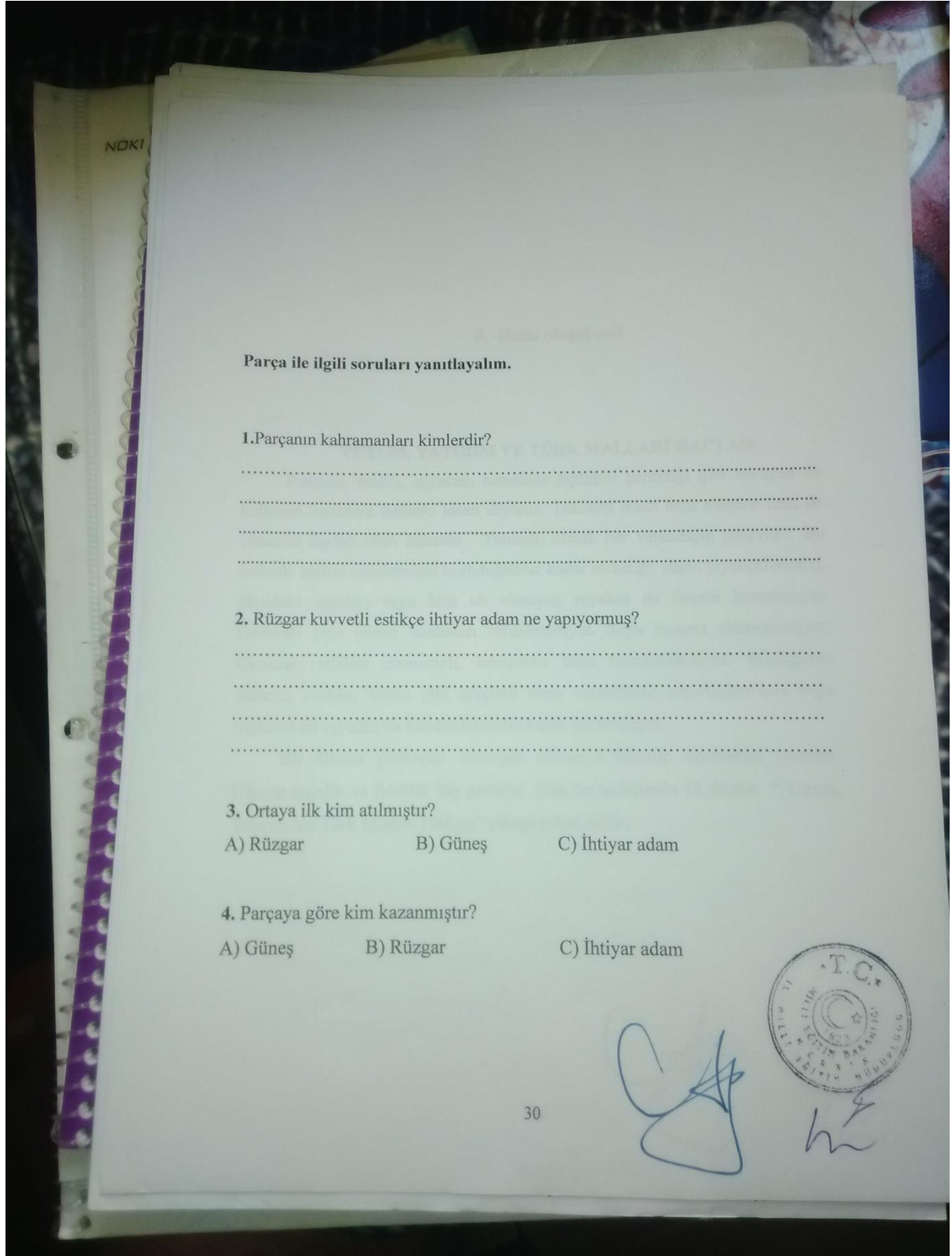
Güneş ve rüzgâr, bir yaz günü kimin daha güçlü olduğunu kendi aralarında tartışmaya başlamışlar. Bundan dolayı ilk rüzgar ortaya atılmış.

Rüzgâr:

-Benim senden daha güçlü olduğumu kanıtlayacağım. Bunun içinde yapacaklarım seni şaşırtacaktır demiş. Şu karşıdaki yolda yürüyen paltolu yaşlı adamı görüyor musun? Paltosunu senden daha hızlı çıkaracağıma bahse girerim demiş.

Güneş bir bulutun arkasına çekilmiş ve rüzgâr kasırga şiddetinde esmeye başlamış. O kuvvetle estikçe ihtiyar adam paltosuna daha sıkı sarılıyormuş. Bunu gören rüzgar daha fazla dayanamamış. Sonunda rüzgâr pes edip durmuş. Güneş bulutların arkasından çıkıp yaşlı adama nazikçe gülümsemiş. Çok geçmeden adam alnındaki teri silip paltosunu çıkarmış. Sonra, rüzgâra dönmüş nazik ve dostça davranışın, şiddet ve güç gösterisinden daha etkili olduğunu söylemiş.

Amacı Ulusal Değerler

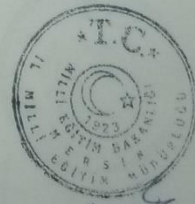
8. Hafta (doğal ses)

TUTUM, YATIRIM VE TÜRK MALLARI HAFTASI

Parasını, malını, eşyaları, zamanını sağlığını gerektiği gibi koruyan ve kullanan insanlara tutumlu insan diyoruz. Tutumlu insan hem ailesine hem de vatanına faydalı olan insandır. Tutumlu olmak her vatandaşın görevidir. Bu nedenle kişisel eşyalarımızı koruduğumuz kadar elektriği, suyu, yiyeceklerimizi, okuldaki eşyaları veya bize ait olmayan eşyaları da özenle korumalıyız. Gereksiz yere yanan lambaları söndürmeliyiz. Suyu boşuna akıtmamalıyız. Okuldaki sıraları çizmemeli, tebeşirleri boşa harcamamalıyız. Bindiğimiz dolmuş, otobüs, metro gibi araçlara zarar vermemeli; arkadaşlarımıza veya topluma ait eşyaları da kendimizinkiler kadar korumalıyız.

Bir ülkede yurttaşlar savurgan olursa o ülkenin ekonomisi bozulur. Ülkede işsizlik ve fakirlik baş gösterir. Tüm bu nedenlerle 12 Aralık "Tutum, Yatırım Ve Türk Malları Haftası" olarak kabul edilir.

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

Parça ile ilgili soruları yanıtlayalım.

1. Tutumlu olmak için neler yapabiliriz?

.....

.....

.....

.....

2. Tutumlu insan kime denir?

.....

.....

.....

.....

3. Tutum, Yatırım Ve Türk Malları Haftası ne zamandır?

- A) 12 Aralık B) 12 Ocak C) 12 Ekim

4. Aşağıdakilerden hangisi tutumlu insan özellikleri arasında değildir?

- A) Sağlığını gerektiği gibi koruyan insan.
B) Eşyalarını gerektiği gibi koruyan insan.
C) Parasını gereksiz yere harcayan insan.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı :Gökhan ÖZMEN

Doğum Tarihi : 15 Aralık 1988

E-mail :flankes01.49@gmail.com

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Sınıf öğretmenliği	Mersin	2009-2013
Yüksek Lisans	Sınıf öğretmenliği eğitimi	Mersin	2014-2018

ESERLER (Makaleler ve Bildiriler)

1. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi (UEBK); İstanbul Üniversitesi ve Pegem Yayınları, 2016 da "Öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü ortamları yapılandırmacı öğrenme ortamı açısından değerlendirilmelerine ilişkin bir araştırma" yapılan sözlü bildirim sonrası "Eğitim bilimlerinde yenilikler ve nitelik arayışı" kitabında yayınlanmıştır.

2. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu (USOS); Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2016 "Doğal sesle ve videodan yapılan dinleme çalışmalarının anlamaya etkisinin karşılaştırılması" da sözlü bildiri olarak sunulmuş ve online bildiri kitabı olarak yayınlanmıştır.

3. *International Journal Of Eurasian Education And Culture (IJOEEC);*

"Ortaöğretim öğrencilerinin şiddet algılarını incelemeye yönelik bir araştırma (Mersin ili örneği)" bu çalışma 6-8 Nisan 2017'de International Congress Of Eurasian Social Sciences'ta sözlü bildiri olarak sunulmuş ve IJOEEC özel 3. sayısında yayınlanmıştır.

4. (USOS) 16. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu; "İlkokulda dinleme becerisinin geliştirilmesinde öğretim yöntemlerinin kullanımı" USOS 2017 Lefke Avrupa Üniversitesi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

5. (USOS) 16. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu;

"Sınıf öğretmenlerinin ilkökul öğrencilerinin yazma hızına ilişkin görüşleri" USOS 2017 Lefke Avrupa Üniversitesi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.